

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1930.

Andra kammaren.

Nr 20.

Fredagen den 21 mars.

Kl. 3.30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 14 och den 15 innevarande mars.

§ 2.

Avlämnades följande Kungl. Maj:ts propositioner, nämligen:

av herr statsrådet *Lundvik* propositionerna:

nr 202, angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader;

nr 221, angående anslag till besiktning av motorfordon m. m.;

nr 236, angående årligt understöd åt förre arbetschefen vid statens järnvägsbyggnader Carl Leopold Westermans änka;

nr 237, angående kronans deltagande i reglering av sjön Torrön;

nr 239, angående elektrifiering av statsbanan Järna—Norrköping—Malmö jämte vissa till densamma anslutande statsbanelinjer;

nr 252, angående exploatering av Ladugårdsgärdet m. m.;

nr 253, angående åtgärder i anledning av Markaryd—Veinge järnvägsaktiebolags skuldförhållande till staten;

nr 245, om godkännande av en konvention angående internationella utställningar;

nr 247, angående försäljning av ett kronan tillhörigt och av lotsverket disponerat markområde vid Oxelösund;

nr 256, med förslag till lag om ändrad lydelse av 18 § lagen den 4 juni 1913 (nr 159) angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbezeichnung och lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 9 oktober 1914 (nr 422) angående förbud i vissa fall mot varors förseende med oriktig ursprungsbezeichnung och saluhållande av oriktigt märkta varor;

nr 246, angående upphävande av förbud mot skatteköp i vissa fall;

nr 248, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 8 § tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316);

nr 258, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften;

nr 259, angående befrielse från återbetalning av vissa för kronan tillhöriga fastigheter erlagda kommunalutskylder m. m.;

nr 263, angående försäljning av allmänna arvsfonden tillfallna lägenheten Åsumtorp 3⁴¹ i Norra Åsums socken av Kristianstads län;

nr 249, angående den högre lantbruksundervisningens ordnande;

nr 250, angående anordnande vid Offers gård i Västernorrlands län av en fast försöksgård för jordbruket; och

nr 257, angående issignaltjänstens anordnande m. m.; samt

av herr statsrådet *Lindskog* propositionerna:
 nr 232, angående uppförande av nytt kliniskt sjukhus i Stockholm m. m.;
 nr 244, angående åtgärder för beredande av nya lokaler för naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning m. m.;
 nr 230, angående anslag för medikolegala besiktningar;
 nr 262, angående anvisande av medel till återuppförande av en nedbrunnen gymnastikbyggnad vid statens uppfostringsanstalt å Bona m. m.;
 nr 211, angående utvidgning av tvångsarbetsanstalten i Landskrona m. m.;
 nr 231, angående anslag till utbildningskurs för rättsobducenter; och
 nr 254, angående pension åt förutvarande extra biträdet hos länsstyrelsen i Värmlands län E. Jacobsén.

Ovannämnda propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionerna:

nr 204, angående anvisande av medel för bestridande av viss ersättning till Västerås stad; och

nr 210, angående överflyttande av en parallellavdelning i realskolan vid högre allmänna läroverket å Södermalm i Stockholm till Katarina realskola (lärstades;

till bankoutskottet propositionerna:

nr 225, angående vissa pensioner från allmänna indragningsstaten;

nr 226, angående beredande av pension från allmänna indragningsstaten åt vissa änkor efter befattningshavare i statens tjänst; och

nr 227, angående vissa pensioner från statens domäners fond;

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 228, angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark; och

nr 229, angående befrielse för K. J. Alm från viss betalningsskyldighet;

till statsutskottet propositionerna:

nr 220, angående omorganisation av väg- och vattenbyggnadskåren; och

nr 235, angående gäldandet av kronan ådömt skadestånd m. fl. kostnader i anledning av skogsbrand vid Kviberg;

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 214, med förslag till lag angående upphävande av vissa särskilda bestämmelser om rätt domstol i mål angående tjänstefel av postförvaltare, postiljon eller postförare;

nr 215, med förslag till lag angående ändring i 1 och 12 §§ lagen den 5 juli 1884 om skydd för varumärken;

nr 219, med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § 4:o) och 14:o) lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt; och

nr 224, med förslag till lag om ändrad lydelse av 37 § 5 mom. förordningen den 16 juni 1875 angående in-teckning i fast egendom och lag om ändrad lydelse av 121 § ut-sökningslagen;

till statsutskottet propositionerna:

nr 233, angående anslag för budgetåret 1930/1931 till lots- och fyrinrättningen;

nr 234, angående anskaffande av ytterligare ett statens isbrytarfartyg; och nr 238, angående medgivande att med Danmark träffa överenskommelse beträffande isbrytningen i Öresund samt vissa angränsande farvatten;

till behandling av lagutskottet propositionen, nr 242, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 13 juli 1926 (nr 398) om arbetstiden å svenska fartyg (sjöarbetstidslagen); samt

till bankoutskottet propositionen, nr 243, angående pension från allmänna indragningsstaten åt expeditivaktsänkan M. E. Andersson.

§ 4.

Vidare föredrogos var för sig och remitterades till statsutskottet de på kammarens bord liggande motionerna:

nr 487, av herr *Weijne*; och

nr 488 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.*

§ 5.

Vid nu skedd föredragning av statsutskottets memorial, nr 58, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande anslag till enkla bygdevägar blev den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen av kammaren godkänd.

§ 6.

Härefter föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 59—68 och bankoutskottets utlåtanden nr 24—26.

§ 7.

Avgåvos följande motioner nämligen av:

herr *Brännberg m. fl.*, nr 489, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 154, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 om understödsföreningar m. m.;

herr *Andersson* i Igelboda:

nr 490, i anledning av Kungl. Maj:ts vid propositionen nr 154 fogade förslag till förordning om erkända sjukkassor;

nr 491, i anledning av Kungl. Maj:ts vid propositionen nr 154 fogade förslag till bestämmelser angående statsbidrag åt sjukkassor; och

nr 492, i anledning av Kungl. Maj:ts vid propositionen nr 154 fogade förslag till förordning om erkända sjukkassor;

herr *Holmström m. fl.*, nr 493, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 194, angående pension åt extra ordinarie ämnesläraren H. L:n Nordendorph; samt

herr *Johanson* i Hallagården *m. fl.*, nr 494, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 188, med förslag till lag om tjurbesiktningstvång.

Dessa motioner bordlades.

§ 8.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 78, till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om testamente m. m.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtande, nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en i Genève den 17 juni 1925 dagtecknad konvention rörande kontroll av den internationella handeln med vapen, ammunition och krigsmateriel; samt

sammansatta banko- och första lagutskottets utlåtande, nr 1, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om bokföring vid enskild järnväg m. m. dels ock i ämnet väckt motion.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Olson</i> i Torsby	under 8 dagar fr. o. m. den 22 mars,
» <i>Olsson</i> i Gävle	» 3 » » » 23 »
» <i>Mogård</i>	» 5 » » » 22 »
» <i>Uddenberg</i>	» den 22 mars,
» <i>Lundkvist</i> i Eskilstuna	» 6 dagar fr. o. m. den 22 mars,
» <i>Sandström</i>	» 5 » » » 24 » och
» <i>Fast</i>	» 3 » » » 22 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.45 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 22 mars f. m.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr statsrådet *Johansson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 222, angående anslag till anläggande av uthamn för Haparanda och Torne-dalen vid Karl Johans stad;

nr 240, med förslag till lag om åtgärder mot vanartigt levnadssätt (vanarts-lag) m. m.;

nr 241, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 oktober 1900 om straffregister;

nr 255, angående anslag till bekämpande av arbetslösheten;

nr 260, angående anslag till socialstyrelsen m. m.; och

nr 261, angående anslag till överståthållarämbetet.

Dessa propositioner bordlades.

§ 2.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till bankoutskottet propositionen, nr 202, angående förtidspension och av-skedsersättning åt vissa tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader;

till statsutskottet propositionen, nr 221, angående anslag till besiktning av motorfordon m. m.;

till bankoutskottet propositionen, nr 236, angående årligt understöd åt förre arbetschefen vid statens järnvägsbyggnader Carl Leopold Westermans änka;

till statsutskottet propositionerna:

nr 237, angående kronans deltagande i reglering av sjön Torrön;

nr 239, angående elektrifiering av statsbanan Järna—Norrköping—Malmö jämte vissa till densamma anslutande statsbanelinjer;

nr 252, angående exploatering av Ladugårdsgärdet m. m.; och

nr 253, angående åtgärder i anledning av Markaryd—Veinge järnvägsaktie-bolags skuldförhållande till staten;

till konstitutionsutskottet propositionen, nr 245, om godkännande av en kon-vention angående internationella utställningar;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 247, angående försäljning av ett kro-nan tillhörigt och av lotsverket disponerat markområde vid Oxelösund;

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 256, med förslag till lag om ändrad lydelse av 18 § lagen den 4 juni 1913 (nr 159) angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungs-beteckning och lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 9 oktober 1914 (nr 422)

angående förbud i vissa fall mot varors förseende med oriktig ursprungsbeteckning och saluhållande av oriktigt märkta varor; och

nr 246, angående upphävande av förbud mot skatteköp i vissa fall;

till bevillningsutskottet propositionerna:

nr 248, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 8 § tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316); och

nr 258, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften;

till statsutskottet propositionen, nr 259, angående befrielse från återbetalning av vissa för kronan tillhöriga fastigheter erlagda kommunalutskylder m. m.;

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 263, angående försäljning av allmänna arvsfonden tillfallna lägenheten Åsumtorp 3⁴¹ i Norra Åsums socken av Kristianstads län;

nr 249, angående den högre lantbruksundervisningens ordnande;

nr 250, angående anordnande vid Offers gård i Västernorrlands län av en fast försöksgård för jordbruket; och

nr 257, angående issignaltjänstens anordnande m. m.;

till statsutskottet propositionerna:

nr 232, angående uppförande av nytt kliniskt sjukhus i Stockholm m. m.;

nr 244, angående åtgärder för beredande av nya lokaler för naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning m. m.;

nr 230, angående anslag för medikolegala besiktningar;

nr 262, angående anvisande av medel till återuppförande av en nedbrunnen gymnastikbyggnad vid statens uppfostringsanstalt å Bona m. m.;

nr 211, angående utvidgning av tvångsarbetsanstalten i Landskrona m. m.; och

nr 231, angående anslag till utbildningskurs för rättsobducenter; samt

till bankoutskottet propositionen, nr 254, angående pension åt förutvarande extra biträdet hos länsstyrelsen i Värmlands län E. Jacobsén.

§ 3.

Föredrogs herr *Brännbergs m. fl.* på kammarens bord liggande motion, nr 489, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 154, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 om understödsföreningar m. m.; och hänvisades motionen, i vad den avsåge förslaget till förordning om erkända sjukkassor, till behandling av lagutskott och i övrigt till statsutskottet.

Härefter föredrogs övriga på bordet liggande motioner; och remitterades därvid

till behandling av lagutskott motionen nr 490 av herr *Andersson* i Igelboda;

till statsutskottet motionen nr 491 av herr *Andersson* i Igelboda;

till behandling av lagutskott motionen nr 492, likaledes av herr *Andersson* i Igelboda;

till bankoutskottet motionen nr 493 av herr *Holmström m. fl.*; samt

till jordbruksutskottet motionen nr 494 av herr *Johanson* i Hallagården *m. fl.*

§ 4.

Härpå föredrogs, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtande nr 17 och sammansatta banko- och första lagutskottets utlåtande nr 1.

§ 5.

Ordet lämnades nu till herr **andre vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Då förevarande proposition, nr 249, angående den högre lantbruksundervisningens ordnande är av synnerlig omfattning, hemställer jag, att kammaren ville besluta, att tiden för avgivande av motioner i anledning av denna proposition må utsträckas till det plenum, som inträffar näst efter 15 dagar efter det sammanträde, då propositionen avlämnades.

Denna hemställan bifölls.

§ 6.

Till avgörande företogs bevillningsutskottets betänkande, nr 16, i anledning av vissa motioner, avseende ändringar i gällande tulltaxeförordning och tulltaxa.

Ang. ändringar i gällande tulltaxeförordning och tulltaxa.

Bevillningsutskottet hade i ett sammanhang förehaft följande inom andra kammaren väckta motioner, avseende ändringar i gällande tulltaxeförordning och tulltaxa, nämligen:

nr 237 av herr *Nylander*, om tullbehandlingen av med varor inkommande emballage;

nr 227 av herr *Holmström*, om höjning av tullen för flätat utländskt skogsgarn;

nr 149 av herr *Weibull*, om ökat tullskydd för tillverkningen av vissa snöremakeriupphängen;

nr 148 likaledes av herr *Weibull*, om höjning av tullen å vissa persedlar och elastiska band och snören, innehållande silke; samt

nr 147 av herr *Nylander*, om ändrad lydelse av rubriken 1010 i tulltaxan.

Utskottet hemställde,

1) a) att riksdagen måtte, i anledning av motionen II: 237, i vad densamma avsåge tillägg till 5 § tulltaxeförordningen, besluta, att nämnda paragraf skulle i nedan angivna del hava följande ändrade lydelse:

5 §.

Tullfrihet åtnjutes för:

p) emballage, vari varor inkomma, därest det icke skall inräknas i varas vikt eller värde, ävensom från svensk frihamn särskilt inkommande emballage, vari varor införts till frihamnen, allt för så vitt *antingen* av emballagets form och utseende eller av eljest förekommande omständigheter framgår, att det utgör blott emballage och icke jämväl en för annat ändamål lika mycket eller mera användbar eller såsom handelsvara uppenbarligen lämpad artikel, *eller ock* emballage av samma slag och myckenhet av varuhavaren utförts vid tidigare tillfällen, dock ej längre än ett år tillbaka, eller är avsett att sedermera av honom utföras; dock skall iakttagas att, därest vid åberopad tidigare utförelse av emballage tullrestitution eller befrielse från tull åtnjutits för emballaget eller för därtill använda materialier, restitutions- eller tullbeloppet skall inbetalas till tullverket;

b) att motionen II: 237, i vad densamma avsåge upphävande av stadgandet i 8 § 1 mom. b) tulltaxeförordningen, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

2) att motionen II: 227 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

Ang. ändringar i gällande tulltaxeförordning och tulltaxa.
(Forts.)

- 3) att riksdagen måtte, i anledning av motionen II: 149, besluta,
a) att tulltaxan, i vad avsåge numren 546 och 547, skulle hava följande ändrade lydelse:

Tull
för 100 kg
kronor

Snören och andra snörmakararbeten,
ej hänförliga till annat nummer:
innehållande silke:

546 a	för ampelskålar och dylika belysningsartiklar avsedda upphängningsanordningar, även försedda med ledningstråd	E 900:—
546 b	andra	E 3,000:—
547	andra slag	E 300:—

Ann. 1. Till nr 546 a och 547 hänföras även vid ampelskålar och dylika belysningsartiklar fastsittande upphängningsanordningar av snörmakararbete.

Ann. 2. Till nr 546 b och 547 hänföras besättnings- och garneringsartiklar, ej särskilt nämnda, medelst sömnad, klistring eller på liknande sätt tillverkade av band eller av snören eller av band jämte snören, även i förening med andra ämnen.

b) att, beträffande nummer 657 i tulltaxan, den med 2 betecknade anmärkningen skulle utgå och ur den med 1 betecknade anmärkningen numret skulle uteslutas;

- c) att nummer 1042 i tulltaxan skulle hava följande ändrade lydelse:
Tråd, isolerad, av oädel metall; ävensom elektriska ledningskablar, linor och snören:

1042 på annat sätt isolerad 100 kr. 10:—;

4) att motionen II: 148 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

5) att riksdagen måtte, med bifall till motionen II: 147, besluta, att nummer 1010 i tulltaxan skulle hava följande ändrade lydelse:

Tull
för 100 kg
kronor

Akkumulatörer:

1010	omonterade element samt delar därtill, ej hänförliga till nr 1009 och bestående av annat ämne än kautschuk; ävensom träställningar, gångbanor, isolationsmateriel och dylika tillbehör	N 6:—
------	--	-------

Ann. Den till Avd. XVI A fogade allmänna anmärkningen skall gälla även med avseende å omonterade element, hänförliga till detta nummer; samt

6) att riksdagen måtte, under förutsättning att riksdagen bifölle vad utskottet under punkterna 1) a), 3) eller 5) hemställt, förklara,

att av riksdagen sålunda beslutade ändringar i tulltaxeförordningen med tillhörande tulltaxa skulle träda i kraft å dag, som Konungen bestämde.

Reservationer hade likväl avgivits:
vid punkten 2) av herr *Lithander*;

vid punkten 3) av herrar *Bärg, Bergman, Kristensson, Johansson* i Arkösund, *Hamrin, Lövgren* i Nyborg, *Björklund, Wahlmark, Åström* och *Werner*, vilka ansett, att någon ändring i fråga om tullbeskattningen av de i motionen II: 149 åsyftade artiklarna icke borde ske, innan utredning verkställdes av 1928 års tullkommitté, samt att utskottet förty bort hemställa, att nämnda motion icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

vid punkten 4) av herr *Lithander*; samt

vid punkten 5) av herrar *Bergman, Kristensson, Johansson* i Arkösund, *Hamrin, Björklund, Wahlmark, Åström, Ericson* i Boxholm och *Werner*, vilka på enahanda skäl, som anförts uti den vid punkten 3) avgivna reservationen, hemställt, att motionen II: 147 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Punkten 1).

Utskottets hemställan bifölls.

Sedan *punkten 2)* föredragits, anförde:

Herr Lithander: Herr talman! Den här förevarande motionen avser att skydda en inhemsk industri, som glädjande nog kommit till stånd men vars tillverkning efter den i fjol företagna tullnedsättningen icke längre lönar sig. Resultatet av ett avslag blir endast, att det inom landet förefintliga behovet av denna vara, vilket nu tillgodoses genom svensk tillverkning, i stället måste fyllas genom import utifrån. Det synes mig därför, att alla synpunkter tala för ett bifall till denna framställning, vilket skulle innebära, att riksdagen rättade till vad som förra året på denna punkt beslöts. Sedan får ju den definitiva avvägningen ske genom den nu arbetande tullkommittén.

Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall till motionen.

Herr Hamrin: Herr talman! Jag har tillåtit mig begära ordet vid föredragningen av denna punkt för att säga några ord i allmänhet om det föreliggande betänkandet och varför jag på ett par punkter återfinnes såsom reserverant. Jag gör detta också i förhoppning att sedan slippa besvara kammaren, i varje fall med något längre anförande.

Samtliga ärenden, som äro upptagna i detta bevillningsutskottsbetänkande, äro föranledda av motioner, som äro uttryck för en önskan om korrigeringar i det beslut, som riksdagen förra året fattade och som ju avsåg en teknisk revision av hela vår tulltaxa och tulltaxeförordning. Den första punkten, som redan behandlats och varom beslut fattats i enlighet med utskottets hemställan, avsåg tulltaxeförordningen. Men de fyra följande punkterna avse ändringar i gällande tulltaxa. Vi erinra oss nog litet var, att vi förra året mycket ingående diskuterade frågan om denna tekniska revision. Man betonade från olika håll, såväl från utskottsmajoriteten som från dåvarande statsrådet och chefen för finansdepartementet, att revisionen icke avsåg några ändringar i sak i annan mån än att dessa voro föranledda av rubriksammanlagningar och dylikt. Emellertid hade inte denna nya tulltaxa, som trädde i kraft den 1 januari i år, varit i tillämpning mer än några få dagar, förrän man upptäckte, att åtskilliga förändringar vidtagits av den sakliga innebörd, att vederbörande fabrikanter eller affärsmän vänt sig till ledamöter av riksdagen och förmått dem att framlägga motioner i syfte att vinna ändringar i

Ang. ändringar i gällande tulltaxeförordning och tulltaxa.
(Forts.)

Ang. ändringar i gällande tulltaxeförordning och tulltaxa.

(Forts.)

det beslut, som förra året fattades. Nu är det klart, att jag, som förra året bekämpade genomförandet av den då föreslagna revisionen, från mina utgångspunkter i och för sig inte skulle ha något att invända emot att man, när det påvisats, att sakliga ändringar i tulltaxan vidtogos förra året, nu återginge till de tullsats, som voro gällande före 1930 års ingång. Men denna principiella ståndpunkt har bevillningsutskottet icke intagit, utan man har beträffande dessa fall, som här föreligga, handlat än si, än så och mest annorlunda. Man har dels gått in för ändringar i så måtto, att man återgått till de tullsats, som voro gällande före 1930, dels har man hemställt om avslag å motionerna och alltså om bibehållande av de nu gällande tullsatserna, ehuru man medgivit, att sakändringar vidtogos i samband med den tekniska revisionen, och dels har man slutligen föreslagit riksdagen att gå in för nya tullsats. d. v. s. varken de nu gällande eller dem som gällde före 1930 års ingång, utan man har fixerat tullsats i enlighet med vad som gällde för 1921, och detta utan att man, såvitt jag kan finna eller kunnat finna under utskottsbehandlingen, vidtagit någon verkligt grundlig undersökning av de olika frågornas innebörd.

Nu är det alldeles uppenbart, att, när en industri funnit, att den genom beslutet 1929 fått sitt tullskydd sänkt, vederbörande börjat bli oroliga och vidtagit åtgärder, såsom jag nämnde, för att få det höjt igen. Emellertid förhåller det sig också så, vilket jag även förra året påpekade, att vissa industrier fått sina tullsats höjda. Men dessa komma naturligtvis inte till riksdagen och begära att få dem sänkta igen. Man kan i det avseendet tillämpa den gamla satsen: »Var plåga har sitt skri för sig, blott hälsan tiger still.» De, som fått förbättrade förhållanden genom tullförhöjningar, säga ingenting. Men de, som fått sänkt tullskydd i större eller mindre utsträckning, de klaga.

Så är också fallet i den nu föredragna punkten. Herr Lithander gör nu gällande och detsamma säger även herr Holmström i sin motion, att därest man inte på denna punkt går in för en ändring igen, så är det fara värt, att den inhemska fabrikationen av denna vara helt eller delvis måste nedläggas. Herr Lithander betonade, att dessa varor i alla fall komma att finnas i landet, skillnaden blir bara den, att de måste importeras i stället för att tillverkas inom landet. Men trots dessa motionärens och reservantens påståenden har utskottet gått in för blankt avslag på denna punkt. Framställningen skall hänskjutas till 1928 års tullkommitté för utredning, och tills denna utredning blir klar, få motionären och de, vilkas intressen han företräder, vänta. Men när man sedan kommer till följande punkter, resonerar man inte på det sättet. Man säger visserligen i samtliga fall, att 1928 års tullkommitté får utreda saken. Men i vissa fall föreslår man likväl en ändring, antingen, såsom jag nämnde, tillbaka till den tullsats, som gällde före 1930, eller till helt nya tullsats, som icke varit gällande under de sista 10 åren.

För min del har jag konsekvent motsatt mig varje ändring för närvarande. Jag har därvid i viss mån varit ensam om min ståndpunkt och om de synpunkter jag förfäktat, givetvis beroende därpå, att mina medreservanter inte intagit samma principiella ställning, enär de förra året medverkade till genomförandet av en hel massa sakliga ändringar i tulltaxan, som jag då motsatte mig. Jag skall, herr talman, tillåta mig att bara nämna några ord för att belysa de fyra olika frågor, som här föreligga. Om vi se på den nu föredragna punkten, så gäller för närvarande en tullsats av 70 öre per kilogram. Före 1930 var tullsatsen 3 kronor. Där hemställer nu utskottet om avslag av motionen. I nästa punkt är tullen nu 1 krona, medan den före 1930 var 30 kronor. Där föreslår utskottet en tullsats av 9 kronor. I fjärde punkten är tullen nu 4 kronor och var förut 15 kronor. Där hemställer utskottet om avslag. I femte punkten är tullen nu 6 öre och var förra året 50 öre å 1 krona 20 öre.

Där hemställer utskottet om bifall till den väckta motionen. Jag har, herr talman, under förevarande förhållanden icke kunnat finna annat, än att man måste något så när likformigt behandla dessa olika motioner, när man i varje punkt går ut ifrån, att 1928 års tullkommitté skall närmare undersöka och utreda frågorna, innan definitiva beslut fattas. Under sådana förhållanden har jag ställt mig tillsammans med dem, som på ett par punkter såsom reservationer yrkat avslag å de av utskottet tillstyrkta ändringarna och som i två andra punkter i egenskap av utskottsminoritet hemställt om avslag å motionerna och bibehållande av de nuvarande tullsatserna. Det sistnämnda är fallet med den punkt, som nu är föredragen, och jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan i denna punkt och alltså avslag å reservationen, vilket också innebär avslag å motionen.

Ang. ändringar i gällande tulltaxeförordning och tulltaxa.

(Forts.)

Herr Lithander: Herr talman! Det är alldeles riktigt, såsom den ärade talaren säger, att det förra året verkställdes en teknisk revision, som inte avsåg några sakliga ändringar, utan när det understundom var en ändring, så var den föranledd därav, att man ville få in vederbörande tullsats på ett lämpligt sätt i det nya system för tulltaxan, som då bestämdes. Men när det sedan visat sig, att ehuru man icke velat det, ändringar kommit till stånd, som äro till förfång för vissa svenska industrier, så är det väl inte mer än rimligt och rätt, att man söker råda bot på detta. Det är ju inte här alls fråga om att gå in för något nytt system i tullavseende, vare sig att övergå till frihandel eller till extrem protektionism, utan det är bara fråga om att rätta till några misstag, som gjordes i fjol. Förresten vill jag säga, att det var relativt få misstag, som skedde förra året. Det är i själva verket anmärkningsvärt, att en så pass omfattande revision kunde äga rum, utan att flera misstag gjordes, än som faktiskt skedde.

Den ärade talaren sade, att man endast några få dagar efter det den nya tulltaxan trätt i kraft kom med krav på ändringar. Ja, det visar väl bara, att vederbörande, som bäst veta var skon klämmer, först när de nya tullsatserna skulle börja tillämpas kommo underfund med, hurudant läget var. Men då måste de ju också komma med sina yrkanden. Det är alldeles riktigt, att den ärade talaren i fjol bekämpade förslaget om den tekniska revisionen. Men att han går så långt i omvårdnaden om den ställning, han då intog, att han t. o. m. värnar om de fel, som då mot hans bestridande kommo till stånd, det begriper jag verkligen inte. En så framstående och kunnig affärsman, som den ärade talaren är, borde väl, förefaller det mig, vara den förste att vilja vara med om att rätta till dessa i stället för att hindra dem, som i fjol genomdrevo beslutet, från att korrigera de fel, som då, utan att man ville det, blevo begångna.

Sedan sade den ärade talaren, att de, som fått höjda tullar, inte komma och klaga. Ja, jag tror att med den grundliga prövning, som bevillningsutskottet och riksdagen ägnar dessa frågor, blir det sannerligen inte några höjda tullar annat än där sådant verkligen är i högsta grad befogat. Men för övrigt är det ju klart, att industrien med tacksamhet noterat de förhöjningar, som kommit till stånd, och inte kommer och klagat över att den fått vad den behöver för att hålla verksamheten i gång. Den ärade talaren sade, att »var plåga har sitt skri för sig». Ja, man går väl inte till läkare, förrän man är sjuk. Och man kommer sannerligen inte till bevillningsutskottet, förrän man verkligen har behov av en tull. Det gäller ju här, såsom jag sade, icke något angrepp på det rådande tullsystemet, utan det är bara fråga om att rätta till vissa detaljer, och det tycker jag verkligen, att den ärade talaren kunde vara med om.

I föreliggande fall är förhållandet det, att under en mycket lång följd av år den engelska tillverkningen avgjort dominerade på denna marknad. Det var

Ang. ändringar i gällande tulltaxeförordning och tulltaxa.

(Forts.)

inte möjligt för någon annan att komma in där. Det fanns sammanslagningar och truster där ute, som hade i sin hand att hålla synnerligen höga priser, som träffade hela den industri, som förbrukar denna artikel. Sedan kom världskriget, och allt vad industrien på detta område behövde fick då, i den mån så kunde ske, tillgodoses enligt handelsavtalet och kompenseras genom svenska produkter. Men då var det en svensk storindustri på detta område, som lade ned ett betydande kapital för att för framtiden försöka driva en tillverkning av detta slag i tävlan med utlandet. Sedan trädde även Tyskland in i konkurrensen. Denna svenska industri har nu lagt ned mycket pengar på detta och övat upp en arbetarstam för denna mycket svåra tillverkning, och man har så småningom fått den svenska förbrukningen att gå över till att tillgodose sitt behov hos denna svenska industri. Man har kommit så långt i yrkesskicklighet, att de svenska produkterna icke blott äro jämförliga med utan i kvalitativt avseende väl så goda som de utländska. Genom den åtgärd, som riksdagen i fjol vidtog, då den tog bort det tullskydd, det normala tullskydd som denna industri hade, har det blivit så, att industrien icke kan driva denna tillverkning med förtjänst. Då man nu inte här kan täcka förlusten på en tillverkning med vinst på en annan, så måste denna industri upphöra med denna tillverkning. Det kommer att bli resultatet, om kammaren avslår vad som här begäres. Man kommer då att, såsom tidigare skett, få taga varan utifrån. När fabrikanterna i utlandet se, att det här icke finnes någon medtävlare, som kan hålla dem stängna, så kunna herrarna vara förvissade om, att det icke blir några sänkta priser, utan då komma vi, som vi alltid göra, att ligga i händerna på utlandet. Jag ber kammaren vara välvillig och bevara denna industri åt landet. Det är icke så synnerligen stora belopp det gäller, men det rör sig i alla fall om en tillverkning på mellan 3- och 400,000 kronor. Men många bäckar små göra en stor å. Och vi skola värna om både det ena och det andra.

Jag ber, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande om bifall till motionen. Det blir ingen här i kammaren och ingen utanför densamma som genom ett sådant beslut kommer att få betala ett enda öre mer för sina skodon, men därigenom skulle vi bibehålla en inhemsk näring åt landet.

Herr *Holmström* instämde häruti.

Herr **Lövgren**: Herr talman! Jag har ingenting emot att rätta till misstag, som ha blivit begångna vid den tekniska tullrevision, som företogs i fjol. Vad den nu föredragna punkten beträffar har jag emellertid icke kunnat bli övertygad om, att det är så absolut nödvändigt, att man går till en revision omedelbart, utan jag tycker, att det är klok politik att låta 1928 års tullkommitté få hand om denna sak liksom så många andra och göra en ordentlig undersökning, innan man går till en ny förändring i tulltaxan på denna punkt.

Det är en sak, som jag själv är intresserad att få veta, men som jag inte har kunnat få någon klarhet i, och det spörsmålet tycker jag också bör undersökas i detta sammanhang. Jag skulle nämligen vilja veta, hur det förhåller sig med lingarnets motståndsförmåga mot röta i jämförelse med bomullsgarnets. Jag har själv litet erfarenhet av den saken på ett annat område än det nu ifrågavarande, nämligen på fiskets. Jag vet, att lingarn tål icke mer än en tredjedel så mycket, innan det tager röta, som vad bomullsgarn tål. Har man icke funnit upp någon särskild metod att preparera detta garn, så att det blir motståndskraftigt, eller är det ur den synpunkten absolut underlägset bomullsgarnet? Jag menar i anslutning härtill, att vi här i riksdagen skola väl inte genom en tullförhöjning understödja tillverkningen av en vara, som konsumenterna komma att få dyrt betala på grund av mindre hållbarhet hos skodonen.

Den saken bör man väl få klarhet i, innan man går att ändra denna tullsats. Det är ju ändå ett tullskydd här, som är 10 % av varans värde, skulle jag tro.

Ang. ändringar i gällande tulltaxeförordning och tulltaxa.

(Forts.)

Herr Werner: Herr talman! Såväl herr Hamrin som herr Lithander ha sagt, att i samband med den företagna tekniska tulltaxerevisionen sakliga ändringar icke bort företagas. Här föreligger ett exempel på en tullsänkning som följt av den tekniska revision, som då gjordes. 1925 års tulltaxerevision yttrade i sitt betänkande: »Då det vore orimligt, att ovannämnda artiklar (vissa för rand- eller bindsömnad avsedda, flätade garner), vilka varken med avseende å värde eller framställningssätt kunde likställas med snörmakararbeten, skulle draga den för dessa avsedda tullen, föreslogs en tullnedsättning till 70 öre per kilogram.» Jag undrar, hur en teknisk revision av tulltaxan överhuvud taget skulle kunna åstadkommas, om inte de varor, som inbegripas i revisionen, skola föras till tulltaxenummer, där de närmast höra hemma. När det konstateras, att ifrågavarande artikel, tvinnat och flätat garn, icke kunde hänföras till snörmakararbeten, finner jag det vara fullt skäl för revisionen att föreslå riksdagen att sätta en ny tullsats. Skulle tullskyddet behöva höjas, så förefinnes ju möjlighet därtill, som utskottet också säger, därigenom, att frågan automatiskt kommer under 1928 års tullkommittés behandling. Kommittén får då försöka ange det tullskydd, som erfordras för att giva industrien skydd i fortsättningen. För närvarande ha vi ingen anledning att gå ifrån utskottets förslag. Jag tror tvärtemot vad herr Lithander sade, nämligen att det i motionen föreslagna tullskyddet skulle vara normalt, att det är onormalt. Genom ett bifall till motionen skulle utredning föregripas. Genom att fastställa en tullsats för en vara på det sättet, att därigenom skulle motverkas användningen av en annan, så skulle tullen bli prohibitiv för den andra, d. v. s. bomullsgarnet. Jag anser, att en sådan anordning är fullständigt meningslös. Det är en smakfråga om konsumenterna vilja ha randsyddas skor med vita ränder eller sydda med linnetråd. Det är riktigt, som herr Lithander säger, att prisfrågan icke har något avgörande. Då det är fråga om konkurrens mellan linne- och bomullstråd, spelar icke tullen in.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Olsson i Ramsta: Herr talman! Den tekniska revision av tulltaxan, som verkställdes av förra årets riksdag, har redan visat sig medföra en del gnisslingar i tillämpningen. Det var helt naturligt, då genom den tekniska revisionen en hel del olika rubriker sammanfördes under en rubrik, varvid i vissa fall skedde en tullnedsättning i andra en tullförhöjning. Revisionen innebar också i vissa fall övergång från viktull till värdetull. Då nu emellertid 1928 års tullkommitté icke kan undgå att vid sitt arbete även taga ställning till denna tekniska revision, finner jag det oklokt av kammarerna att nu gå med på bifall till motioner, som i anledning av denna tulltaxerevision framkommit till innevarande års riksdag. Det kan väl inte dröja länge innan 1928 års tulltaxekommitté har sitt arbete klart. Detta arbete ligger väl så till, förmodar jag, att kommittén kommer att på en del punkter i tulltaxan föreslå ändringar, och detta kommer givetvis att ha inverkan på det utseende taxan genom fjolårets revision fick.

Herr talman, jag tillåter mig på grund av det anförda att yrka bifall till den föredragna punkten i utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock

Ang. ändringar i gällande tulltaxeförordning och tulltaxa.

på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och blev utskottets hemställan i förevarande punkt av kammaren bifallen.

Vid härpå skedd föredragning av punkten 3) yttrande:

(Forts.)

Herr Weibull: Herr talman! I förevarande punkt har avgivits reservation med hemställan om avslag å utskottets hemställan och å min motion. Det ligger ju så till, såsom också riktigt påpekats av de föregående talarna, att vid den tekniska revision av tulltaxan, som genomfördes i fjol, varvid man för en hel del artiklar övergick till nya beräkningsgrunder, kunde en del förändringar av gällande tullsats er icke undvikas. Somliga av de föregående talarna säga, att de ha ingenting emot, att man, där synbarligen fel föreligga, skall göra rättelse. Andra däremot anse, att 1929 års beslut skall stå fast, att man icke får göra någon ändring förrän 1928 års tullkommitté behandlat i sin helhet den nu gällande tulltaxan.

Jag vill med några ord peka på, hur man i fjol vid behandlingen av denna tekniska revision rättade till just ett par sådana fel. Det gällde en artikel för mejerihanteringen, drittelstav. För att minska antalet rubriker i tulltaxan, tog man medeltalet av ett par tullsats er. Förut hette det: »drittelstav av bok — 4 öre» och »drittelstav av fur — 1 öre». Då föreslogs i stället rubriken »drittelstav av bok eller fur — 2 öre». Ja, herr talman, är det meningen att minska rubrikernas antal på detta sätt utan att taga hänsyn till, huruvida den industri, som är inrättad efter tullskyddet, kan taga intryck därav eller icke, så anser jag för min del, att det är skäl i att söka förhindra detta genom att åstadkomma rättelse. I det anförda fallet skulle det ju åstadkommas en tullsänkning av 50 % för drittelstav av bok, men en höjning av tullen för stav av fur med 100 %. Det är väl ingen mening att så sätta medeltal av ett par tull ar för att på det viset få bort en rubrik i tulltaxan? Genom motion av mig åstadkomms rättelse, och beslutet kom att innefatta bibehållandet av förra tulltaxans bestämmelser.

Ett misstag ytterligare har jag i denna min motion velat påpeka. Det gäller här vissa snörmakararbeten, vilka användas som upphängningsanordning för elektriska lampor. Tillverkarna av denna vara kommo icke i tillfälle att yttra sig över varans behandling i revisionen. Frågan hänsköts av de sakkunniga till tillverkare av armatur av sten och alabaster, man förbisåg däremot att fråga dem, som tillverka upphängningsanordningarna. Dessa artiklar voro åsatta lyxtull, tillkommen efter kriget, nämligen 30 kronor per kilogram, om silke ingår. Fabrikanterna säga själva att de ha icke utnyttjat denna tull, och att den från fabrikationssynpunkt var onödig. De vilja nu få en återgång till den tullsats, som gällde före kriget, nämligen 9 kronor. Då frågar man sig: Kommer fabrikationen med nu gällande tullsats att kunna fortsättas? Fabrikanterna, i detta fall en firma i Malmö som tillverkar 80 % av landets tillverkning, säga, att det går icke. De ha uppövat en stab av folk, som specialiserat sig på detta snörmakeriarbete. De sysselsätta ungefär ett 30-tal. Med det tullskydd, som nu är satt, anser man icke det vara möjligt att kunna stå emot den tyska konkurrensen. Då kan man fråga sig, om man uppnår genom det nu gällande tullskyddet att förbilliga artiklarna för köparna. Nej — säges det — det kommer det icke att göra. Dessa snörmakararbeten säljas nämligen tillsammans med armaturen. Det är ofta en artikel som kostar färdigmonterad 60, 70 eller 80 kronor. Det är alldeles otänkbart, att det kommer att sänka priset på hela agregatet på grund av tullskyddet på snörmakerierna. Reservernarna säga nu, att 1928 års kommitté får behandla frågan och försöka åstadkomma rättvisa förhållanden. Ja, det är gott och väl, men då denna kommitté sysslar med så stora spörsmål som industritullarnas avvägning mot jordbruks-

tullarna och inte kan väntas komma med sitt förslag tidigare än 1932, kommer under tiden den ifrågavarande fabrikationen kanske att läggas ned och de anställda bli arbetslösa för att sedan troligen icke kunna tagas upp igen, när en rättelse åstadkommits genom 1928 års tulltaxekommittés undersökningar. Därtill ha kanske just de, som nu fabricera denna vara, måste inarbeta tyskt specialfabrikat.

Ang. ändringar i gällande tulltaxeförordning och tullarna.

(Forts.)

Jag ber, herr talman, med dessa ord få hemställa om rättelse i denna sak. Särskilt då tillverkarna, som jag framhållit, icke blivit i tillfälle att vid revisionen yttra sig i frågan. Om således tullen återställes till vad den var före kriget och denna tullsats tillsvidare får gälla, samt 1928 års tullkommitté sedan får granska spörsmålet, så kan tillverkningen tillsvidare hållas i gång. Då detta är innebörden i utskottsbetänkandet ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Med herr Weibull förenade sig herr *Lithander*.

Herr **Werner**: Herr talman! Herr Weibull yttrade, att det var en oriktig metod att sammanföra flera rubriker till en och för denna sätta en tullsats, utgörande medeltalet av de tidigare utgående olika tullsatserna. Beträffande den nu ifrågavarande artikeln är det emellertid så, som också anges i motionen, att den har tullbehandlats på så många olika sätt. Under vissa förhållanden var densamma åsatt en tull av 30 kronor per kilogram, men under andra förhållanden, om snörmakeriet exempelvis dolde en elektrisk ledningstråd, gick varan som ledningstråd med en tullsats av en krona per kilogram. I ett tredje fall räknades snörmakeriet höra till ampelskålen, och tullen utgick då efter den för skålen gällande tullsatsen, 90 öre, om skålen var av sten eller alabaster, och 10 öre för vikt över 5 kilogram. Då samma vara belades med så variabel tull kan man inte säga, att det resultat, vartill 1925 års kommitté kom, 10 % värdetull vara oriktigt. Ett tullskydd på 30 kronor är ett sådant tullskydd, som aldrig kan fullt utnyttjas på en vara, som har ett utförsäljningspris, som enligt en fabrikants upplysning håller sig mellan 12 och 18 kronor, och det är meningslöst att hålla en dylik tullsats, som icke ens till en större bråkdel kan utnyttjas för snörmakeriarbeten. För en större del av dessa upphängningsanordningar, som varit fastsatta vid amplarna, är den nya tullsatsen med 10 procents värdetull en direkt tullförhöjning, ett påstående, som ingen torde kunna bestrida.

Herr Weibull yttrade också, att man vid behandlingen av denna fråga på ett tidigare stadium underlåtit att fråga tillverkaren. Det kan ju vara riktigt såtillvida som att en tillverkare, som velat opponera sig, icke haft tillfälle att göra sin röst gällande. Föregående år fattades beslutet med hänvisning till att en fabrikant från Göteborg hade uppgivit priset på varan på sådant sätt, att den 10 procents värdetull, som då beslutades, skulle utgöra en tullsats efter 4 kronor per kilogram. I avseende å prisfrågan kan man stå något tvekande, i vilken utsträckning den ena eller andra upplysningen är riktig. Den malmöfabrikant, som lämnade upplysning i utskottet, räknade med ett prisläge mellan 12 och 18 kronor. Det är möjligt, att det priset är signifikativt för den fabrikantens tillverkning, och jag vill icke på något sätt insinuera, att medelpriset på denna vara är ett annat, men vi ha export av dessa varor 1927 med medelpriset å 23:30, alltså högre än angivna maximipris. Medelpriset på importerad vara var 1927 12 kronor 30 öre, vartill skall läggas tullbeloppet, då medelpriset är högre än det minimipris, som fabrikanten uppgivit i sin kalkyl och i viss mån stöder denna.

Utskottet har återgått till den tullsats, som var gällande före lyxtullens införande eller 9 kronor, och har gjort en ändring i tullsatsen för ampelskålar.

Ang. ändringar i gällande tulltaxeförordning och tulltaxa.

(Forts.)

Även för upphängningsanordningar, för vilka det tidigare utgick tull med 90 resp. 10 öre per kilogram, skall tullen utgå med 9 kronor. Det är enligt min mening en orimlig historia, att vi skola lägga tull på en vara, som går upp till 75 procent av varans värde, och på det sättet få fram en prohibitiv beskattning, som icke kan frammana en sund utveckling av vårt näringsliv. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Bärge m. fl. avgivna, vid betänkandet fogade reservationen.

Herr Weibull: Jag vill endast tillägga, att den tillverkare från Göteborg, som tillfrågades om tullskyddet av de sakkunniga, tillverkade endast 15—20 procent av tillverkningen i Sverige, under det att malmöfabrikanten tillverkade 80 procent. Men så mycket är säkert, att det är till fördel för den, som importerar utländsk vara, om man tar bort lyxtullen på 30 kronor och nöjer sig med en låg tullsats till lättnad för importen. Det var kanske detta intresse, som förestavade den numera avlidne göteborgsköpmannen att giva detta råd.

Herr Björklund: Jag hade icke tänkt att begära ordet i denna fråga, men jag tycker, att den ärade motionären sökt driva denna sak väl hårt. Det är så, att den rubrik vi tala om fick man redan före 1921 betrakta som en finanstull, d. v. s. den tull av 9 kronor, som fanns före 1921. Den tullen var en finanstull, och den var icke en skyddstull. Om det var en skyddstull, så var det dock en orimlig proportion, om man för en vara, vars marknadsvärde låg mellan 12 och 18 kronor, begärde en skyddstull på 9 kronor.

År 1923, då finansministern behövde pengar, föreslog han, att man skulle utöka detta tullskydd av 30 kronor för 100 kilogram. Riksdagen gick med på finansministerns förslag, men man får komma ihåg, att finansministern skrivit och riksdagen gjort det till sitt uttalande, att industrien får icke betrakta dessa finanstullar, som tillkommit på grund av penningknapphet i statens kassa, på sådant sätt, att man velat, att industrien skulle växa upp ytterligare i hägn av det skydd, som man gav den. Nu säger man, att man icke kunnat använda sig av den höga skyddstullen av 30 kronor per 100 kilogram. Nej, det är lyckligtvis så, att man icke kunnat använda sig av denna höga skyddstull, då priset på varan ligger mellan 12 och 18 kronor. Då kan man icke utnyttja hela tullsatsen. Men i den mån den industri, som var till finnas före 1923 och alltså finns, tillväxer, i den mån kan det vara möjligt att utnyttja det höga tullskyddet från 1923 till 1929. Det förefaller mig orimligt, att man vill driva den satsen, detta så mycket mera som en av industriens egna företrädare, d. v. s. en herre i Göteborg, som sysslade med dessa varors tillverkning — han är numera, såsom herr Weibull omtalade, avliden — vid frågan från den tullkommitté, som hade hand om den tekniska revisionen av tulltaxan, svarade — enligt ett brev, som herr Weibull stuckit i handen på mig — att en tullsats av 15 procent vore enligt hans mening en väl avvägd tullsats.

Vad gjorde tulltaxerevisionen? Jo, tulltaxerevisionen föreslog riksdagen, att man skulle taga upp tullsatsen till 20 procent. Det vill säga, att man föreslog en höjning till 20 procent eller med 5 procent utöver vad vederbörande yrkesutövarer begärt. Det blev också riksdagens beslut i föl. I år kommer man och säger, att på grund av felaktigheter, som begåtts vid den tekniska revisionen — och nog har det begåtts felaktigheter — måste en del rättas till. Det var en debatt om detta i föl, men vi lyckades då icke uppleta alla felen. Nu vill man från samma tullkommittés sida, som utarbetade denna tekniska tullrevision, att vissa ändringar skola göras. Man kommer och sticker motioner i handen på enskilda riksdagsmän, och det upprepar sig gång på gång. Det

Kungl. Maj:ts förslag, som låg på riksdagens bord i fjol, hade tillkommit genom de sakkunnigas arbete. Riksdagen godtog det. Om fel äro begångna, och jag är för min del övertygad om att fel begåtts, så är det den enda rimliga vägen, att tulltaxekommittén vänder sig till Kungl. Maj:t och att Kungl. Maj:t får genom ämbetsverken undersöka, om fel blivit begångna av den art, att man bör rätta dem. Om så är fallet, skall jag också vara med om att rätta feLEN. Jag har redan manifesterat detta genom att i utskottet biträda herr Nylanders motion om emballage, där ämbetsverken yttrat sig. Jag tror, att om man vill gå den vägen, så är det möjligt, att man kan rätta till en del tullsatser. Men att enskilda motionärer, som rätt litet känna till saken, befatta sig med dessa saker, kan jag icke gilla. De få icke känna sig skyldiga att bara därför att det skrivits en motion, som stuckits i handen på dem, framlägga den. Det är icke den vägen man skall gå, då det gäller att behandla ekonomiska ting. Jag kan i varje fall icke vara med om det. Jag vill icke påstå, att herr Weibull fått sin motion stucken i handen på sig, men att det i andra fall tillgår så, det torde de, som sitta i bevillningsutskottet, icke vara främmande för.

Ang. ändringar i gällande tulltaxeförordning och tulltaxa.
(Forts.)

När nu 1928 års tullkommitté arbetar och vi kunna med visst fog hoppas, att den skall vara färdig till 1932, så håller jag före, att man bör icke i denna kammare vid alla möjliga tillfällen gå den vägen, att man utan vidare, bara därför att det är fråga om det slags salighetsmedel, som kallas tull och som man tror skall hjälpa i både onda och goda väder, är färdig att hoppa på det bara därför att man tror, att det skall hjälpa industrien. Vi få komma ihåg, att skall man, då det gäller en vara, vars marknadsvärde ligger mellan 12 och 18 kronor, upprätthålla industrien genom ett tullskydd av 9 kronor, så frågar jag mig själv och jag frågar hela kammaren: Är det ekonomisk politik med förnuft i?

Jag ber, herr talman, att på grund av det sagda få yrka bifall till reservationen.

Herr Weibull: Herr talman! Jag skall ej förlänga debatten. Jag vill endast säga, att konsekvensen av den föregående ärade talarens sätt att se på frågan skulle vara, att den lyxtull på 30 kronor, som icke begärts och icke kunnat utnyttjas av fabrikanterna skulle innebära förhinder om återgång till den tullsats, som gällde före kriget. Den föregående ärade talaren påstod, att jag skulle ha väckt en motion, som satts i min hand i ett ämne, som jag ej kände till. Jag vill säga precis, hur det förhåller sig. De sakkunniga, som hade revisionen om hand, hade begärt yttrande från handelskammaren i Malmö. Handelskammaren har, på grund av att snömakeriarbeten ingingo inom olika rubriker, icke kommit att fråga firman i Malmö. Jag väckte då en motion för att rätta till ett förbiseende vid utredningen. I fjol fick jag motionsvägen en rättelse till stånd. Kan man nu klandra, att man rättar till ett misstag i en utredning? Man bör väl, med hänsyn till omständigheterna, döma i varje särskilt fall.

Herr Lithander: Herr talman! Herr Björklund nämnde i sitt anförande, att rätta vägen hade varit att vända sig till Kungl. Maj:t och begära, att Kungl. Maj:t skulle komma med proposition för att rätta till de fel kommittén gjort. Jag tycker, att det är väl hårt att begära, att kommittén skulle komma med en sådan syndabekännelse till Kungl. Maj:t. Är det så, att något fel blivit begånget, är det naturligare, att de industrier, som blivit lidande därpå, gå den vanliga vägen genom att motioner väckas i kamrarna. Jag förmodar, att den ärade talaren ej vill beröva riksdagsmännen rätten att väcka motioner i dylika frågor. På det sättet går det ju tämligen smärtfritt att för-

Ang. ändringar i gällande tulltaxeförordning och tulltaxa.

(Forts.)

söka rätta till dylikt. Jag kan ej vara med om en dylik ordning, att man skall nödgas vänta på att Kungl. Maj:t lägger fram ett helt knippe av dylika spörsmål. När man har möjlighet att genom att väcka en motion bereda en industri tillfälle att fortfarande existera, så bör man ej hänvisa den till att vänta den tidrymd, som alltid går åt, innan Kungl. Maj:t kan komma fram med ett förslag. Jag tycker, att det är en enkel och praktisk anordning. I det föreliggande fallet gäller det enbart att åt landets egen industri bereda tillverkningsmöjligheter. Det är många, som ha sin utkomst härvidlag, och icke kan det vara önskvärt, att vi träffa sådana anordningar, som göra, att dessa arbeten skola förrättas i utlandet i stället för här hos oss.

Herr talman, jag ber att få vidhålla mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Herr Björklund: Herr talman! Jag skall be att få säga några ord till herr Lithander med anledning av att han polemiserat mot min uppfattning beträffande de ändringar, som vidtoges i tulltaxan i fjol. När jag begärt, att man skulle gå till Kungl. Maj:t, d. v. s. att denna kommitté för revision av tulltaxan skulle gå till Kungl. Maj:t och genom Kungl. Maj:t till riksdagen för att få rättelse i de fel, som eventuellt äro begångna, så tycker herr Lithander, att det är ett allt för hårt straff att ålägga dessa syndare. Herr Lithander! Dessa syndare äro ej så ömskinna och ej herr Lithander heller på den punkten. När dessa kommitterade eller en av dem finner med sin fördel förenligt att i brev till så gott som samtliga kammarledamöter erkänna sina synder med hänsyn till den revision, som riksdagen beslutat i fjol, är det icke värre, än att de kunna vända sig till Kungl. Maj:t och bekänna sina synder, om de ha några.

Till herr Weibull vill jag säga, att jag icke har beskyllt herr Weibull för att han utan vidare fastnat vid det här och att tullkommittén givit honom det. Jag har ingen kännedom om, varifrån herr Weibull fått sin motion. Han har sagt mig, att han fått vissa påpekanden från handelskammaren i Malmö. Om handelskammaren och kommerskollegiet och andra sådana institutioner hörts och om vi haft deras yttranden på bordet och dessa överensstämt med det yrkande herr Weibull framställt, hade jag varit hågad att gå på den linjen. Men innan man får en sakkunnig utredning på den punkten, skall man icke, blott för att man eventuellt begått ett fel i fjol, ett fel, som ej är större, än att man givit vederbörande näringsutöfvare 5 % av värdet mera än en av deras egna tillverkare begärt, anse, att riksdagen syndat så förfärligt på den punkten. Jag tror, att när 1928 års tullkommitté, som herr Weibull själv sade, kan förväntas bli färdig till 1932 års riksdag, skall väl ändå denna firma kunna fortsätta att leva dessa år framöver, till dess tullproblemet i dess helhet blir avvägt. Vi skola komma i håg en sak: 1928 års tullkommitté är tillsatt för att söka åstadkomma en avvägning mellan lantbrukstullar och industritullar. Vi ha ej vare sig herr Weibull eller jag, någon anledning att skapa nya orimliga industritullar uti ifrågavarande fall. Vi få svårigheter nog ändå, herr Weibull, då vi skola skära ner industritullarna. Och låt oss ej försöka på detta sätt, även om det förut varit en orimligt hög tull och vi lyckats få ner den. Jag tror, att vi komma att behöva ha detta som ett bytesobjekt, då vi skola avväga industritullar och jordbrukstullar.

Herr talman, jag hänvisar till vad jag nu sagt och har intet vidare att tillägga.

Herr förste vice talmannen, som under herr Björklunds anförande övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den vid punkten fogade reservationen; och fann herr förste

vice talmannen den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Weibull, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Ang. ändringar i gällande tulltaxeförordning och tulltaxa.
(Forts.)

Den, som vill, att kammaren, med avslag å bevillningsutskottets hemställan i punkten 3 av utskottets förevarande betänkande nr 16, bifaller den vid punkten fogade reservationen, röstar,

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets hemställan i berörda punkt.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet.

Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet hava röstat för ja-propositionen. Rösträkning begärdes emellertid av herr Weibull, vadan namnupprop verkställdes. Därvid avgåvos 89 ja och 58 nej, varjämte 12 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså med avslag å utskottets hemställan bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Härefter föredrogs *punkten 4*). Därvid anförde:

Herr Weibull: Herr talman! Den förra året beslutade förändringen i tulltaxan under denna rubrik var då den genomfördes för fabrikanter av denna specialartikel obekant.

Först sedan tulländringen på nyåret trätt i kraft blev fabrikanter genom tullkammaren i Landskrona uppmärksamgjord härpå.

Genom min motion har jag velat giva denna industri möjlighet till fortsatt tillverkning tills 1928 års tullkommitté hunnit slutföra sitt arbete.

Även här gäller en speciellt utbildad arbetarstab av ett 30-tal kvinnor som bliva arbetslösa.

Man kan även här ej tala om någon större förbrukningsartikel utan närmast en lyxartikel, som lätt såsom specialartikel komme att införas från utlandet.

Då vid föregående ärendes behandling någon rättelse ej kunde ske, så lär väl förhållandet bli detsamma här, och jag har därför, herr talman, intet yrkande.

Herr Lithander: Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till motionen. Saken är den, att här föreligger ett fall, där tullen på de materialier, som användas vid tillverkningen, uppgår till större belopp än tullen på den färdiga varan. I ett fall går tullen på materialierna till 1 krona 37 öre, under det att, om man vill taga in den färdiga varan, tullen blir 1 krona 36 öre. I ett annat fall blir tullen på materialierna 4 kronor 98 öre, medan den färdiga varan kan importeras med en tullkostnad av 4 kronor 78 öre. I ett tredje fall utgör tullen på de utländska materialierna 8 kronor 41 öre, medan den färdiga varan drager en tull av 4 kronor 94 öre. Man premierar alltså den utländska tillverkningen med icke mindre än 3 kronor 47 öre i det fallet, och detta förhållande har heller icke undgått utlandets uppmärksamhet. Det heter i en annons i en av våra tidskrifter för den 2 februari i år: »nu gäller det för eder

Ang. ändringar i gällande tulltaxeförordning och tulltaxa.
(Forts.)

att utnyttja den kraftiga tullsänkningen från 15 till 4 kronor per kg. genom att» o. s. v. Det är en tillverkare i Förenta staterna, i Chicago, som har observerat detta. Och vi ha även konkurrenter på närmare håll. Det kan icke vara rimligt, att man upprätthåller sådana tullar, att tullen på materialerna kosta mera än tullen på den färdiga varan.

Herr talman, jag hemställer till kammaren om bifall till motionen.

Herr **Werner**: Herr talman! Med hänsyn till beslutet vid föregående punkt och då utskottets förslag här innefattar en återgång till vad som gällde före 1922 års riksdags beslut om lyxtullar, anser jag mig böra yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen, som under herr Werners anförande återtagit ledningen av förhandlingarna, gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och biföll kammaren utskottets hemställan i förevarande punkt.

Punkten 5) föredrogs; och yttrade därvid:

Herr **Werner**: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr **Nylander**: Herr talman! Trots herr Björklunds hårda dom över dem, som komma med motioner i tulltaxefrågor, dristar jag mig i egenskap av motionär att yttra ett par ord vid föreliggande punkt.

Jag har haft anledning att vid ett par tillfällen påpeka det omöjliga i att vid en så omfattande tulltaxerevision som den i föl beslutade undgå ett eller annat misstag, men jag har också liksom andra talare understrukit, att de förändringar, som visat sig nödvändiga, och de anmärkningar, som framkommit, varit relativt få, om man tänker på det stora antal rubriker, som förefinnes i tulltaxan.

Vid den här föreliggande punkten har emellertid ett klart och uppenbart förbiseende gjorts, vilket erkänts och understrukits av de sakkunniga, vilka hade hand om tulltaxerevisionen. Det är, som sagt, av dessa herrar öppet erkänt, och jag är alldeles övertygad om, att hade de i motionen och av utskottets majoritet berörda omständigheterna kommit fram i föl vid behandlingen av tulltaxerevisionen, hade riksdagen då vidtagit en ändring, såsom skedde vid flera andra punkter. Det blev tyvärr icke fallet, och här står nu fjolårets beslut i denna punkt fast till stor skada för den industri, som därav beröres.

Reservanterna säga, att man bör låta frågan tagas upp av 1928 års tullkommitté. Det är gott och väl, men man beräknar att denna kommitté icke blir färdig med sitt arbete förrän 1932. Även om den kommer att vidtaga den ämnade ändringen, vilket jag för min del tror, kommer det att dröja så länge, att berörda industri kommer att kämpa med stora svårigheter för att kunna hålla denna tillverkning uppe. Förändringen är nämligen så avsevärd, att jag även från denna plats bör framhålla densamma nämligen att en sänkning skett från 50 öre resp. 1 krona 20 öre till 6 öre pr kg. Att en sådan abnorm sänkning efter närmare utredning kan godtagas av 1928 års tullkommitté, betvivlar jag som sagt, men en korrigerig bör ske redan nu.

Med hänsyn till vad jag sålunda anfört, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Hamrin**: Herr talman! Jag skall tillåta mig att yttra några ord i denna fråga icke minst därför, att det är mig bekant, att åtskilliga av kam-

marens ledamöter blivit i denna fråga ganska ensidigt informerade från visst håll. Här rör det sig om en liten fabrikation, som är inrymd i en mycket stor sådan och mycket högt tullskyddad sådan, och när man säger, att denna industri eventuellt skulle nedläggas, därest icke riksdagen bifölle utskottets hemställan om en högre tullsats på ifrågavarande fabrikat, får man taga i betraktande vad jag nyss sade, nämligen att det är inom en mycket högt tullskyddad industri, nämligen den stora galoschfabrikationen, som man satt i gång med en liten tillverkning, som för industrien i sin helhet har mycket liten betydelse. För övrigt vill jag åberopa vad som förut framhållits av bland andra herr Björklund, nämligen att om det är på det sättet, att det har någon betydelse av avsevärd omfattning, är det rimligt att gå den väg, som av herr Björklund rekommenderats. För övrigt vill jag icke upptaga kammarens tid med att yttra något vidare utan ber att få hemställa om bifall till reservationen.

Ang. ändringar i gällande tulltaxeförordning och tulltaxa.
(Forts.)

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad samt herr talmannen framställt propositioner å de därunder förekomna yrkandena, avslog kammaren utskottets hemställan i förevarande punkt och biföll i stället den vid punkten fogade reservationen.

Punkten 6).

Utskottets hemställan bifölles.

§ 7.

Vid föredragning härpå av bevillningsutskottets betänkande, nr 17, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen om skogsaccis begärdes ordet av

Ang. viss ändring i lagen om skogsaccis.

Herr **Alströmer**, som anförde: Herr talman! Bevillningsutskottet har vid behandlingen av den motion, som jag och några kamrater i kammaren väckt, stannat vid en skrivelse till Kungl. Maj:t. Den egentliga orsaken, varför utskottet icke direkt gått på den lagändring, som vi i vår motion begärt, torde bero därpå, att utskottet funnit en del svårigheter med avseende å lösandet av denna fråga rörande främmande trosbekännares ställning i skatteavseende till kommunen. Jag tror icke, herr talman, att denna omständighet har så stor inverkan, att den behöver orsaka det uppskov med genomförandet av en enligt mitt förmenande *nödvändig* och *brådskande* lagändring som föranledes av en skrivelse.

En annan orsak, varför utskottet stannat för ett skrivelseförslag, är frågan om användning av den fond, som redan bildats i församlingar och skoldistrikt under det år lagen tillämpats. Ju längre denna lagändring dröjer, desto större bli svårigheterna att lösa denna fråga. Men på det hela taget torde för närvarande inga svårigheter föreligga alls att lösa den, ty om utskottet endast fäst sig vid innehållet i § 10 i föreliggande lag, borde utskottet funnit, att den saken löser sig själv.

Då jag icke ämnar göra något yrkande om bifall till motionen utan kommer att biträda utskottsförslaget om en skrivelse, vill jag endast göra en vördsam hemställan till Kungl. Maj:t att, när den av utskottet begärda skyndsamma utredningen, vars förslag skall föreläggas nästa års riksdag, sättes i gång, det kommer att bli praktiska, dugliga och erfarna kommunalmän, som få den huvudsakliga parten av denna utredning om hand och icke opraktiska och teoretiska skatteexperter. Detta är nämligen en fråga, som rör vår kommunalförvaltning dels i fråga om fondbildningen och dels uttaxeringen inom kommunen i mycket högre grad än det rör en skattereform, och därför vill jag, herr tal-

Ang. viss
ändring i
lagen om
skogsaccis.
(Forts.)

man, göra denna vördsamma hemställan till regeringen och har icke något annat yrkande än om bifall till utskottets förslag.

Herr *Lundén* instämde häruti.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 8.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tullfri införsel av två telefonkablar; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 9.

Å föredragningslistan var härefter uppfört jordbruksutskottets utlåtande, nr 1, angående regleringen för budgetåret 1930/1931 av utgifterna under riksstatsens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet.

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren att förevarande utlåtande skulle föredragas punktvis samt att vid föredragningen av de särskilda punkterna allenast dessas nummer skulle uppropas, dock att jämväl kantrubrikerna skulle uppläsas i de fall, där utskottet avvikit från Kungl. Maj:ts förslag eller motion blivit väckt eller reservation avgiven.

Ang. jord-
bruksdeparte-
mentets avdel-
ning av
Kungl. Maj:ts
kansli.

Punkten 1, angående jordbruksdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.

Uti innevarande års statsverksproposition hade Kungl. Maj:t under punkten 1 av nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att

a) från och med den 1 juli 1930 å jordbruksdepartementets ordinarie avlöningsstat uppföra en byråchef för lagärenden med arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen;

b) godkänna det av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade förslaget till avlöningsstater för jordbruksdepartementet, att tillämpas från och med budgetåret 1930/1931; och

c) vid bifall härtill höja ordinarie förslagsanslaget till jordbruksdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, nu 188,700 kronor, med 12,800 kronor till 201,500 kronor.

Utskottet, som beträffande förslaget om inrättandet av en lagbyråchefsbefattning ansett, att det i varje fall borde närmare utredas och undersökas, huruvida icke den föreliggande angelägenheten skulle kunna ordnas på något annat, med grunderna för departementens organisation mera överensstämmande sätt samt förty icke ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i denna del, hemställde, att riksdagen måtte i så måtto bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning, att riksdagen måtte

a) godkänna av utskottet framlagt förslag till avlöningsstater för jordbruksdepartementet, att tillämpas från och med budgetåret 1930/1931; samt

b) vid bifall härtill höja ordinarie förslagsanslaget till jordbruksdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, nu 188,700 kronor, med 800 kronor till 189,500 kronor.

Under denna punkt hade reservation avgivits av herrar *Sederholm*, *Elof B. Andersson*, *von Stockenström*, friherre *Lagerfelt*, *Pettersson* i Bjälbo och *Jo-*

hansson i Väby, som ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Sedan punkten föredragits, anförde:

Chefen för jordbruksdepartementet herr statsrådet **Johansson**: Herr talman! Under denna punkt har Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjort framställning därom, att det inom jordbruksdepartementet nu rådande provisoriska systemet måtte avlösas med en chef för handläggning av lagärenden. Utskottet har icke ansett sig kunna tillstyrka denna framställning, varför jag ber att med några ord få försvara denna, såsom jag finner, högst nödvändiga anordning.

Jag ber då till en början att få framhålla det omfattande författningsarbete, som numera pågår inom jordbruksdepartementet. Jag har redan i statsverkspropositionen lämnat en utförlig redogörelse för detta arbete, men skall be att med några ord få nämna, vilka viktiga frågor, som i det avseendet handläggas. Vi hava lagstiftningsärenden angående skogar och skogsvård, naturminnesmärken och nationalparker. Vi ha lagar av ekonomisk natur. Sedan komma en mängd författningsföreskrifter, där det gäller främjandet av nötkreatursaveln, lagar om hingstbesiktningstvång, om galtbesiktningstvång m. m. Så vidare föreskrifter rörande smittosamma husdjursjukdomar, lagen om köttbesiktning och slakthus, kontrollföreskrifter beträffande smör, ost, margarin och ägg, föreskrifter angående bekämpande av växtsjukdomar, bestämmelser avseende främjande av egnahoms- och kolonisationsverksamheten, bestämmelser rörande statsunderstöd till grundförbättringar, nyodling och betesförbättring (bl. a. täckdikningslänefonden), grunder för förvaltningen av kronans jordbruksdomäner, bestämmelser avseende skogsvård, därunder faller bl. a. den s. k. lappmarkslagen, samt jaktstadga och fiskestadga och i övrigt en mängd författningar av olika slag.

Utskottet har i sitt betänkande icke heller bestritt, att något behov föreligger, utan utskottet har vitsordat detta, då utskottet sagt, att för närvarande ett behov uppenbarligen föreligger. Utskottet tillägger också, att vissa skäl tala mot ett bibehållande på lång sikt av den nuvarande anordningen. Att ett behov föreligger framgår också av det förhållandet, att under en tid av icke mindre än sju år har inom departementet en ständigt avlönad jurist måst anställas, vilkens avlöning utgått från anslaget till extra utgifter — en jurist, som sysslar med arbeten av förutnämnda slag.

Utskottet synes befara, att det arbete, som omfattar lagstiftningsfrågor o. s. v. icke skulle vara tillräckligt, och har hyst vissa principiella betänkligheter mot användandet av denna kraft för övriga juridiska spørsmål. Jag vill erinra om att dessa ärenden av mångskiftande natur och detta författningsarbete av många gånger speciell art nödvändiggör, att handläggningen anförtros åt en för denna uppgift särskilt kvalificerad och utbildad person. Så vitt jag kan förstå, är detta arbete i tilltagande och behovet framträder således år efter år. Det är därför nödvändigt, att för detta lagstiftningsarbete inom departementet finns anställd en person, som har ansvaret för detta arbete och som kan överblicka detta lagstiftningsarbete och, såsom jag nämnde, har ansvaret för den riktiga handläggningen därav. Jag kan icke finna det vara lämpligt att bibehålla den nuvarande anordningen med en person, avlönad från anslaget till extra utgifter, ständigt anställd på detta sätt. Jag hyser en viss tvekan om huruvida det överhuvud är lämpligt, att det fortgår, och jag har då icke ansett mig kunna göra annat än att underställa denna fråga riksdagens bedömande.

Jag vill också framhålla, att den anordning, som Kungl. Maj:t här föreslår,

Ang. jordbruksdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.
(Forts.)

Ang. jord-
bruksdeparte-
mentets avdel-
ning av
Kungl. Maj:ts
kansli.
(Forts.)

blir för statsverket billigare än den nuvarande anordningen. Med densamma utgår avlöningen till denne man med 13,380 kronor, men därest Kungl. Maj:ts förslag bifalles en inrättandet av en lagbyråchef utgår avlöningen till denne med 12,000 kronor och således vinnes en besparing på 1,380 kronor genom ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag, samtidigt som en högst nödig förstärkning ges åt departementet. Jag ber därför, att kammaren ville med beaktande av de oerhört tunga, ansvarsfulla och arbetsfyllda uppgifter, som föreligga inom jordbruksdepartementet, ge departementet detta anslag för en sådan förstärkning.

Herr Sköld: Herr talman! Jag kan icke vitsorda den läsart, som herr statsrådet använt vid tolkningen av utskottsbetänkandet. Utskottet har icke ansett sig kunna taga ställning till frågan, huruvida det föreligger ett särskilt behov av arbetsförstärkning inom jordbruksdepartementet. Utskottet har endast för sin del velat säga, att det kan mycket väl vara på det sättet, att det behövs en arbetsförstärkning, men utredningen är icke tillfyllest i det avseendet, och om det skulle vara så att det behövs en arbetsförstärkning, bör denna förstärkning icke ske på det sätt, som Kungl. Maj:t här föreslagit. Nu säger herr statsrådet i dag, såsom det står i statsverkspropositionen, att under sju års tid en person varit anställd för att fylla de uppgifter, som enligt förslaget skulle komma att fyllas av lagbyråchefen. Jag för min del får säga, att detta är nu icke alldeles med verkligheten överensstämmande. Det är nämligen på det sättet, att under tiden 1923—1926 deltog icke denne person i det arbete, som det här är fråga om, utan denne person hade i uppdrag att handlägga vissa skogslagsstiftningsfrågor och icke taga del i det arbete inom departementet, som föll utanför dessa frågor. Om det varit på det sättet, att en person varit anställd provisoriskt för att fullgöra dessa åligganden, har detta i alla fall icke gällt längre än under tiden från 1926 till nuvarande tid.

När herr statsrådet dessutom säger, att det skulle bli billigare med en lagbyråchef än med denna provisoriska anordning, kan detta icke heller säga så oändligt mycket. Saken är, att den, som haft detta uppdrag, såsom herr statsrådet påpekar, är en revisionssekreterare, som har fått sin avlöning efter de grunder, som gälla för revisionssekreterare. Den nuvarande innehavaren av denna befattning, vilken, enligt vad upplyst blivit, utnämnts till häradshövding, kommer alltså att avgå från denna befattning, och då skall det i stället komma en ny person. Jag vill understryka att varken inom socialdepartementet eller inom finansdepartementet man använt revisionssekreterare såsom lagbyråchefer utan i allmänhet personer i en lägre tjänsteställning, och, om man skulle behöva provisoriskt besätta den nuvarande befattningshavarens beställning, bör därför detta icke ske med någon revisionssekreterare utan det bör tvärtom ske med en person i lägre tjänsteställning och med lägre avlöning. Jag menar därför, att det skälet, att det skulle komma att bli billigare, har icke så stor räckvidd som herr statsrådet har velat göra gällande. Dessutom vill jag påpeka, vilket är känt för en och var, att även om man inom departementet får en lagbyråchef kommer detta icke att medföra, att större lagstiftningsfrågor komma att överlämnas till denne lagbyråchefs handläggning, ty, såsom statsutskottet uttalade vid 1926 års riksdag i samband med omorganisationen av statsdepartementen, bör vid handläggning av stora lagfrågor den kommittésekreterare, som haft hand om förslagens utarbetande, även sättas i tillfälle att inom departementet företaga den sista handläggningen av ärendet. Det är en praxis, som alltid ägt rum, och som alldeles säkert i fortsättningen kommer att äga rum.

Jag går härefter över till att något utförligare motivera, varför utskottet ansett sig nödsakat att avstyrka Kungl. Maj:ts förslag. Det är nämligen på

det sättet, att när lagbyråchefsbefattningarna i socialdepartementet och finansdepartementet inrättades, motiverades detta därmed, att dessa lagbyråchefer skulle ha hand om civillagstiftningsfrågorna inom dessa departement. Det har sedermera på grund av överflyttning av ärenden från finansdepartementet till handelsdepartementet kommit att inträda en förskjutning så till vida, att lagbyråchefen inom finansdepartementet numera även är motiverad med hänsyn till skattelagstiftningsfrågorna. Men vi ha att utgå ifrån att lagbyråcheferna äro tillkomna för att handhava civilrättsliga frågor men däremot icke handhava frågor rörande den ekonomiska lagstiftningen och ännu mindre vanligt författningsskrivande. I vår departementsorganisation är det tvärtom avsett, att den vanliga kanslipersonalen, bestående av kansliråd och kanslisekreterare, skall ha hand om inom departementet mera allmänt förekommande författningsarbeten. Så är det också inom andra departement.

Nu innebär Kungl. Maj:ts förslag, att man i jordbruksdepartementet skulle inrätta en lagbyråchefsbefattning, där denna lagbyråchef icke skulle ha sin huvudsakliga uppgift att handlägga civillagsfrågor. Detta kan helt enkelt icke ske, därför att den del av civillagstiftningen, som tillhör jordbruksdepartementet, är av så liten omfattning, att den icke kan upptaga en mans arbetskraft, utan här motiveras tvärtom förslaget att inrätta denna byråchefsbefattning därmed, att han skulle ha till uppgift att syssla med författningsarbete överhuvud taget. Nu har det sagts, att jordbruksdepartementet har mycket större författningsarbete än åtskilliga andra departement. Jag har tillåtit mig att se efter, huru det ställer sig i de fyra departement, som icke hava särskilda lagbyråchefer. Det visar sig då, att t. ex. år 1927 utkommo i form av lagar och förordningar, alltså stora författningar, ifrån jordbruksdepartementet sex, ifrån handelsdepartementet likaledes sex, ifrån ecklesiastikdepartementet fyra och från kommunikationsdepartementet sex. År 1928 utkom från jordbruksdepartementet en, från handelsdepartementet ingen, från ecklesiastikdepartementet sex och från kommunikationsdepartementet tre. År 1929 utkom från jordbruksdepartementet två, från handelsdepartementet fyra, från ecklesiastikdepartementet en och från kommunikationsdepartementet två. Man kan alltså icke av denna statistik se, att det skulle föreligga något starkare skäl för att inrätta en lagbyråchefsbefattning inom jordbruksdepartementet än inom andra departement. Tar jag hela antalet utkomna författningar, visar det sig, att år 1927 kommo på jordbruksdepartementet 72, på ecklesiastikdepartementet 46, år 1928 på jordbruksdepartementet 63 och på ecklesiastikdepartementet 65 samt år 1929 på jordbruksdepartementet 42 och på ecklesiastikdepartementet 46. Alltså kan man icke säga, att jordbruksdepartementet står i en sådan särställning, att man där behöver införa en lagbyråchefsbefattning utan att detta skulle medföra konsekvenser för övriga departements vidkommande. Denna fråga om införande av en lagbyråchefsbefattning är alltså icke en fråga, som enbart berör jordbruksdepartementets organisation, utan en fråga, som sammanhänger med statsdepartementets organisation överhuvud. Och man kan därför icke betrakta denna fråga såsom en jordbruksdepartementets inre angelägenhet, utan måste taga hänsyn till att denna fråga berör även andra departement, och att en utredning därför bör omfatta icke blott jordbruksdepartementets inre förhållanden utan statsdepartementets organisation överhuvud. Det är därför, som utskottet för sin del måste uttala, att om det nu föreligger ett behov av arbetsförstärkning inom jordbruksdepartementet vore det lämpligare, om man kunde finna en utväg för denna förstärkning på ett annat sätt som stode mera i överensstämmelse med statsdepartementets organisation än som bleve fallet genom införandet av en lagbyråchefsbefattning.

Jag skulle dessutom såsom min rent personliga uppfattning vilja hävda

Ang. jordbruksdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.
(Forts.)

Ang. jordbruksdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.
(Forts.)

den meningen, att man skall vara försiktig med att tillskapa befattningar enligt 5 § i avlöningsreglementet, befattningar alltså, som få karaktären av förtroendeposter och vars innehavare måste betraktas såsom karriärister, för vilka statsmakterna ha skyldighet att sörja för en bättre och lättare befordran än för övriga befattningshavare i departementen. Tillskapandet av sådana befattningar leder ju till att den ordinarie kanslipersonalens befordringsmöjligheter bli sämre, och att följaktligen de vanliga tjänsterna i departementen komma att verka mindre tilldragande på skickliga aspiranter. Man får följaktligen större svårigheter att besätta de ordinarie befattningarna inom departementen i samma mån som man skapar karriärposter av detta slag.

Det finns sålunda enligt mitt sätt att se mycket goda skäl för att kammaren nu skall bifalla utskottets hemställan. Därmed har kammaren icke tagit någon ståndpunkt till frågan, huruvida det bör vidtagas några åtgärder inom jordbruksdepartementet, utan det enda som blivit sagt är, att Kungl. Maj:t får taga upp denna fråga på ett annat sätt. För det första, om det skall bli en lagbyråchef, får den frågan undersökas i belysning av ställningen även inom övriga departement, och för det andra skall man också undersöka, huruvida frågan icke kan lösas på ett sätt, som står i bättre överensstämmelse med departementens nuvarande organisation, till exempel genom att förstärka den ordinarie kanslipersonalen.

Det är på dessa skäl, herr talman, som jag tillåter mig att yrka bifall till utskottets hemställan.

Chefen för jordbruksdepartementet herr statsrådet **Johansson**: Herr talman! Vad beträffar tolkningen av utskottets uttalande, så framhåller ju utskottet självt »det behov av förstärkning av jordbruksdepartementets arbetskrafter, som enligt utredningen i ärendet uppenbarligen föreligger». Av detta uttalande har jag fått fram, att utskottet ävenledes vitsordat, att ett behov föreligger, vilket för övrigt den föregående ärade talaren väl känner till från sitt tidigare arbete inom departementet. För övrigt måtte väl detta behov vara tillräckligt styrkt, när det i sju år varit nödvändigt att ha en revisionssekreterare anställd, vars avlöning överstigit den nu tilltänkta lagbyråchefens. Herr Sköld sade visserligen, att denna person före 1926 speciellt sysslade med frågor rörande skogslagstiftningen, men man har ju måst behålla honom även efter 1926, och vi befinna oss nu i år 1930.

Det är riktigt, att den nuvarande innehavaren av befattningen skall avgå, men departementet blir givetvis då tvunget att skaffa sig någon annan i hans ställe, och det hade då varit önskvärt, om denna fråga hade blivit ordnad, så att man kunnat få den ifrågasatta lagbyråchefen.

Nu säger herr Sköld, att man på denna post bör ha en person med lägre avlöning, men det är just detta, som jag anser icke går för sig. Lagstiftningsarbetet och utarbetandet av författningar kräver en juridiskt kvalificerad person, och man måste därför söka ordna det på sådant sätt, att man har tillgång till en sådan kraft samtidigt som man ger honom en sådan ställning, att han också kan avfordras ansvar för detta lagstiftningsarbete. Det är även nödvändigt, som jag nyss sade, att denna person äger överblick över dessa frågor.

Det är riktigt, som herr Sköld sade, att man vid vissa större lagstiftningsfrågor använder i dessa frågor särskilt kunniga och för frågornas tidigare handläggning använda jurister, men det arbete, som förekommer i jordbruksdepartementet, är därutöver mycket mångskiftande.

Herr Sköld nämnde också, att lagbyråcheferna i andra departement tillkommit uteslutande för civillagstiftningen. Jag har gjort mig underrättad om att i socialdepartementet handläggas av lagbyråchefen förutom civillagstiftningsfrågor även sådana författningsfrågor, som icke äro beroende av riksdagens

medverkan. De undantag, som i det avseendet göras, gälla endast mycket små författningar av obetydlig räckvidd. Att tillfredsställa detta behov med, som herr Sköld tycks anse, en kanslisekreterare, kan jag för min del därför icke tillråda.

Herr Sköld föredrog en del statistik över handlagda civillagstiftningsärenden, men jag vill framhålla, att en sådan statistik säger icke så mycket. Det betyder mindre, vilka rubriker man sätter — författningar, lagar eller kungörelser — ty mycket ofta äro även kungörelser av mycket svår beskaffenhet, och deras utarbetande kräver fullt ut sin man.

Herr Sköld yttrade slutligen, att staten har skyldighet att sörja för vidare befordran för innehavarna av dessa förtroendeposter, avlönade enligt 5 § i avlöningsreglementet. Ja, jag undrar, om icke staten också har en viss skyldighet att sörja för befordran även för den man, som nu i sju år varit anställd för detta arbete. Så har ju också skett. Han har i vederbörlig ordning utnämnts till häradshövding för någon tid sedan och skall således nu ersättas med någon annan. Vare sig man har en permanent lagbyråchef eller en revisionssekreterare anställd för detta arbete, torde samma skyldighet föreligga, när tiden är inne att sörja för en dylik befordran.

Jag ber kammaren att den ville ge departementet den förstärkning i arbetskraft, som här avses och varom regeringen varit fullkomligt ense.

Herr **Pettersson** i Bjälbo: Herr talman! Beträffande frågan om behovet av förstärkt högkvalificerad arbetskraft i jordbruksdepartementet råder ju i stort sett enighet, och frågan gäller endast på vad sätt detta behov skall tillgodoses. Utskottet har därvidlag icke angett några riktlinjer. Utskottet säger endast, att saken behöver närmare utredas, men några direktiv för hur det skall ordnas har åtminstone icke utskottet givit. Det enda direktiv, som givits, har angetts av herr Sköld nu under debatten, och det bestod däri, att kanslipersonalen skulle utökas. Jag undrar i alla fall, om någon kanslist har den kvalifikationen, att han kan ge sig in på mera invecklade författningsspörsmål, ty det är ju därom, som det här är fråga.

Utskottet har anfört tre betänkligheter mot ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet säger, att då man inrättade lagbyråchefer i finans- och socialdepartementen, så tog man sikte på civillagstiftning, och att det huvudsakligen var för att handlägga ärenden av detta slag, som dessa befattningar inrättades. Sedan framhåller utskottet, att civillagstiftningen är av jämförelsevis underordnad betydelse i jordbruksdepartementet, under det att författningsfrågor där utgöra det huvudsakliga arbetet. Dessa författningsfrågor äro emellertid många gånger av ganska invecklad natur, och jag undrar, om man verkligen kan säga, att det föreligger någon större skillnad mellan civillagstiftningsfrågor och invecklade författningsfrågor. Jag tror, att skillnaden är ganska liten, och många gånger är det nog också så, att lagfrågor äro av mycket enklare och mindre komplicerad natur än dessa författningsfrågor. Jag vet också, att lagbyråcheferna i social- och finansdepartementen syssla i mycket stor utsträckning även med dylika författningsfrågor. Det är ju här också endast fråga om att denna lagbyråchef skulle befatta sig med mera invecklade saker. Detta framhålles också av departementschefen, så jag tror icke, att utskottet på denna punkt har framdragit något bärande motiv för ett avslag.

Sedan framhåller utskottet såsom ett andra skäl för avslag, att då en lagfråga av större omfattning är föremål för departementets handläggning, brukar man såsom föredragande i lagrådet anlita den lagexpert, som har varit med om att utarbeta lagförslaget i fråga. Det är ju sant. I de andra departement, där det finns lagbyråchefer, brukar dock lagbyråchefen föredraga sådana lagförslag, som han varit med om att utarbeta, och har man haft en särskild

Ang. jordbruksdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.
(Forts.)

Ang. jordbruksdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.
(Forts.)

lagexpert, brukar denne föredraga förslaget i lagrådet. I det fallet blir det icke heller någon skillnad mellan jordbruksdepartementet och de andra departement, som ha lagbyråchefer.

Den tredje och kanske mest vägande invändningen mot inrättandet av en lagbyråchefsbefattning i jordbruksdepartementet har emellertid utskottet funnit i det arbete, som denne skulle få att göra med, ifall han icke får full sysselsättning. Departementschefen säger härvidlag:

»Beträffande dennes blivande arbete må i övrigt framhållas att, därest emot förmodan de lagstiftningsuppgifter, vilka enligt vad ovan anförts avsetts för lagbyråchefen, icke skulle helt fylla hans arbetstid, till honom lämpligen kunna överföras vissa andra ärenden av mera komplicerad art», etc.

Detta har utskottet lagt ut på det sättet, att han »visserligen skulle biträda vid beredningen av inom departementet fallande lagstiftningsfrågor, men att han därjämte i icke obetydlig utsträckning vore avsedd för handläggning av mindre författningsärenden och vissa administrativa frågor, som den fasta personalen numera icke kunde medhinna». Jag skulle verkligen vilja fråga utskottet: Var står detta skrivet? Det finns varken i propositionen eller någon annanstans angivet, att lagbyråchefen skulle deltaga i beredningen av mindre författningsfrågor eller andra mindre betydande frågor, utan han skulle endast handlägga frågor av mera invecklad natur, och detta för övrigt endast i undantagsfall, ty han kommer endast sällan att ha tid ens till sådant. Även detta utskottets skäl tror jag därför är mycket litet bärande. Det förefaller mig, som om utskottet icke hade riktigt rätt uppfattat saken såsom den har kommit fram i den kungl. propositionen och från departementschefen.

Det är ju klart, att nog kan man reda sig i jordbruksdepartementet ett år till under den tid, då man utreder saken så, som utskottet föreslagit, men några riktlinjer för en sådan utredning har som sagt utskottet icke angivit. Behovet är däremot ovedersägligt. Det blir med varje år allt mera trängande. Några bärande skäl för ett uppskov ha icke heller, såvitt jag förstår, givits av utskottet. Därför synes det mig ej heller finnas någon anledning att nu skjuta på saken. För min del är jag alldeles övertygad om att kommer det icke i år, så kommer det något av de närmaste åren. Visserligen kan man säga, att de 1,300 kronor, som man skulle spara, icke är någon större summa, men i vanliga fall, då det gäller förstärkning av arbetskrafterna i ett departement, brukar det ju åsamka statsverket större utgifter. Detta fall utgör sålunda, kan man säga, ett lysande undantag från den allmänna regeln.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr **Johansson** i Uppmålby: Herr talman! När denna fråga kom till jordbruksutskottets första avdelning, syntes den icke ha så stor räckvidd, utan man ansåg sig kanske kunna bifalla Kungl. Maj:ts förslag. Vid ärendets behandling i plenum visade det sig emellertid, att invändningarna och farhågorna för ett bifall till förslaget voro så stora, att ärendet återremitterades till avdelningen. Vid den förnyade behandling, som frågan då fick genomgå, visade sig dessa betänkligheter icke bliva mindre.

Det har ju icke här ifrågasatts att förneka behovet av förstärkning av arbetskraften i jordbruksdepartementet. Man har emellertid varit tveksam om huruvida behovet skall fyllas genom att inrätta en lagbyråchefsbefattning och avlöna denne efter 5 § i avlöningsreglementet. Redan i och för sig förefaller det motjudande att skapa allt flera och flera dylika poster, vilka avlönas enligt 5 § i avlöningsreglementet, därför att detta, som herr Sköld framhöll, måste leda till sämre befordingningsmöjligheter för de andra tjänstemännen inom departementet. Det avgörande har emellertid varit de konsekvenser, som ett beslut i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag skulle föra med sig. Jag är

övertygad om att därest riksdagen nu går in för denna lagbyråchef i jordbruksdepartementet, kommer det icke att dröja länge, förrän man även inom övriga departement kommer att fråga, varför skola icke vi också få en lagbyråchef. När man införde en sådan för social- och finansdepartementen, motiverades ju detta särskilt med handläggningen av civillagstiftningsärenden, i finansdepartementet dessutom med skattelagstiftningsfrågor. Nu säger herr statsrådet, att man i jordbruksdepartementet har en hel mängd förordningar och författningar, vilka kunna vara tämligen invecklade saker. Ja, det är sant, men det är i alla fall icke civillagstiftning. Den civillagstiftning vi ha i jordbruksdepartementet är skogslagstiftningen och lagstiftningen angående våra fornminnen. Det är de två saker, som man har.

Ang. jordbruksdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.
(Forts.)

För en stor del av utskottets ledamöter tror jag den främsta betänkligheten har legat i de konsekvenser, som ett bifall ovillkorligen skulle föra med sig i fråga om de andra departementen. Vi kunna vara övertygade om att de andra departementen då snart skulle komma efter. Den statistik, som herr Sköld framlade, pekar ju också i denna riktning. Jag tänker särskilt på ecklesiastikdepartementet, som säkerligen skulle vara det första att följa efter. På det sättet komma vi att få lagbyråchefer i alla departement, fastän det ursprungligen icke var meningen att en sådan skulle finnas mer än i justitiedepartementet, ehuru man sedan på grund av mängden av civillagstiftningsärenden och lagstiftningsärenden i social- och finansdepartementen måst inrätta lagbyråchefer även där. Nu kommer också jordbruksdepartementet, och sedan komma de andra efter.

Det är på grund av dessa konsekvenser, som jag för min del icke kunnat biträda Kungl. Maj:ts förslag utan ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Chefen för jordbruksdepartementet herr statsrådet **Johansson**: Herr talman! Enligt herr Johansson i Uppmälby skulle ju farhågorna för konsekvenserna av ett bifall utgöra det största och mest bärande skälet emot Kungl. Maj:ts förslag. Vi ha emellertid redan lagbyråchefer inom de departement, där det, såvitt jag kan bedöma, kan behöva komma i fråga. Utom i justitiedepartementet finnas lagbyråchefer i social- och finansdepartementen. Jag föreställer mig, att det aldrig kan bli fråga om att exempelvis inrätta en lagbyråchefsbefattning inom handelsdepartementet eller för övrigt i något av de andra departementen. I varje fall blir det ju möjligt för riksdagen att taga ställning till den frågan och det behov, som kan föreligga, om en sådan eventualitet skulle inträda, vilket jag icke tror.

Det torde emellertid vara ostridigt, att jordbruksdepartementets arbete är ett av de mera tyngande i Kungl. Maj:ts kansli. Man behöver ju endast se på nionde huvudtiteln för att finna, vilket stort antal olika slag av ärenden, som ingå i denna huvudtitel. Granskar man vad jag sagt om alla de olika slag av lagar och författningar och kungörelser, som skola utfärdas från jordbruksdepartementet, bör var och en förstå, att detta departement har en mycket tung arbetsbörda. Det behöver där finnas en man, som har överblick över det oerhört viktiga område, som heter lagars och författningars utfärdande.

Man säger nu även, att civillagarna, som ostridigt lyda under en lagbyråchef, förberedas på ett annat sätt därigenom att vid större lagförslag kommittéer förberett ärendet, vilka få anlita sekreterare. Dessa särskilt stora frågor äro också i viss mån redan förberedda, fastän de sedermera inom departementet efter riksdagens beslut skola justeras, när författningarna skola utfärdas, därvid det skall tillses, att de äro noggrant och väl avfattade, ett arbete som är viktigt. Men de författningar och kungörelser, som skola utarbetas inom departementet, äro, som jag nyss nämnde, många gånger lika svåra

Ang. jord-
bruksdeparte-
mentets avdel-
ning av
Kungl. Maj:ts
kansli.
(Forts.)

som mången civillag. Då, såsom det är fallet inom jordbruksdepartementet, det är många olika frågor av skiftande natur, kräves det verkligen för författningsskrivandet en kvalificerad person, som håller ihop hela detta arbete.

Jag vill verkligen ännu en gång understryka vikten av att jordbruksdepartementet erhåller denna förstärkning.

Herr Sköld: Herr talman! Jag måste säga, att det är ganska svårt att debattera denna sak, därför att varken herr statsrådet eller herr Pettersson i Bjälbo riktigt kunnat sätta sig in i kärnpunkten i det hela. Det är nog ingen, som vill påstå, att författningsfrågorna äro svårare nu än förr. Det kan visserligen finnas flera ärenden. Men nog fanns det lika svåra författningsfrågor förr som nu. Vi skola tänka på, att departementen äro organiserade så från början, att kanslipersonalen — kanslisekreterare och kansliråd — skall vara kompetent att handlägga de författningsfrågor, som falla inom departementens områden. Men då har man gjort undantag för civillagsfrågor. Varför har man det? Jo, helt enkelt därför, att i fråga om dessa ärenden behöves det folk, som var kompetent att sköta föredragningen i lagrådet. Det var ett alldeles särskilt slags expertis, som behöves för dessa ärenden. Nu är det visserligen sant, att i de stora civillagsfrågorna gör man så, att man inom departementet till handläggningen av ärendet tar folk, som sysslat med frågorna å det förberedande stadiet. Men inom de departement, där man har en större mängd civillagstiftningsfrågor, uppkommer varje år en mängd smärre ting, som icke legat inom någon kommitté men där föredragning i lagrådet bör äga rum. För den sakens skull har man skaffat lagbyråcheferna men icke för författningsarbetet.

Jag måste bestämt understryka, att när herr statsrådet pekade på nionde huvudtitelns storlek som argument för en lagbyråchef inom jordbruksdepartementet, så måste det vara ännu starkare skäl för anställandet av en dylik byråchef i ecklesiastikdepartementet, där huvudtiteln är en tredjedel till så stor. Men det är icke för frågor av den naturen, som en lagbyråchef skall finnas till.

Det har från herr statsrådets sida här två gånger understrukits, att man skall hava en man, som skall kunna bära ansvaret för författningsarbetet. Men statsrådet har redan till sitt förfogande två man med ansvar för detta arbete, expeditionschefen och statssekreteraren. Det är dessa båda tjänstemän, som hava ansvaret för författningarna och icke lagbyråchefen, ty lagbyråchefen har att arbeta under statssekreteraren. Det är ju alldeles ostridigt, att här kommer nu ett förslag om att man skall använda lagbyråchefen till andra ändamål än förut varit meningen. Det innebär att man ändrar systemet. Det är den springande punkten i detta förslag.

När herr Pettersson i Bjälbo säger, att det finnes inga direktiv, så vill jag fråga, varför utskottet tvunget skall angiva direktiv. Om utskottet finner, att Kungl. Maj:ts förslag icke kan bifallas, kan väl icke utskottet vara skyldigt att angiva direktiv för frågans lösning? Kungl. Maj:t har större möjligheter till utredning än ett utskott. Men det finnes åtskilliga ting att tänka på. Jag vill bara peka på ett spörsmål. Skulle det anses nödvändigt med en lagbyråchef inom jordbruksdepartementet, kan det sättas i fråga, huruvida icke vissa civillagsfrågor borde flyttas från justitiedepartementet till jordbruksdepartementet. Vi skola komma ihåg, att t. ex. beträffande lagarna om bolags rätt till förvärv av fastighet och bulvanlagen sker den administrativa handläggningen inom jordbruksdepartementet men lagstiftningsarbetet inom justitiedepartementet. Då kunde det komma i fråga att taga dessa lagfrågor från justitiedepartementet och lägga dem på jordbruksdepartementet för att få en tillräcklig arbetsbörda åt en man i jordbruksdepartementet. Men det kan

också tänkas, att skogsvårdslagstiftningen flyttas från jordbruksdepartementet till justitiedepartementet och att därigenom behovet av lagbyråchef i jordbruksdepartementet upphör. Det finnes många ting att taga i betraktande i denna fråga, som icke hava beaktats i Kungl. Maj:ts förslag, och därför finnes det fullgod anledning för kammaren att följa utskottet.

Ang. jordbruksdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.
(Forts.)

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på bifall till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Pettersson i Bjälbo begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 1 av utskottets förevarande utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit Kungl. Maj:ts förslag i ämnet.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan i förevarande punkt.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 3 och 4.

Lades till handlingarna.

Punkterna 5—9.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 10.

Lades till handlingarna.

Punkterna 11—16.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 17.

Lades till handlingarna.

Punkten 18.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 19, angående understöd åt lantmannaskolor.

I förslaget till riksstat för budgetåret 1930/1931 hade Kungl. Maj:t upptagit ordinarie förslagsanslaget till understöd åt lantmannaskolor med oförändrat belopp 420,000 kronor.

Ang. understöd åt lantmannaskolor.

Ang. under-
stöd å lant-
mannaskolor.
(Forts.)

I samband härmed hade utskottet till behandling förehåft en inom andra kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion nr 283 av herr *Ljung m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen måtte dels medgiva, att provisorisk avlösningsförbättring finge för tiden 1 juli 1930—30 juni 1931 utgå till föreståndare och lärare vid lantmannaskolor med i motionen angivna belopp, dels ock för ändamålet anvisa för budgetåret 1930/1931 ett extra förslagsanslag av 40,000 kronor.

Utskottet hemställde

- 1) att riksdagen måtte i riksstaten för budgetåret 1930/1931 uppföra ordinarie förslagsanslaget till understöd åt lantmannaskolor med oförändrat belopp, 420,000 kronor; och
- 2) att motionen II: 283 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Efter föredragning av punkten yttrade:

Herr **Ljung**: Herr talman! Under denna punkt har jordbruksutskottet, bland annat, behandlat en motion av mig och några andra av kammarens ledamöter om provisorisk löneförbättring för föreståndare och lärare vid lantmannaskolor. Den närmaste anledningen till motionen var, att riksdagen förra året beviljade en provisorisk löneförbättring åt föreståndare och lärare vid folkhögskolorna.

Nu är det på det sättet, att lärarna vid folkhögskolorna och vid lantmannaskolorna, så länge deras löner varit reglerade, haft samma löneförmåner. År 1919 fastställdes löner för dessa befattningshavare. Beloppen bestämdes därvid lika för lärare och föreståndare vid båda slagen av skolor för motsvarande kurser. Det är för övrigt helt naturligt, att så skedde och att så bör vara fallet. Skolorna äro ofta förlagda till samma plats. Genom utbyte vid undervisningen mellan lantmannaskolornas och folkhögskolornas lärare och tvärtom komma dessa föreståndare och lärare att arbeta vid sidan av varandra och under fullkomligt likartade förhållanden. Undervisningstiden i de båda slagen av skolor är densamma. Skulle det vara någon skillnad i fråga om arbetet, torde man snarast kunna säga, att lantmannaskolornas föreståndare och lärare hava mera arbete. För dem tillkommer i större utsträckning än i folkhögskolorna tentamen och förhör med eleverna, något som endast i ringa utsträckning förekommer i folkhögskolorna.

Den skillnad i löneförmåner för föreståndare och lärare vid de båda skoltyperna, som uppkom förra året, måste, såvitt jag kan finna, anses oberättigad. Det är under sådana förhållanden helt naturligt, att lantbruksstyrelsen skulle söka få en rättelse till stånd. Styrelsen hemställde därför också förra hösten hos Kungl. Maj:t om åtgärder för beredande av provisorisk avlösningsförbättring jämväl åt lantmannaskolornas föreståndare och lärare.

Denna framställning remitterades för yttrande bland annat till de för utredning av frågor rörande den lägre lantbruksundervisningen tillkallade utredningsmännen. Dessa tillstyrkte också, låt vara med reservation av ett par ledamöter, bifall till framställningen i fråga. Det förtjänar påpekas, att icke blott dessa utredningsmän förordade bifall utan att också statskontoret tillstyrkte. Det framhöll bl. a. även, att den av lantbruksstyrelsen föreslagna avlösningsförbättringen skulle vara provisorisk och att det sålunda icke behöfve befaras, att man föregrepe en eventuell kommande reglering av lönerna för dessa lärare.

Nu må man säga, att det är rätt anmärkningsvärt, att Kungl. Maj:t liksom utskottet med hänvisning till den pågående utredningen förklarat sig icke kunna bifalla framställningen i fråga. Denna av lantbrukstyrelsen gjorda

framställning var dock sådan, att utredningsmännen för sin del ansågo sig kunna tillstyrka bifall till densamma.

Jordbruksutskottet har nu behandlat frågan och för sin del under hänvisning till de av Kungl. Maj:t angivna skälen förklarar sig icke nu vilja upptaga frågan till behandling. För övrigt synes behandlingen inom jordbruksutskottet, att döma av dess utlåtande, varit ytterst knapphändig.

Den ståndpunkt, som jordbruksutskottet sålunda intagit till föreliggande spörsmål, måste jag för min del finna vara synnerligen beklaglig. Den genom riksdagens beslut föregående år angående avlöningsförbättring för folkhögskolornas föreståndare och lärare uppkomna olikställigheten kommer sålunda att fortsätta. Detta måste enligt mitt förmenande betraktas såom en obillighet och en orättvisa mot föreståndarna och lärarna vid lantmannaskolorna.

Det är också en annan omständighet, som förtjänar att tagas i betraktande och som enligt mitt förmenande är synnerligen betänklig. Utskottets ställningstagande här kan nämligen lätt föranleda den uppfattningen och tolkningen, att det innebär ett underkännande av lantbruksundervisningens värde överbud. Det skulle ju vara synnerligen beklagligt, om en sådan mening skulle kunna utläsas ur jordbruksutskottets utlåtande över ärendet. Det kan ju då föranleda den uppfattningen, att denna undervisning i lantmannaskolorna skulle vara mindre värd än undervisningen i folkhögskolorna. Jag för min del sätter folkhögskolorna synnerligen högt och vill på intet sätt underkänna värdet och betydelsen av deras undervisning. Men på samma gång måste jag bestämt hävda, att den undervisning, som meddelas i lantmannaskolorna, måste anses lika krävande och lika betydelsefull som undervisningen i folkhögskolorna. På grund av detta menar jag, att det är olyckligt, att en sådan olikställighet nu skall uppkomma och fortvara. Den kan lätt giva anledning till missmod bland föreståndarna och lärarna vid lantmannaskolorna. Uppenbarligen kan icke detta vara till gagn för lantbruksundervisningen som sådan. Alla äro ense, att lantbruksundervisningen är ett viktigt medel att föra jordbruket framåt. Icke minst i vår tid är det därför anledning att söka befordra den och upmuntra de där arbetande krafterna. Men jag befarar, att ett beslut i enlighet med jordbruksutskottets betänkande härvidlag kan hava rakt motsatt verkan.

Herr talman! Jag vet väl, att ingen som helst utsikt förefinnes att mot ett enhälligt jordbruksutskott få föreliggande framställning bifallen. Men jag anser för min del, att så goda och starka skäl anförts för densamma, att jag kan drista mig att yrka bifall till motionen.

Med herr Ljung förenade sig herrar *Bengtsson* i Norup och *Hedlund* i Häste.

Herr **Gustafson** i Vimmerby: Herr talman! Det förhåller sig ju på det sättet, att denna fråga om lantmannaskolorna för närvarande befinner sig under utredning. Det är då en gammal praxis i riksdagen att icke gå in för ytterligare löneförhöjningar eller löneregleringar under den tid, utredning pågår, som kan vara ägnad att i någon mån förändra ifrågakvarande tjänstemannagrupperns ställning i olika hänseenden. Jag tycker därför, att chefen för jordbruksdepartementet handlat på det enda sätt, som han kunnat i det ifrågakvarande läget, då han icke tagit upp lantmannaskolelärnarnas begäran om löneförhöjning och framlagt förslag till riksdagen.

Nu återoppar visserligen motionären herr Ljung, att den kommitté, som för närvarande har hand om utredningen i fråga om den lägre lantbruksundervisningen, för sin del tillstyrkt denna löneförbättring. Det var dock så, att inom denna sakkunnigkommitté tvenne ledamöter reserverade sig under uttalande av att en löneförbättring nu icke borde komma i fråga, enär de sakkunniga hade

Ang. understöd åt lantmannaskolor.
(Forts.)

under överbäggande utökade arbetsuppgifter för dessa lärargrupper. Jag tycker för min del, att det är ett fullgott skäl, att man i det läget icke bör gå in för att nu bevilja den begärda löneförbättringen.

Det skulle icke falla mig in att här antyda något av kommitténs arbete. Men så mycket anser jag mig kunna säga, att när vi senare under detta år hade uppe till fortsatt handläggning inom kommittén frågan om lärarpersonalens framtida ställning — och därvid icke kunde undgå att något se på lönefrågan — fölls av en ledamot i kommittén, som för övrigt tillhörde den majoritet, som hos Kungl. Maj:t tillstyrkt löneförbättringen, ett yttrande, där han sade, att det var för väl, att Kungl. Maj:t följde reservanternas på denna punkt, ty annars skulle det vara svårare att ordna saken än vad nu är fallet.

I motionen och nu senast av herr Ljung har framhållits, att en likställighet mellan folkhögskolans lärartjänster och lantmannaskolans lärartjänster i lönehänseende hittills ägt rum. Jag skall icke säga många ord om den saken. Jag vill bara påpeka, att när man i föl beviljade löneförbättring åt folkhögskolans lärarkår, så stöddes, om jag icke missminner mig, kravet på denna löneförbättring från det hållet därmed, att man ansåg sig böra jämföras med den kommunala mellanskolans lärargrupp. Då gjordes alltså icke jämförelsen med lantmannaskolans lärare.

Jag vill slutligen säga, att vare sig utskottet eller reservanternas i den kommitté, som jag talat om, velat göra sig skyldiga till någon som helst undervärdering av lärarkårens vid lantmannaskolorna arbetsuppgifter. Men jag må säga, att när det talas om, att dessa grupper äro i viss mån underavlönade — är det riktigt — så är det också fallet med stora grupper av vårt lands jordbrukare just nu. Jag frågar dock, om någon i kammaren skulle vilja anse, att därför att lantbrukarna den dag som är har det svårt, deras arbete undervärderas. Jag kan icke se saken på det sättet.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Ljung: Med anledning av herr Gustafsons uttalande vill jag framhålla, att jag icke sagt, att reservanternas inom kommittén eller jordbruksutskottet på något sätt undervärderat lantmannaskolorna, men jag sade, att ett beslut i enlighet med utskottets hemställan skulle kunna tolkas så, att den innebure en undervärdering av undervisningen vid lantmannaskolan i jämförelse med undervisningen i folkhögskolan. Jag anser mig icke, som herr Gustafson gjort, kunna gå in på någon antydan om de beslut och meningsutbyten, som förekommit i denna sak inom den nämnda kommittén som snart skall avlämna sitt betänkande. För min del har jag emellertid den uppfattningen, att om riksdagen bifaller den provisoriska löneförbättring, det här är fråga om, skall detta, som också statskontoret och lantbruksstyrelsen framhållit, ingalunda behöva på något sätt föregripa genomförandet av de förslag, som kommittén inom närmaste tiden kommer att framlägga.

Herr Nordkvist: Herr talman! Med anledning av vad här yttrats angående likställigheten mellan folkhögskolans och lantmannaskolans lärarkårer, vill jag framhålla, att det finns ytterligare två grupper inom den lägre lantbruksundervisningen, för vilka riksdagen och Kungl. Maj:t fastställt viss paritet i lönehänseende. Denna jämställdhet rubbas i och med att den ena gruppen förflyttas. Jag vill endast till protokollet få antecknat, att dessa grupper, jordbrukskonsulenterna och lantbruksskolans lärare, förvänta, att den jämställdhet, som hittills rätt, alltjämt blir bestående, till dess att särskilt beslut i ärendet kommer att fattas.

Herr **Bengtsson** i Norup: Herr talman! Jag vill endast göra det uttalandet, att om riksdagen nu avslår denna motion och lantmannaskolans lärare icke få någon tillfällig löneförbättring, detta icke måtte av den kommitté, som har att slutligt fastställa deras löner, uppfattas på det sättet, att dessa lärare vid lantmannaskolorna anses av riksdagen vara tillräckligt avlönade, utan dessa löntagares ställning och gärning måste naturligtvis tagas upp till allvarlig prövning, så att de få den likhet i löneställning som de gjort sig förtjänta utav. Det är icke så, som herr Gustafson tycktes förmena, att orsaken till att folkhögskolans lärare förra året fingo sin löneförbättring, skulle vara den, att de skulle jämföras med kommunala mellanskolans lärare. Man endast tog som en jämförelse alla dessa tillfälliga löneförbättringar på olika områden, och man ansåg, att dessa folkhögskollärare lika snart som de övriga borde få en tillfällig löneförbättring, tills deras lönefråga bleve slutligt avgjord.

Som saken ligger, finns ingenting att göra nu rörande lantmannaskolans lärare, men jag hoppas, att vid det slutliga avgörandet, då lönekommitténs arbete är slut, lantmannaskolans lärare skola komma till sin rätt. Om det är några, som ha viktiga och betydelsefulla uppgifter i dessa tider, så är det lantmannaskolans lärare, som skola undervisa småbrukarnas, ja även storbrukarnas söner i att sköta sina lantbruk under svåra tider på det sättet, att de på olika områden utnyttja möjligheterna att kunna reda sig och göra det möjligt för samhället att på denna näring fortfarande gå framåt.

Herr **Johansson** i Uppmälby: Herr talman! Jag uppkallades av herr Ljungs anförande. Han lät påskina, att utskottet icke ägnat denna fråga tillräcklig uppmärksamhet. Jag antar, att han fått den uppfattningen av den korta motivering, som utskottet haft. Men vad vi sagt, är, att vi ansett, att de skäl, som departementschefen anført, voro så starka, att det var överflödigt att skriva en stor och lång motivering. Jag tycker, att saken ligger alldeles klar. När utredning pågår och resultatet av denna utredning väntas redan nästa riksdag ligga på kammarens bord, bör man icke här komma med provisoriska lönergleringar.

Jag vill till sist understryka, att när dessa lärares löner skola bestämmas, är det nog riktigt, som herr Nordkvist säger, att man får upprätthålla en viss likformighet med konsulenterna, såsom nu är fallet. Det är icke så alldeles säkert, att man kan följa precis samma normer som för folkhögskollärarna. Men vi ha icke alls uttalat oss om den saken. Vi ha endast ansett, att Kungl. Maj:t haft starka skäl för att icke nu lägga fram något förslag.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gav först proposition på bifall till utskottets hemställan i mom. 1); och fattade kammaren beslut i enlighet härmed.

Vidare framställde herr talmannen propositioner beträffande mom. 2), nämligen dels på bifall till utskottets i detta moment gjorda hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och blev utskottets hemställan i förevarande moment av kammaren bifallen.

Punkterna 20—24.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 25—29.

Lades till handlingarna.

Ang. understöd åt lantmannaskolor.
(Forts.)

Punkterna 30—34.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 35—37.

Lades till handlingarna.

Punkterna 38 och 39.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 40—42.

Lades till handlingarna.

Punkterna 43—51.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 52—61.

Lades till handlingarna.

Punkterna 62—66.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 67 och 68.

Lades till handlingarna.

Punkterna 69 och 70.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 71 och 72.

Lades till handlingarna.

Punkterna 73 och 74.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 75—81.

Lades till handlingarna.

Punkten 82.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 83 och 84.

Lades till handlingarna.

Punkten 85.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 86.

Lades till handlingarna.

Punkten 87.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 88 och 89.

Lades till handlingarna.

Punkten 90.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 91—96.

Lades till handlingarna.

Punkterna 97—104.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 105, angående statens avdikningsanslag.

Under punkten 104 av förevarande huvudtitel hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen

a) medgiva, att Kungl. Maj:t finge under budgetåret 1930/1931 bevilja statsbidrag från statens avdikningsanslag å tillhopa högst 4,000,000 kronor; samt

b) anvisa för budgetåret 1930/1931 under benämningen statens avdikningsanslag ett extra reservationsanslag av 3,800,000 kronor.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion nr 269 av herr *Nilsson* i Antnäs *m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen ville besluta, att statsbidrag från statens avdikningsanslag skulle till företag av Kungl. Maj:t kunna beviljas till högst hälften av den av Kungl. Maj:t godkända kostnaden såväl för torrläggningsarbetet, teg- och täckdikning däri ej inberäknad, som ock för undersökningen och förrättningen jämte erforderliga kartor och handlingar, oavsett om den för företaget beräknade båtnaden överstege kostnaden för företaget.

Utskottet hemställde,

1) att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1930/1931 bevilja statsbidrag från statens avdikningsanslag å tillhopa högst 4,000,000 kronor; och

b) anvisa för budgetåret 1930/1931 under benämningen statens avdikningsanslag ett extra reservationsanslag av 3,800,000 kronor; samt

2) att ovanberörda motion icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Punkten föredrogs. Därvid anförde:

Herr *Nilsson* i Antnäs: Herr talman, mina herrar! Det lär väl icke vara så mycket lönt att säga någonting rörande denna punkt, när som det icke finns ens en reservation i utskottsutlåtandet och kammaren dessutom är synnerligen glest besatt. Jag kan icke hjälpa, att jag måste få säga några ord ändå. Detta är ett spörsmål, som har legat och fortfarande ligger mig varmt om hjärtat, och det är därför, att jag sett, vilken oändlig nytta detta anslag haft för markens

*Ang. statens
avdiknings-
anslag.*

Ang. statens
avdiknings-
anslag.
(Forts.)

torrläggning och vidare uppodling. Jag tror emellertid man kan säga, att det är en tillfällighet, som gjort, att det icke finns någon reservation på denna punkt.

Före år 1926 var denna sak mycket väl ordnad utom i ett enda avseende, nämligen att det icke fanns någon underhållsskyldighet bestämd i fråga om de diken, som man fått upp med tillhjälp av statsbidrag. Man hade sökt sig fram efter de erfarenheter och de rön, som det levande livet självt givit, men så i ett enda slag gjorde man helt enkelt rent bord och framlade ett på grundval av teoretiska spekulationer och beräkningar uppgjort förslag, som var så verklighetsfrämmande, att man kan säga, att den intresserade mannen häpnade, när han fick se det. I första träffningen lyckades vi ju med förenade ansträngningar avvärja de grövsta och farligaste misstag, som funnos i detta förslag. Men åtskilligt stod ändå kvar, bland annat skillnaden i bidrag, när det gällde odlad och oodlad mark. I denna detalj fick man ju en ändring vid förra årets riksdag. Kungl. Maj:t framlade då en proposition, som gick ut på att bidragskvoten skulle vara lika för odlad och oodlad mark, och det var ju ett stort framsteg. Jag vill säga, att när man resonerar om denna sak med förrättningsmännen, lantbruksingenjörerna, så vitsordar varenda en utan undantag, att den nuvarande ordningen är högst otillfredsställande och verkar orättvist. Man kommer till mycket orimliga och horribla resultat. Om jag förstått saken rätt, är det nog så, att dessa förrättningsmän vid uppgörandet av förslagen ofta få söka sig så nära gränsen för det tillåtna, att de känna det rent obehagligt. Men en sådan ordning och sådana bestämmelser skola vi nu enligt utskottets och lantbruksstyrelsens mening ändå bibehålla. Lantbruksstyrelsen är icke hörd i detta sammanhang, men jag vet sedan gammalt dess ställning.

Jag har varit i tillfälle att helt nyligen se ett förslag, som avsåg min egen bygd, och jag kan betyga, att människorna där lika väl som jag själv stodo ganska oförstående inför de resultat, som framkommit vid dessa laga syner och vid de beräkningar, som nu gälla. Jag förstår icke, hur vi ens skola kunna komma till rätta med saken inom det företag, som nu avses. Jag tror, att det kommer att gå så, om vi skola få ut något av detta förslag, att vi måste träffa särskilda överenskommelser och göra särskilda utjämnningar, fotade på förnuftiga grunder, ty som förslaget nu är, kommer det kanske icke att gå, därför att det kommer att betunga en hel del så oändligt hårt, att deras ekonomi icke tål vid det. Vad skall man säga om att den, som uppodlar den minst odlingsvärda marken, får det högsta bidraget. Det strider mot allt sunt ekonomiskt förnuft. Jag har här i min hand en liten tabell, som visar, att om man räknar med en båtnad av 4,000 kronor och kostnader på 2,000 kronor, utgår bidraget med $32\frac{1}{2}$ procent, detta alltså, när kostnaderna äro hälften av båtnaden. I ett annat fall beräknas båtnaden till 4,000 kronor och kostnaderna till 3,000 kronor. Då utgår bidraget med $41\frac{1}{4}$ procent, i detta fall äro kostnaderna tre fjärdedelar av båtnaden. Den sämre och mindre odlingsvärda marken, den får större bidrag än den bättre. Man frågar sig: är detta överensstämmande med sunt förnuft och ekonomisk beräkning? Det verkar ju i rak strid mot detta.

Så är det en annan sak, jag i detta sammanhang vill påpeka. Kronotorparna och de små lägenhetsinnehavarna, som framför allt borde få göra sig nytta av detta statsbidrag, ha enligt vattenlagen strängt taget icke rätt att söka laga syn. De äro i många fall totalt utestängda härifrån. Dessutom skola dessa människor sätta borgen för alla kostnader, som avse förrättningar och upptagande av diken samt underhåll av dessa. Det finns ingen människa i världen, icke ens den tjänsteförrättande lantbruksingenjören, som på ett ungefär ens kan säga, hur stora kostnaderna komma att bli. Hur skall man då begära, att dessa människor i små omständigheter skola kunna skaffa borgen, när de icke

veta, om det kommer att kosta hundra eller tusen kronor, femhundra eller fem-tusen kronor? Det är orimligt.

I fråga om underhållsskyldigheten har det sagts mig, att man icke kan trygga denna utan genom laga syn. Mina herrar, större konster ha våra myndigheter gjort och riksdagen gjort än att trygga underhållsskyldigheten. Jag vill säga, att det enda förnuftiga i det förslag, som framlades 1926, var, att underhållsskyldigheten var tryggad. Det var det enda förnuftiga — jag säger det än en gång — i hela förslaget. I övrigt innebar detta förslag en försämring. Den nuvarande ordningen är dyrbar och tidsödande men ger likväl missvisande resultat. Det har jordbruksutskottet erkänt redan i fjol, när det tillstyrkte lika bidrag för odlad och oodlad jord. Jag framhöll redan från början, när detta förslag kom fram, att det var uppåt väggarna tokigt, och jag har fått rätt, ty både lantbruksstyrelsen och jordbruksutskottet ha jämkat på sin uppfattning undan för undan. Nu återstår endast att få bidragskvoten fastställd, så att jordbrukaren vet, vad han kan få. Det är en viktig sak för att förekomma denna tidsutdräkt och dessa onödiga förrättningskostnader. Jag skulle kunna gå med på att bidraget icke behövde, såsom jag yrkat i min motion, fastställas till 50 procent utan till 40 eller 45 procent. Men låt oss dock veta, vad det blir. Då kommer det att verka mera rättvist i det praktiska livet. Jag skulle icke hålla på att kaxa i denna sak, som jag gjort och gör, om det gällde några svindlande belopp. Men sett mot bakgrunden av vad detta bidrag haft för betydelse och gjort för nytta, är det struntsummor, som det här egentligen rör sig om. Jag skulle vilja vädja till jordbruksutskottets ordförande och till herr Sköld, som var verksam, när detta förslag uppgjordes, att de visa, att de icke äro sämre karlar, än att de kunna ändra sig, om det befinnes, att de varit på orätt väg. Jag tror att dessa två herrar skulle kunna göra ofantligt mycket för denna saks framgång, genomförandet av denna detaljändring, som jag har yrkat på.

Jag har som sagt, jag upprepar det jag sade när jag började, jag har icke stort hopp att kunna vinna något med detta, men jag har icke kunnat underlåta att framföra dessa synpunkter, och jag skulle önska, att andra kammaren slog näven i bordet och sade till vederbörande myndigheter: var god ordna denna sak, den går att ordna, och det kommer att vara till nytta ute i landet och höja framför allt möjligheterna för det mindre jordbruket att utveckla sig. Jag har själv sett, jag upprepar det än en gång, vid otaliga tillfällen, till vilken välsignelse detta har varit, men som det nu är ordnat verkar det icke riktigt på samma sätt.

Herr talman, jag skall i alla fall drista mig till att yrka bifall till min motion för att få se, om det icke finns några i denna kammare som förstå angelägenheten och nödvändigheten av att denna sak ordnas efter mera förnuftiga grunder än som den nu är ordnad.

Häruti instämde herr *Lithander*.

Herr *Johansson* i Uppmälby: Herr talman! Blott några ord. Denna fråga har ju varit föremål för riksdagens behandling i fjol, och även då framställdes ett yrkande, att oavsett om båtnadsvärdet översteg kostnaderna skulle statsbidraget utgå med 50 %. Herr *Nilsson* i Antnäs erkänner att, när beslutet i fjol fattades, var det en svårighet som då förelåg, vilken undanröjdes, men herr *Nilsson* i Antnäs är icke nöjd med det som då skedde, utan han kräver ytterligare, att 50 % av kostnaderna skola utgå, oavsett om båtnadsvärdet överstiger denna kostnad. Herr *Nilsson* i Antnäs vänder sig emot lagen sådan den för närvarande bestämmer bidragets utgående. Ja, lagstiftningen är sådan för närvarande, och om man vill hava ändring på den punkten, får man väl gå fram

Ang. statens
avdräknings-
anslag.
(Forts.)

på en annan linje än här. I motionen har enbart förordats, att oavsett om i företaget båtnaden överstiger kostnaden skall bidraget utgå med 50 %. Jag tror att jag kan säga, att vid utskottets behandling i fjol och sedan vid riksdagens beslut var det en förutsättning för att man gick med på och gjorde den ändringen, vilken tog bort en del besvärligheter, som man hade, och vilket såväl för norrlänningar som för det övriga landet hade en stor betydelse. Den förutsättningen var att man skulle hålla på den principen, att därest kostnaden översteg båtnaden, skulle det bli en viss beskärning av anslaget därför. Jag är därför rädd för att, om man går in för den princip, som kanske för Norrland har stort intresse, detta kommer att föranleda långt gående konsekvenser, vilka man särskilt med hänsyn till att det gäller en enskild motion icke nu kan överblicka. Jag anser, att när riksdagen i fjol ställde sig välvillig som den gjorde, bör man vila på hanen och icke forcera fram ytterligare krav på detta anslag.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav först proposition på bifall till utskottets hemställan i mom. 1); och fattade kammaren beslut i enlighet härmed.

Vidare framställde herr talmannen propositioner beträffande mom. 2) nämligen dels på bifall till utskottets i detta moment gjorda hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Nilsson i Antnäs begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 105 mom. 2 av utskottets förevarande utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den i ämnet väckta motionen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppsyningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan i förevarande moment.

Punkten 106.

Lades till handlingarna.

Punkten 107, angående statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk.

Ang. stats-
bidrag till ny-
odling och be-
tesförbättring
å ofullstän-
diga jordbruk.

Kungl. Maj:t hade uti punkten 106 av förevarande huvudtitel föreslagit riksdagen att för utlämnande under 1931 av statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk anvisa för budgetåret 1930/1931 ett extra reservationsanslag av 1,000,000 kronor, därav intill 250,000 kronor finge användas till utlämnande av statsbidrag till betesförbättringar, med rätt dock för

Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle därtill giva anledning, för sistnämnda ändamål taga i anspråk större belopp av ifrågavarande anslag.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehåft följande inom andra kammaren väckta, till utskottet hänvisade motioner nämligen

nr 40 av herrar *Sandberg* och *Näslund*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att för utlämnande under 1931 av statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk anvisa för budgetåret 1930/1931 ett extra reservationsanslag av 1,400,000 kronor, därav intill 350,000 kronor finge användas till utlämnande av statsbidrag till betesförbättringar; och

nr 354 av herr *Bergström* i Bäckland, vari föreslagits, att riksdagen måtte besluta att för utlämnande under 1931 av statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk anvisa för budgetåret 1930/1931 ett extra reservationsanslag av 1,500,000 kronor, därav intill 400,000 kronor finge användas till utlämnande av statsbidrag till betesförbättringar, med rätt dock för Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle därtill giva anledning, för sistnämnda ändamål taga i anspråk större belopp av ifrågavarande anslag.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning och ovanberörda motioner, för utlämnande under 1931 av statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk anvisa för budgetåret 1930/1931 ett extra reservationsanslag av 1,100,000 kronor,

därav intill 250,000 kronor finge användas till utlämnande av statsbidrag till betesförbättringar, med rätt dock för Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle därtill giva anledning, för sistnämnda ändamål taga i anspråk större belopp av ifrågavarande anslag.

Vid denna punkt hade reservation avgivits av herrar *Sederholm*, *Carl E. Eriksson*, *Kropp*, *Pettersson* i Bjälbo och *Sköld*, vilka, med biträdande av utskottets hemställan, ansett, att viss del av utskottets motivering bort hava annan i reservationen angiven lydelse.

Sedan punkten föredragits, yttrade:

Herr **Pettersson** i Bjälbo: Herr talman! Utskottet föreslår i år en ändring i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts proposition beträffande grunderna för detta anslags utgående, så att det skall kunna användas även för stembrytning. Denna sak är ju icke ny, den har förut varit före i riksdagen motionsvis två eller tre gånger, men har avstyrkts av jordbruksutskottet varje gång förut. I år har emellertid saken kommit fram i statsverkspropositionen, och utskottet har tillstyrkt den, ehuru med mycket stor tvekan. För min del får jag säga, att den tveksamhet som jag förut haft icke blivit förminskad, och jag har därför icke kunnat gå med på utskottets förslag, utan reserverat mig för avslag. Nu har som sagt Kungl. Maj:t och utskottet gått med på det.

Först och främst kan man ju liksom lantbruksstyrelsen hysa betänkligheter emot huru denna sak skall ordnas. Lantbruksstyrelsen säger, att den praktiska tillämpningen måste möta mycket stora svårigheter och olägenheter, då det gäller att uppgöra arbetsplan som grundval för statsbidragets beräkning och i fråga om kontroll av utförda arbeten. Ja, det kan man verkligen instämma i, ty jag för min del kan icke förstå, huru det skall vara möjligt att göra vare sig det ena eller det andra, och det förstår tydligen ingen annan heller. Kungl. Maj:t har icke förstått det, utskottet har icke förstått det och vet icke huru det skall ordnas, men uttalar den förhoppningen, att man i alla fall skall hitta på något sätt för att ordna saken, och därför säga de, vi kunna

Ang. statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk.

(Forts.)

Ang. statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk.
(Forts.)

i alla fall försöksvis gå med på en sådan anordning. Jag för min del anser, att innan man ger sig ut på ett sådant äventyr, bör man nog försöka att se huru man först skall ordna saken. För övrigt undrar jag, om det är lämpligt att med statsmedel stimulera en sådan sak som stembrytning. Åtskilliga av oss känna nog till att stembrytning är ganska lockande. När man väl har börjat är det mycket svårt att sluta, och vanligtvis kostar man på så mycket på jordlapparna, att det blir fullkomligt oekonomiskt. Det är många som kommit på obestånd just på grund av denna, man skulle kunna kalla stenpassion, som förekommer i stor utsträckning. Jag tror, att i detta fall borde man, i stället för att stimulera detta, ålägga folk att iakttaga nödig försiktighet, när det gäller sådana saker, ty den är under nuvarande förhållanden i de allra flesta fall synnerligen oekonomisk.

Om nu riksdagen bifaller denna ändring i grunderna, kan det lätt medföra stora ekonomiska konsekvenser, ty det är ju så, att när staten ställer kapital till förfogande särskilt i form av statsbidrag, så strömmar det in ansökningar i mycket stor utsträckning, och även om icke Kungl. Maj:t tar till ett tillräckligt anslag, så ser man upphörligt, att riksdagen höjer anslaget, så att det kommer att stå i en viss proportion till inkomna ansökningar. Att det således kommer in en mängd ansökningar om statsbidrag till stembrytning, det behöver man icke tvivla på. Man vet sannerligen icke, vilka konsekvenser beträffande kapitalåtgång detta kan medföra. Ställa vi dessa 50,000 kronor till förfogande för stembrytning, så minskas anslaget till betesförbättringar och nyodlingar i samma mån, och slå vi in på den vägen, är det fara värt, att dessa betesförbättringar och nyodlingar få stå tillbaka för stembrytningen, och det är icke minst av den orsaken som jag anser det olämpligt, att riksdagen går in för en sådan anordning.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Herr **Johansson** i Uppmälby: Herr talman! Utskottsmajoriteten har icke velat motsätta sig det anslag eller den del av anslaget till nyodlingar som Kungl. Maj:t har begärt att få använda för ifrågavarande ändamål. Det är ju klart, att det blir vissa svårigheter att kontrollera ett sådant arbete och att uppgöra planer för dylika, men jag tror i alla fall, att herr Pettersson i Bjälbo överdriver betydligt, ty jag kan för min del icke tänka mig, att det kan bli några större statsbidrag. Om det tas från detta anslag, så gäller det väl den del som avser nyodlingar, och de som komma att använda sig av detta bidrag komma nog att göra man har, ifall man finge någon hjälp om. Det finns ju trakter i vårt land, som äro mycket stembundna, och där det finns små jordbruk som skulle hava en stor fördel, om de kunde få bort stenen, eller åtminstone en del av den, då de bättre kunna använda redskapen än vad de nu kunna göra, och det här gäller ju bara småbruk, såväl vad det gäller nyodling som betesförbättring. Det är vidare på dessa ofullständiga jordbruk så, att man kanske icke har någon jord lämplig för nyodling, men man kan möjligen förbättra den odlade jorden man har, ifall man finge någon hjälp till stembrytning.

Nu kan man ju säga, att såväl nyodlingar som stenröjningar icke äro ekonomiskt bärande i vår tid, med det läge vari jordbruket befinner sig, men man får komma ihåg, att detta göres med egen arbetskraft, de få litet hjälp till ammunition och borring, och de behöva det för att få arbetstillfällen. Dessa små egna jordbrukare måste hava arbetstillfällen vid sidan av sina jordbruk för att kunna existera. Dessa arbetstillfällen bliva allt mer och mer kringskurna, och när de gå arbetslösa hemma, kunna de taga itu med detta arbete, vilket jag visserligen antar att man på östgötaslätten anser vara vanvettigt — men det är så olika förhållanden, herr Pettersson i Bjälbo, t. ex. i Västergötland

och vissa trakter av Småland, vilka man alls icke kan jämföra med Östergötlands slätter eller den skånska slätten.

Vi hava icke velat motsätta oss detta, vi veta väl, att det blir svårigheter, men man kan göra ett experiment, och man har icke begärt något särskilt anslag, utan Kungl. Maj:t har endast begärt att av anslaget till nyodlingar få använda 50,000 kronor för att göra ett försök på det ifrågavarande området. Jag skall icke uppehålla mig vid detta längre, utan ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Ang. statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk.
(Forts.)

Herr Sköld: Herr talman! Jag har i utskottet anslutit mig till den reservation som är avgiven av herr Pettersson i Bjälbo m. fl., och jag skall med anledning av den senaste ärade talarens yttrande tillåta mig att här säga några ord.

Herr Johansson i Uppmälby säger, och det var också ett argument som vi fingo höra i utskottet, att den som tar emot ett statsbidrag för stenröjning kommer säkert att få göra skäl för slantarna, och jag tror att vi reservanter just hava klart för oss, att dessa människor komma att göra allt för stort skäl för dessa slantar. Jag bara frågar, huru skall en konsulent kunna resa ut och göra kostnadsberäkningar för dessa företag, som tillnärmelsevis hålla? Huru skall konsulenten kunna taga reda på var alla stenar ligga i marken och huru mycket det kostar och beräkna den dynamit som åtgår för detta. Det kommer ganska säkert att bli allt för låga kostnadsberäkningar. Den som skall göra stenbrytning i sin jord får en viss del av den beräknade kostnaden i statsbidrag, men denne man kommer i de flesta fall att ganska snart få klart för sig, att han gett sig in i ett företag, som överstiger hans krafter. Det kan naturligtvis sägas, att när det gäller en liten jordbrukare, som skall använda lediga stunder för att göra detta med helt och hållet egen arbetskraft, då spelar detta ingen roll, då får han i alla fall någon hjälp, men det förstår var och en, att om det skall bli fråga om någonting, så måste det gälla något större företag, d. v. s. man får taga större jordbitar i taget, så att det blir något av det, och det måste bestämmas en viss tid, innan detta arbete skall vara utfört, och han kan säkert i de allra flesta fall icke med egen arbetskraft göra detta, utan måste leja folk till det, och man riskerar på detta sätt att locka människor in i företag, som de knappt hava rygg att bära. Nu säger man, att detta är så lämpligt för de delar av landet, där man icke på annat sätt kan få nytta av anslaget till nyodlingar och betesförbättringar, som det här är tal om. Jag känner ju till vissa delar i vårt land, som kanske äro mera stenbundna än några andra delar, men jag tror, att jag kan säga, att i dessa delar av norra Skåne framför allt det nog är ytterligt osannolikt, att den jordägare som har sådan stenbunden mark icke skulle hava någon annan mark, där han skulle kunna göra saker och ting för jordbrukets utvidgning. Han har alldeles säkert i de flesta fall jordbitar som bättre kunde löna sig för nyodling, och han har kanske ännu mera möjligheter till att göra betesförbättringar på sin dåligt hävdade skogsmark, och då kan han få anslag av dessa medel, som det här är fråga om, och ett sådant anslag skulle otvivelaktigt bli mycket bättre använt på den vägen. Nu säger man, att man är så blygsam här, man begär icke något särskilt anslag. Nej, det gör man icke, man bara begär, att få taga 50,000 kronor av detta anslag, men dessa 50,000 kronor dragas då bort från nyodlingen och från betesförbättringen, där pengarna otvivelaktigt skulle komma till större nytta för det svenska jordbruket.

Härutöver skulle jag vilja säga, att när det nu är, som herr Pettersson i Bjälbo så drastiskt här underströk, så att lantbruksstyrelsen har förklarat sig icke kunna hitta på några bestämmelser, som skulle kunna tillämpas för dessa företag, när Kungl. Maj:t icke har kunnat lägga fram ett förslag till bestäm-

Ang. statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk.
(Forts.)

melser, när utskottet säger sig icke veta, huru dessa bestämmelser skola komma att se ut, utan helt enkelt hoppas, att en nådig försyn skall stå Kungl. Maj:t bi, så att det blir möjligt för Kungl. Maj:t att göra vad som ingen annan kunnat göra, då måste man hava anledning att fråga sig, om det icke vore bättre att vänta åtminstone ett år och låta Kungl. Maj:t göra ett försök och komma till riksdagen med bestämmelser först, så att man, när man beslutar detta nya experiment, då också vet, vad detta experiment betyder, vad det innefattar för bestämmelser, som skola gälla för planläggningen och kontrollen av arbetet.

Jag tillåter mig, herr talman, att yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Herr **Svensson** i Grönvik: Herr talman! Det finns ju, som kammarens ledamöter se, inga olika meningar inom utskottet, när det gäller anslagsbeloppet; om detta äro utskottets samtliga ledamöter ense. Men när det gäller användningen av detta belopp, gå meningarna isär. Bland reservanternas förekommo även inom utskottet två olika meningar. En del av reservanternas gingo emot utskottets förslag därför att de ansågo det vara oekonomiskt att utföra sådant arbete som stenröjning för odlad jord. Det är icke nationalekonomiskt att nedlägga pengar på den saken, ansågo de. Den andra delen av reservanternas — och till den hörde herr Sköld — ansåg, att frågan icke formellt är så lagd, att man kunde gå med på förslaget. Herr Sköld gick emot anslaget av den formella anledningen, att det icke fanns någon plan uppgjord för dessa arbetens utförande; Kungl. Maj:t hade med andra ord icke utarbetat de grunder, efter vilka dessa bidrag skulle utbetalas.

Och nu har man mobiliserat fram svårigheter, vältrat stenar i vägen för stenröjningen, tycker jag, som blivit så stora, att man icke ser något annat än svårigheter. Vi behöva icke lita bara på en nådig försyn, herr Sköld, ty vi hava duktiga jordbrukskonsulenter. De stå i kontakt med dessa bygder, och de känna till förhållandena där. De kunna beräkna detta, och svårigheterna komma lätt att övervinnas i detta fall, därom är jag fullständigt övertygad. Det skulle också se rätt märkvärdigt ut, om riksdagen i detta fall vägrade att gå med på ett anslag till dessa jordbrukare, som absolut hava det sämst ställt i detta land, då man tidigare gått med på att ge anslag i betydlig utsträckning till dem, som anses ha det bäst. Under sådana förhållanden kan jag icke riktigt förstå, att några av de skäl, som här mobiliserats, äro tillräckligt bärande, utan jag tror, att om man verkligen vill göra någonting, skall man gå med på utskottets förslag.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herrar *Magnusson* i Kalmar, *Johansson* i Krogstorp, *Andersson* i Rasjön och *Olofsson* i Digernäs.

Herr **Petersson** i Lerbäcksbym: Herr talman! När jordbruksutskottet för två år sedan avstyrkte — och riksdagen avlog — en motion av herr Lilliecreutz och mig om att någon del av anslaget till nyodling och betesförbättring skulle få tagas i anspråk för fullständigande av ofullständigt utförda odlingar, så var det avgörande skälet för den ställning, som utskottet och riksdagen intog, att man icke ville splittra ett anslag, som i förhållande till efterfrågan var nog så knappt tillmätt. Sedan dess har detta anslag, som då var 800,000 kronor, ökats med 200,000 kronor, alltså till 1,000,000 kronor; och det föreslås nu en ytterligare höjning med 100,000 kronor. Det förefaller under sådana förhållanden, som om det skäl, som då var det avgörande, icke nu hade samma bärfkraft som då.

För reservanternas inom jordbruksutskottet vid den nu föreliggande punkten är det också andra skäl, som varit de bestämmande. Det är hänsynen till svårigheterna att planlägga arbetena och kontrollera utförandet av dem. Reservanternas ha därvid uppenbarligen tagit ett mycket starkt intryck av lantbruksstyrelsens yttrande i ärendet. Och jag får ju säga, att det är mycket ledsamt, att lantbruksstyrelsen har avstyrkt detta förslag. Men det har ju inträffat tidigare, att lantbruksstyrelsen avstyrkt utifrån kommande uppslag, utan att det blivit avgörande för riksdagens beslut. Mig förefaller det, som om man hade anledning att taga minst lika stor hänsyn till att flertalet av hushållningssällskapen, som hava yttrat sig i ärendet, fullt medvetna om de svårigheter, som här äro för handen, hava ansett sig böra tillstyrka bifall till den framställning, som på sin tid gjordes av Älvsborgs läns södra hushållningssällskap och som sedermera ledde till den kungliga proposition, som vi nu hålla på att behandla.

Jag vill, herr talman, icke ett ögonblick ge mig sken av att sitta inne med speciell sakkunskap på detta område, men det vill ändå förefalla, som om lantbruksstyrelsen och reservanternas en smula överdriva svårigheterna. Det ingår ju redan nu i de odlingsföretag, som utföras med stöd av statsmedel, stenbrytning i ganska stor utsträckning. Jag kan icke fatta, att det skall vara så mycket svårare att bedöma, vad stenbrytningen skall kosta, om det gäller stenar i en öppen åker, än om det gäller stenar i en för nyodling avsedd hagmark. Det är ju samma organ, som skall handhåva uppgifterna i båda fallen. Det är samma förrättningsmän, som skola planlägga och kontrollera arbetena. Och det förefaller mig, som om vi skulle kunna hysa det förtroendet både till hushållningssällskapen, till deras befattningshavare och till de jordbrukare, som vilja taga detta anslag i anspråk, att vi böra kunna lita på, att dessa företag skola både planläggas och utföras ordentligt.

Nu förstår jag mycket väl, herr talman, att för representanterna för de stora jordbruksbygderna här i landet måste denna fråga te sig som en ganska obetydlig fråga. Och jag vill icke påstå, att det är någon stor fråga i och för sig. Men allting är ju relativt här i världen, och vad som är en mycket, mycket liten fråga för somliga kan ändock äga en viss betydelse för andra. För den mycket anspråkslösa och förnöjsamma befolkning, som brukar jorden i de karga bygderna nere i Västergötland, Småland och Halland, är det icke alldeles betydelselöst, om staten ger den ett handtag i detta fall eller icke. Det gäller att icke oväsentligt vidga den åkerareal, som finns. Det gäller att möjliggöra användningen vid brukningen av moderna hjälpmedel. Och när man nu för tiden talar så mycket om »rationalisering», så undrar jag, om icke detta är ett område, där man skulle kunna börja att, visserligen i mycket liten skala, möjliggöra en viss rationalisering.

Det kanske största värdet med ett anslag som detta är den uppmuntran till nya ansträngningar, som ligger i ett handtag från statens sida. Jag önskar, att jag kunde taga reservanternas med mig på en liten rundtur genom mina bygder. Jag tänker mig, att de därvid skulle få ett ganska starkt intryck av både vad man redan åstadkommit i kampen mot stenen och huru mycket, som där ännu återstår att göra. Jag hemställer till kammarens ledamöter att bifalla utskottets förslag och ge dessa bygders befolkning det lilla handtag i arbetet för att vidga och förbättra sin åkerareal, som jag tror, att den genom sin idoga och uthålliga strävan gjort sig förtjänt av.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till utskottets förslag oförändrat.

Herr *Olsson* i Berg instämde häruti.

Herr *Osberg*: Herr talman! Om jag icke redan begärt ordet, kunde jag instämt i den siste ärade talarens anförande. Jag för min del kallar ett sten-

Ang. statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk.
(Forts.)

Ang. statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk.
(Forts.)

bundet jordbruk icke fullständigt. Vi, som hava den förmånen att bruka jord, som är fri från sten, vi få alltid en beklämande känsla, då vi resa igenom sådana trakter, där jorden är mer eller mindre stenbunden. Jag tycker, att det framkallar medkänsla med de människor, som skola arbeta mellan dessa stenar, och som därför nästan icke hava någon möjlighet att i arbetet använda sig av moderna redskap. Det måste naturligtvis bli mycket negativt och dyrt detta arbete, då de få arbeta på sådana åkerfält.

Jag tycker därför, att vi skulle försöka, i den mån vi kunna, att få dessa åkerfält stenfria. Jag anser, att detta är nära på en så god odlingsgärning som någon, man kan påvisa. Det är gamla kulturbygder detta, och de människor, som där arbeta, hava fått slita och sträva i många, många år; och man kan tänka sig, att behållningen måste bliva ringa. Om vi för framtiden bemödade oss om att ge åtminstone dem, som äro i ekonomiskt avseende svagare, någon hjälp för att klara sina tegar, så tror jag verkligen, att vi göra en god gärning. Jag kan icke tänka mig, att det kan vara mera lönande att gå in på ett helt nytt område, som ligger bredvid dessa stenbundna åkrar, för att där börja odla och därigenom få ännu mera stenbunden mark. Ty skulle man då samtidigt bryta stenen där, så bleve det ju så, såsom den föregående ärade talaren sade, att där får även stenbrytningen gå in i kostnadsberäkningen.

Jag kan icke förstå de farhågor, som herr Sköld hyser för den svåra kostnadsbedömning, som skulle komma i fråga. Vi kunna väl tänka oss, att i dessa stenbundna trakter en konsulent är mycket förtrogen med förhållandena på orten. Det torde därför vara en ganska lätt sak för honom att bedöma, huru mycket det kostar per hektar att röja de olika tegarna.

Jag skall icke bliva långrandig, herr talman, utan jag skall nu sluta med att uttala den livliga förhoppningen, att kammaren skall gå med på utskottets hemställan, till vilken jag ber att få yrka bifall.

Herr Lilliecreutz: Herr talman! Herr Sköld uttalade sin stora tillfredsställelse med de drastiska argument, som hans medreservant anført, varigenom han ansåg, att utskottets förslag var ihjälslaget. Jag måste för min del, herr talman, säga, att jag icke är övertygad om, att man icke skulle kunna använda ett mildare uttryck än drastiska.

Man stöder sig här från reservanternas sida delvis på kungliga lantbruksstyrelsen, som nu har avstyrkt det ifrågavarande förslaget under påtalande av de utomordentligt stora svårigheter, det skulle möta vid såväl planläggning som kontroll av dessa arbeten. Vidare åberopar man, att Kungl. Maj:t icke har kunnat anvisa några bestämda vägar, på vilka dessa svårigheter skulle kunna lösas. Jag undrar, om icke tyngden av dessa invändningar kunde i avsevärd mån förminskas av den omständigheten att, såsom herr Petersson i Lerbäcksbyn nyss anförde, flertalet av hushållningssällskapen hava tillstyrkt åtgärden. Jag kan meddela, att det är i det allra närmaste två tredjedelar av sällskapen, som, trots att de äro fullt medvetna om, att vissa svårigheter komma att möta både vid planläggning och kontrollering, det oaktat förordat åtgärden ifråga. Och man måste väl dock erkänna, att värdet av sällskapens vittnesbörd knappast förringas därav, att det blir de, som i första hand få kämpa med de påtalade svårigheterna. Dem lär väl varken kungliga lantbruksstyrelsen eller Kungl. Maj:t komma att syssla med. Och när hushållningssällskapens majoritet det oaktat förordar denna åtgärd, tror jag, att det beror på att de visserligen icke underskatta svårigheterna, men att de på grund av sin tidigare erfarenhet funnit, att svårigheterna icke äro värre, än att de kunna övervinnas.

När herr Pettersson i Bjälbo ansåg, att stenbrytning var mycket oekonomisk och i stället förordade nyodling eller betesförbättring, så vill jag verkligen frå-

ga, om det finns stora delar av vårt land, där icke en nyodling i mycket hög grad blir förenad med en stembrytning. Det är ju möjligt, att det i de båda reservanternas hemorter finns sådana områden — det tvivlar jag icke på — men jag måste säga, att i större delen av vårt land torde man vid en nyodling jämväl få vara beredd på ganska avsevärda kostnader för stembrytning.

Om vi nu gå till den kungliga propositionen och se, vad hushållningssällskapen anse om behövligheten av denna åtgärd, så finna vi på sidan 349, sedan det först framhållits, att flertalet sällskap hava förordat åtgärden, följande uttalande: »I vissa av de av nämnda förvaltningsutskott avgivna yttrandena uppgives, att inom sällskapens områden funnes betydande arealer stembunden åkerjord, som till största delen innehades av småbrukare. Deras ekonomiska resurser vore i allmänhet svaga, och det mötte därför stora svårigheter för dem att kunna utföra av behovet påkallad stenröjning.» Sedan fortsätter man: »Åtskilliga förvaltningsutskott uttala, att det måste anses minst lika betydelsefullt, att redan odlad jord genom stembrytning bleve förbättrad och rationellt utnyttjad, som att nyodling verkställdes.»

Jag kan ju härtill tillägga, att bland de hushållningssällskap, som uttalat detta, är visserligen icke Malmöhus läns men däremot Östergötlands läns.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Sköld**: Herr talman! Jag har icke tänkt vidare fortsätta denna debatt, ty det är väl rätt verkningslöst att spilla flera argument på dem av kammarens ledamöter, som, såsom herr Pettersson i Bjälbo uttryckte sig, lida av en viss stenpassion.

Jag begärde ordet endast för att säga en sak till herr Petersson i Lerbäcksbbyn. När han trodde sig kunna vinna någonting med att taga oss reservanter med på en studieresa för att studera förhållandena i Västergötland, så vill jag bara i detta sammanhang säga, att om han någon gång får sina vägar till mina trakter, skulle han kunna komma hem till mig, så kunde vi där tillsammans studera detta stenproblem. Mera främmande är detta icke för mig.

Herr **Gustafson** i Vimmerby: Herr talman! Såvitt jag kunnat bedöma, har man varken i utskottet eller i debatten här i kammaren över huvud från reservanternas sida velat ställa sig som motståndare till att medel nu anslås för här ifrågavarande ändamål. Men från reservanternas sida hyser man betänkligheter ifråga om möjligheterna att kostnadsberäkna dessa arbeten vid deras utförande.

Jag tror emellertid, att det icke skall vara så förfärligt svårt att åstadkomma dessa kostnadsberäkningar. Visserligen förstår jag, att herrarna, som äro från Skånes eller Östergötlands slättbygder, icke hava så lätt att bedöma dessa saker. Men vi smålänningar leva och kämpa med stenen dag ut och dag in på våra åkerfält och tro oss om att kunna bedöma kostnaden. Jag tror också, att våra jordbrukskonsulenter kunna göra denna kostnadsberäkning. Jag medger, att det kanske är svårt att utföra en sådan beräkning, därest den uteslutande skall grunda sig på vad en författning säger i detta avseende. Men taga dessa konsulenter till hjälp en god portion sunt förnuft, bör det bli en ganska lätt uppgift för dem att klara av den saken.

Jag har ett exempel härpå hemifrån. En granne till mig har under de senare åren stenröjt åtskilliga tunnland åker. Han har gjort det med lejd arbetskraft. Det har gått till så, att han med arbetarna gått ut på det fält, som skall stenröjas, och erbjudit sig betala det och det priset för varje sten, som skulle sprängas, varefter man markerat stenarna och räknat ut antalet. Han har vidare förklarat, att han ville betala exempelvis 2 kronor för varje sten, som icke vore större än att den kunde brytas upp med spett, och 12 à 13 kronor för vissa

Ang. statsbidrag till nyodling och belysningsförbättring å ofullständiga jordbruket.
(Forts.)

Ang. stats-
bidrag till ny-
odling och be-
tesförbättring
å ofullstän-
diga jordbruk.
(Forts.)

större stenar, som skulle bortföras. På det sättet har denne man stenbrutit flerfaldiga tunnland, och det har visat sig, att det går att göra kostnadsberäkningar i denna enkla ordning, så att både arbetarna och arbetsgivaren-jordbrukaren bli nöjda. Och i det fall jag nu anført har dessutom jordbrukaren icke blott haft att fråga sig, vad den kostnad uppgår till, som han skulle betala för arbetet, utan också — enär han var prästgårdsarrendator —, måst beräkna, om det överhuvud var ekonomiskt och lönande att stenröja en jord, som icke var hans egen.

Med detta exempel tror jag mig åtminstone i vis mån ha ådagalagt, att svårigheterna icke äro större än, att de med god vilja kunna övervinnas. Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr förste vice talmannen **Hamilton**: Herr talman! Jag har svårt att förstå det motstånd, som reses mot utskottets förslag. Det torde vara av lika stor betydelse för en småbrukare att göra en stenbunden åker stenfri som att företaga en nyodling. Det vore därför rätt, synes mig, att låta dem, som lägga ned arbete för att i karga trakter förbättra sin åkerjord, få en lika god ersättning som den som nyodlar en måhända bättre jord. Det skäl, som här åberopats gentemot utskottets förslag — att det skulle vara förenat med svårigheter att bedöma värdet av dylik jordförbättring — förefaller den, som varit med om värdering av sådana saker, icke så vägande. Jag tror, att alla skäl tala för bifall till utskottets förslag och ber att få ansluta mig till detsamma.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner dels på godkännande av utskottets hemställan i förevarande punkt med godkännande av dess motivering, dels ock på bifall till berörda hemställan med godkännande av reservanternas motivering; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förra propositionen.

Punkterna 108 och 109.

Lades till handlingarna.

Punkterna 110—113.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 114—116.

Lades till handlingarna.

Punkterna 117—121.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 122 och 123.

Lades till handlingarna.

Punkterna 124—126.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 127—131.

Lades till handlingarna.

Punkterna 132 och 133.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 134 och 135.

Lades till handlingarna.

Punkterna 136—138.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Vid härpå skedd föredragning av *punkten 139*, angående avlöningar till viss lantmåteripersonal, begärdes ordet av

Ang. avlöningar till viss lantmåteripersonal.

Herr **Andersson** i Rasjön, som anförde: Herr talman! Det är ingalunda min avsikt att söka rubba det resultat, vartill jordbruksutskottet vid den nu föredragna punkten enhälligt kommit. Utsikterna härför äro givetvis minimala, då utskottet ställt sig på den ståndpunkt, som även intagits av Kungl. Maj:t. Även om åtskilligt vore att säga rörande det spörsmål, som avhandlas under förevarande punkt och som angår löneförmånerna för de tekniska biträdena hos distriktslantmätarna, skall jag icke vidare gå in på den saken, ty med den motivering, som utskottet givit för sitt ståndpunktstagande, har ju frågan om de tekniska biträdenas löneförmåner fått en knuff framåt, och det är att hoppas, att spörsmålet i sinom tid skall komma att upptagas och saken få en för biträdena lycklig lösning.

Den motion, som jag och min bänkkamrat tillåtit oss väcka beträffande det ämne, som avhandlas i förevarande punkt, innehåller två moment, av vilka det ena rör lantmåteribiträdenas löneförmåner och det andra rör den sammanlagda tid, under vilken sådana biträden få anställas hos distriktslantmätarna med rätt för dessa biträden att åtnjuta resekostnadsersättning från statsverket. Jag beklagar, att statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet icke nu för tillfället är närvarande, och därför nödgas jag rikta det spörsmål, som jag nu framställer, till jordbruksutskottet. Det skulle nämligen vara av synnerligen stort värde att få veta, av vilken anledning den begränsning i anställningstiden, som gällt och gäller för dessa tekniska biträden, kommer att kvarstå. När nu biträdena helt och hållet avlönas av distriktslantmätarna och endast deras resekostnader — då biträdena utföra förrättningar på fälten — skola ersättas av staten, vad har då statsverket för intresse av att begränsa biträdenas anställningstid? I den mån de på grund av dylika bestämmelser hindras utföra fältarbeten, måste dessa arbeten utföras av lantmätarna själva, eller också av extra lantmätare, vilka sistnämnda åtnjuta resekostnadsersättning efter samma grunder som distriktslantmätarna. Det är självklart, att distriktslantmätarna icke gärna kunna tänkas vara villiga att betala resekostnadsersättningen för biträdena, när den i alla andra fall utgår av statsmedel. Följden blir naturligtvis den, att förrättningarna få vila, tills lantmätarna få tid att fara ut och själva utföra fältarbetena.

Det spörsmål, som det här rör sig om, är sålunda ingalunda en fråga om löner vare sig för lantmätarna eller biträdena, utan det gäller ett spörsmål beträffande jorddelningsväsendet överhuvud, som har synnerligen stor betydelse, när det gäller att bedöma möjligheten för distriktslantmätarna att avarbeta sin arbetsbalans. Och denna balans är i vissa distrikt mycket omfattande med hänsyn till dels de vittgående förändringar på jorddelningslagstiftningens område, som statsmakterna nyligen gått in för, och dels den talrika förekomsten av s. k. ensittarmål.

Det skulle som sagt vara synnerligen tacknämligt att få ett svar på detta spörsmål. Lantmåteristyrelsen har i sin framställning i ärendet till Kungl. Maj:t givit uttryck för den uppfattningen, att begränsningen av anställningstiden för lantmåteribiträdena till ett visst antal månader — jag förbiser inga-

Ang. avlö-
ningar till
viss lantmä-
teripersonal.
(Forts.)

lunda, att utskottet dock gått inför en viss höjning — är ett hinder för ett rationellt utnyttjande av den med lantmäterigöromål sysselsatta personalen. Och vad ännu värre är: den är ett hinder för ett utnyttjande av den billigaste till buds stående arbetskraften, ty den kommer att leda till att för uppgiften överkvalificerad arbetskraft måste utföra förrättningarna, när någon resekostnadsersättning icke kan erhållas vid användning av den billigare arbetskraften.

Jag tycker, att jordbruksutskottet med hänsyn till de förhållanden, som jag nu redogjort för, gjorde klokt i att frånfalla sin ståndpunkt och tillstyrka bifall till motionen i den nu berörda delen. Därest herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet varit närvarande, skulle jag som sagt ha ställt samma vädjan till honom. Jag betonar uttryckligt, att den part, som är mest intresserad i den av mig nu behandlade frågan, ytterst är jordägarna. Det är de, som draga fördel av att förrättningarna kunna bedrivas i raskare takt, och detta är möjligt, därest de tekniska biträdena obegränsat kunna användas till alla slag av fältmättningsarbeten och dylikt. Nu få sakägare många gånger oskäligt länge vänta på att förrättningarna slutföras. Och ingenting är så hinderligt för jordbruket som när en skiftesförrättning år efter år får ligga oavgjord och utgöra ett hinder för varje slag av utveckling och förbättring.

Herr talman! Jag har intet yrkande.

Vidare yttrades ej. Sedan herr förste vice talmannen, som under herr Anderssons i Rasjön yttrande ånyo övertagit ledningen av förhandlingarna, framställt proposition i ämnet, biföll kammaren utskottets i punkten gjorda hemställan.

Punkterna 140—145.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 146—148.

Lades till handlingarna.

Punkterna 149 och 150.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 151—156.

Lades till handlingarna.

Punkterna 157—160.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 161—165.

Lades till handlingarna.

Punkten 166.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 10.

Föredrogos vart efter annat:
jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående visst ägoutbyte mellan kronan och Nitroglycerinaktiebolaget;

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av tullverkets andel av en till Råå fiskeläges skifteslag hörande samfällighet;

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av kronan tillhöriga $\frac{3}{32}$ mantal Långforsel nr 1 i Överkalix socken samt efterskänkande i samband med försäljningen av visst räntekrav;

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa eftergifter för S. E. Carlströmer i fråga om betalning av köpeskilling för en inköpt kronoegendom;

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljningspriset för en fastighet inom Malmköpings köping;

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avsättande till nationalpark av visst område av kronoparken Idre i Kopparbergs län m. m.;

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för B. Larsson med flera från vissa dem enligt kontrakt åliggande förpliktelser;

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medgivande för Kungl. Maj:t att i vissa fall försälja kronoegendom;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande av en kronans fordran mot landskamreraren C. F. Johanson;

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående från visst ersättningskrav mot jägmästaren i Halmstads revir C. E. L. von Sydow;

nr 28, i anledning av väckt motion om viss ändring av gällande bestämmelse angående prissättningen å tjarved inom Västerbottens och Norrbottens läns kronoparker;

nr 29, i anledning av väckt motion angående av vägstämma utsedda lekmäns deltagande i vägstakning; och

nr 30, i anledning av väckt motion angående fullständigt frigivande av salfångst med sax;

andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 3, med anledning av väckt motion angående beredande åt städer och köpingar av statsbidrag till polispersonalens avlöande; samt

statsutskottets utlåtanden:

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående brandskyddsanordningar i operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad;

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrings- och reparationsarbeten i universitetshuset i Lund;

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utvidgning och förbättring av lokalerna för institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas;

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse på Östersunds stad av den Kungl. Maj:t och kronan tillkommande rätten till högre allmänna läroverkets i Östersund byggnader;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till vissa kassor vid de högre allmänna läroverken för flickor i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg;

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för lektorn C. G. Bondeson till viss tjänstårsberäkning;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till uppförande av två arbetsstugor inom Nedertorneå och Gällivare församlingar; och

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disposition av lappskolbordet i Gällivare.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda utlåtanden hemställt.

§ 11.

Ang. ifrågasatt anslag till svenska eldbegängelseföreningen.

Vidare upptogs till behandling statsutskottets utlåtande, nr 67, i anledning av väckta motioner om anslag till svenska eldbegängelseföreningen.

I de lika lydande motionerna nr 77 inom första kammaren av herr *Schlyter m. fl.* och nr 220 inom andra kammaren av herr *Schött m. fl.* hade föreslagits, att riksdagen måtte besluta om ett anslag å 25,000 kronor till svenska eldbegängelseföreningen i och för det svenska krematorieväsendets befrämjande.

Utskottet hemställde, att ovannämnda motioner icke måtte vinna riksdagens bifall.

Vid utlåtandet voro fogade reservationer:

av herrar *Olof Olsson, Johan Nilsson* i Malmö, *Rosén, Rydén, P. Albert Bergström, Thelin, Anderson* i Råstock och *Norsell*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av ovanberörda motioner till svenska eldbegängelseföreningen på extra stat för budgetåret 1930/1931 bevilja ett anslag å 5,000 kronor; samt

av herr *Holmgren*.

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde:

Herr **Schött**: Herr talman! Det torde knappast råda något tvivel om att vid en jämförelse emellan eldbegängelsen och det nuvarande begravningskicket man måste giva företrädet åt eldbegängelsen, detta på grund av såväl ekonomiska som hygieniska och estetiska skäl. Härom vittna också de uttalanden, som gjorts av medicinalstyrelsen och svenska stadsförbundet, vilkas yttranden äro bifogade de föreliggande motionerna. Medicinalstyrelsen skriver sålunda bl. a.: »Frågan om eldbegängelsen har sin stora betydelse icke blott som ett framsteg i hygieniskt avseende. Det kan ifrågasättas, om icke densamma åtminstone för större och mera tätt bebyggda samhällen ur ekonomisk synpunkt förtjänar en ännu större värdesättning. Medicinalstyrelsen finner ock, att vad styrelsen för svenska eldbegängelseföreningen framfört angående sin verksamhet som kulturell och social angelägenhet är väl värt att uppmärksammas och beaktas.» Och svenska stadsförbundet framhåller, att ett allmänare anlitande av eldbegängelsen skulle helt visst för kommunerna medföra högst väsentliga besparingar, men att först i och med att eldbegängelserörelsen blivit en verklig folkrörelse, torde det allmänna komma i fullt åtnjutande av alla de fördelar ur sanitär och ekonomisk synpunkt, det nya gravkicket innebär. Och så tillägger förbundet: »Den ytterligare propoganda, som torde vara oundgängligen nödvändig för detta måls ernående, synes rörelsen i sin nuvarande omfattning icke mäktas åstadkomma. Intill dess så kan bliva fallet, synes det därför mycket önskvärt, att statsmakterna bidroge med en del av de årliga omkostnaderna.»

Ja, så är också verkliga förhållandet. Utan ekonomisk hjälp från staten måste eldbegängelseföreningen så gott som inställa sin upplysningsverksamhet, och den är ej, som utskottet delvis motiverar sitt avslagsyrkande med, ett kommunalt intresse utan i stället ett statsintresse. Det är ju klart, att likaväl som kommunerna få underhålla kyrkor och kyrkogårdar, är det deras skyldighet att upprätta ett krematorium, när så behövs, men själva upplysningsverksamheten är icke ett kommunalt utan ett statligt intresse. Ty man kan väl ej gärna ifrågasätta, att t. ex. eldbegängelseföreningarna i Örebro eller Hälsingborg skola bedriva propoganda uppe i Norrland.

För övrigt har ju Kungl. Maj:t, såsom i motionerna framhålles, vid upprepade tillfällen beviljat anslag åt eldbegängelseföreningen, därmed erkännande

dess samhällsgagnande verksamhet. Och senast i år, sedan denna motion avlåtits, har svenska eldbegängelseföreningen av Kungl. Maj:t kommit i åtnjutande av ett anslag på 3,000 kronor för deltagande i årets Stockholmsutställning. Jag vill också påminna om att anslag lämnades första gången år 1913. Sedan ha vi anslag 1914, 1917, 1923 och 1927. Således ha regeringar av mycket olika politisk färg vetat uppskatta betydelsen av svenska eldbegängelseföreningens verksamhet.

Ang. ifrågasatt anslag till svenska eldbegängelseföreningen.
(Forts.)

Då utskottet påpekar, att i motionerna inga uppgifter föreligga, som göra det möjligt att bedöma, om och i vad mån svenska eldbegängelseföreningen kan vara i behov av ekonomiskt stöd, och därpå i första hand grundar sitt avslagsyrkande, så kan jag ej beteckna detta skäl annat än som de obotfärdiges förhinder, enär dels det av föreningen framhållna behovet av understöd vitsordats av svenska stadsförbundet, dels till statsutskottet den 17 dennes — dagen innan beslut fattades av statsutskottet in pleno — inlämnats en sådan uppgift, som här avsetts. Enligt denna uppgift har föreningen under detta år kunnat påräkna en säker inkomst av endast 3,500 kronor i medlemsavgifter, och med 3,500 kronor synes det ju alldeles uppenbart, att föreningen icke kan driva sin verksamhet på sådant sätt, som föreningen bör göra.

Då jag således, herr talman, anser, att eldbegängelseföreningens upplysningsverksamhet är av stor samhällelig betydelse och därför ett stats- och icke ett kommunalt intresse, eller åtminstone i första hand ett stats- och i andra hand ett kommunalt intresse, och att föreningen för närvarande saknar ekonomiska resurser för en dylik verksamhet, ber jag att få yrka bifall till den av herr Olof Olsson m. fl. avgivna reservationen, dock med det tillägget, att det ifrågasvarande beloppet är avsett uteslutande för bedrivande av upplysningsverksamhet.

Med herr Schött förenade sig herrar *Källman* och *Svedman*.

Herr andre vice talmannen **Nilsson**: Herr talman! Ehuru jag icke deltagit i handläggningen av detta ärende vare sig på avdelningen eller i utskottets plenum, anser jag mig likväl böra säga några ord, eftersom jag icke ser någon av andra avdelningens ledamöter här närvarande.

Beträffande frågans principiella innebörd har ju icke statsutskottet för sin del något att erinra mot eldbegängelsen såsom begravningsform. Att utskottet likväl icke kan förorda bifall till denna framställning beror, som kammaren behagade finna, på två skäl.

För det första är det icke ådagalagt, att svenska eldbegängelseföreningen är i behov av ekonomiskt understöd. Visserligen sade den siste ärade talararen, att detta behov är för handen, och det kan ju vara möjligt, men det är i varje fall icke ådagalagt av de handlingar, som förelegat vid frågans prövning i utskottet. — Detta är det ena skälet, varför utskottet ansett sig icke kunna bifalla motionen.

Det andra skälet är, att utskottet anser, att detta mera är en kommunernas än en statens angelägenhet. Vid sådant förhållande bör det i främsta rummet åligga kommunerna att lämna det ekonomiska stöd, som till äventyrs kan vara påkallat.

Det är av dessa båda skäl, herr talman, som utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka den gjorda framställningen.

Jag tillåter mig, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan.

Häruti instämde herrar *Persson* i Fritorp, *Anderson* i Storegården, *Magnusson* i Tumbult och *Järte*.

Ang. ifrågasatt anslag till svenska eldbegängelseföreningen.
(Forts.)

Herr Holmgren: Herr talman! Då statsutskottet såsom motivering för sitt avslagsyrkande anför, bland annat, att det ändamål, varför anslag äskats, icke egentligen är ett statsintresse utan närmast är av beskaffenhet, att det, om det nu prövas behöfligt, bör understödjas från kommunalt håll, kan jag för min del icke följa utskottet.

Det är ju uppenbart, att anordnandet av krematorium och utförandet av alla de övriga anordningar, som erfordras för eldbegängelsen, måste betraktas såsom ett huvudsakligen kommunalt intresse. Men därav följer ingalunda, att en upplysningsverksamhet om eldbegängelsen måste betraktas som en uteslutande kommunal angelägenhet. Såvitt jag kan bedöma saken, är eldbegängelsen en begravningsform, som ur såväl hygienisk som etisk synpunkt är värd ett allmännare intresse, än vad hittills kommit den till del.

Hela denna verksamhet är sålunda enligt min mening väl förtjänt av den uppmuntran från statsmakternas sida, som ligger i beviljandet av ett mindre anslag. Jag kan icke finna annat än att denna upplysningsverksamhet är vida mera förtjänt av statsanslag än t. ex. den upplysningsverksamhet, som avser att upplysa världens fridsammaste nation om fredens företräden framför kriget.

För min del skulle jag gärna velat vara med om ett något högre anslag än vad reservanterna hemställt om, men i det läge, i vilket frågan för närvarande befinner sig, ber jag att få förena mig i yrkandet om bifall till den av herr Olof Olsson m. fl. vid utskottets betänkande fogade reservationen.

Herr Olsson i Berg: Herr talman! Jag kan icke begripa, varför ett sådant anslag begärts. Staten måtte ha väldigt gott om pengar och inte veta var den skall göra av dem om detta anslag skulle beviljas. Det är i alla fall en kommunal angelägenhet detta. Visserligen säges det, att anslaget skall vara avsett till upplysningsverksamhet, men jag anser det icke vara nödvändigt med denna upplysningsverksamhet. Och om själva saken vill jag säga, att de, som vilja ha sina döda kroppar brända, böra få bekosta det själva, och de som vilja bränna sina anhörigas kroppar, böra också få bekosta det själva utan statshjälp. Inget anslag har mig veterligt någonsin begärts eller erhållits för inköp eller underhåll av kyrkogårdar, utan församlingarna ha fått bestrida sådana kostnader själva; och då anser jag att de böra göra på samma sätt, som icke äro belättna med det gamla, vanliga, hederliga begravningsättet.

Motionärerna tala i sin motioner om, hur dyrt det är att begrava sina döda i städerna, men det är ju icke enbart städer i landet; som väl är finns landsbygd ock! Där ställer det sig helt annorlunda, olika i olika församlingar, men där drager det knappast en tjugondel av den kostnad, som motionärerna uppgiva, att det kostar i Stockholm.

Nu kan jag väl icke tänka mig, att motionärerna mena, att det skall bli en lagstadgad likbränning överallt, sålunda även på landsbygden. Ty i så fall få de nog ändra sina kalkyler i fråga om kostnaderna, när det gäller jämförelse med det nuvarande begravningsättet.

Men om nu motionärerna endast mena de i städerna bildade eldbegängelseföreningarna, blir det ju endast de allra största städerna, som skulle få ett dylikt anslag, och det tycker jag är för mycket begärt. Dessa städer ha ju billigare skatter än landsbygden. Vilja städernas invånare bränna upp sina döda, böra de få bekosta det själva. Det är ingen trängande nödvändighet. Måne det blir så mycket billigare för städerna, om det införes allmän likbränning? Man kan väl ändå icke undvara kyrkogårdar eller allmänna begravningsplatser. Ty icke är det väl meningen, att man skall placera dessa urnor med aska i sina hem eller dylikt. Jag har visserligen hört en historia

om att någon hade en urna efter en anhörig hemma hos sig, och det kom en främmande dit, som inte visste annat än att urnan innehöll snus, som han ville använda. Men så är väl icke meningen att placera urnorna. Icke heller kan jag tänka mig, att man skulle ha urnor i trädgårdar eller beteshagar etc. Man vill säkerligen ha ordentliga begravningsplatser, och då blir det nog icke billigare, även om kostnaderna kunna vara något mindre i fråga om själva kyrkogårdarna. Någon hänsyn borde väl också tagas till den omständigheten, att många människor ha arbete på dessa kyrkogårdar. Varför skapa arbetslöshet på allt sätt, då det går så många arbetslösa redan nu? Dödgravare, trädgårdsmästare m. fl. ha ju sin utkomst av kyrkogårdarna i viss mån.

Om jag nu skulle något mera yttra mig om själva begravningsättet, skall jag be att få anföra ett uttalande av en framstående man, nämligen professor Vitalis Norström, som ju har gått bort för flera år sedan. Jag har här ett tidningsurklipp innehållande detta. Han säger: »Om jag inte trodde på livets förnyelse genom döden, skulle jag lämna min döda kropp åt ugnen. Jag skulle då företrädesvis betrakta förbränningen såsom en rening av omgivningen från en vedervärdig och stinkande kvarleva. Den symbolik, som ligger i förbränningen, är för den dödes del förintelsen och för de efterlevande rengöringen. Men min känsla vill ej veta av ett sådant ovevkligt 'punkt och slut'. Därför föredrar jag vida det gamla jordandets symbolik — med sin milda kontinuitet och sina vackra påminnelser om frö och nytt spirande. Om det är ett framsteg att helt göra sig av med det som är vackert och som talar om hopp och frid, då bör man med första införa lagstadgad likbränning. Detta brutala undanröjande av de döde, som skall göra vår tillvaro ännu själlösare, är i själva verket det enda, som passar vår tids masskultur med dess feberpuls och hunger efter jordelivet.»

Detta var professor Vitalis Norströms uttalande. Så yttrade sig denne lärde och framstående man. Jag instämmer till fullo i vad han sagt och anser likbränningen vara ett hedniskt begravningsätt — ja, något hemskt. Aldrig skulle jag vilja se mina anhörigas eller mina närmastes avlidna kroppar sänkas ned i en glödande ugn för att förstöras och förintas så fort som möjligt! Det vore en avskyvärd behandling av dem, som i livstiden varit en kära. Nej, låt oss följa de frommas exempel, som på många ställen omtalas i den heliga skrift: de ha blivit begravda i den stilla jordens sköte.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Norsell: Herr talman! Det är icke, såsom den siste ärade talaren menade, här fråga om anslag för ifrågavarande begravningsform i och för sig, utan det gäller ett litet anslag till propaganda för denna verksamhet. Under senare år har ju rörelsen för eldbegängelse gripit omkring sig ganska mycket, och det har lämnats anslag till krematorier här och var; på vissa håll äro dessa redan utförda.

Medicinalstyrelsen och svenska stadsförbundets styrelse ha även yttrat sig i saken och ansett, att eldbegängelse är en lämplig begravningsform icke blott i hygieniskt, sanitärt och socialt hänseende utan även i ekonomiskt. Man kan icke, när man resonerar om det ekonomiska, blott räkna med de begravningsplatser, som redan finnas, utan man får tänka sig, att dessa behöva utvidgas undan för undan, något, som kräver stora kostnader. Genom eldbegängelse tror man sig kunna nedbringa sådana kostnader. Begravningsformen i fråga ligger alltså i både kommunernas och i statens intresse.

Man kan kanske i viss mån säga, att utskottet haft fog för att icke vara så villigt att lämna anslag, ty ärendet var ju icke så väl förberett av motionärerna, att man hade en känsla av att verkligen stå på säker grund. Men det

Ang. ifrågasatt anslag till svenska eldbegängelseföreningen.

(Forts.)

Ang. ifrågasatt anslag till svenska eldbegängelseföreningen.

lilla anslag, som här föreslås å 5,000 kronor till propaganda för saken, tycker jag kammaren gott kan vara med om utan några betänkligheter.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

(Forts.)

Herr *Hansson* i Stockholm instämde häruti.

Herr *Jonsson* i Eskilstuna: Herr talman! På statsutskottets andra avdelning, där jag deltog i behandlingen av detta ärende, ställde jag mig såsom motståndare till det begärda anslaget, därför att jag delade den uppfattning, som här också kommit till synes, att det närmast är en kommunernas angelägenhet att propagera för denna sak. Jag tyckte nog också, att eldbegängelseföreningen själv borde — åtminstone någon liten tid — försöka att med egna medel, så långt sig göra låter, bedriva propaganda. Och jag kunde ju heller icke annat än taga intryck av det skäl, som anfördes, nämligen att eldbegängelseföreningen på intet sätt visat för utskottet, att föreningen behövde dessa pengar eller vilken stat föreningen tänkt sig upprätta för kommande år. Mitt ställningstagande influerades sålunda icke alls av något motstånd mot föreningens idé, som jag varmt omfattar — jag kan också tala om att jag sedan länge är medlem av svenska eldbegängelseföreningen.

Efter det anförande, som hållits av herr *Olsson* i Berg, vill jag emellertid för ingen del komma att stå på samma sida som han. Och därför skall jag ändra mig så, att jag är med om att rösta för ett anslag å 5,000 kronor för att ge ett moraliskt understöd åt den idé, som bär upp svenska eldbegängelseföreningen. Men jag hoppas man skall i fortsättningen själv försöka klara sig med sina utgifter, så att man icke behöver komma till staten och begära ytterligare understöd.

Herr *Kilbom*: Herr talman! Jag tror det vore en andra kammaren värdig handling — åtminstone dess majoritet —, för den händelse man efter det anförande, som herr *Olsson* i Berg hållit, bestämt och klart anslöt sig till reservanterna. Det är verkligen nog så upplysande för många ting, att det kan hållas ett sådant anförande anno 1930. Jag skall emellertid icke ingå på de argument, som herr *Olsson* fick framföra nyss. Jag tycker det går väl långt, när man från det hållet — till intäkt för utskottets förslag — föreger ömmande känslor för de arbetslösa. Se, det är kantänka de arbetslösas intressen, som herr *Olsson* i Berg företräder, då han går emot ett anslag å 5,000 kronor för den upplysningsverksamhet, som här avses. Jag tror icke jag missar mig, om jag utgår ifrån, att de arbetslösa nog betacka sig för den sortens omsorg om sina intressen.

Emellertid skall jag icke yttra mig om den sidan av saken. Jag tror man har anledning att titta ett ögonblick på utskottets argumentation — framför allt det ena av de argument, som anförts. Är det icke på det sättet, att staten anser det vara en av sina uppgifter att se till, att kommunerna icke få en dålig ekonomi? Man har ju drivit denna uppgift därhän, att man kommit bra långt in på den kommunala självstyrelsen. Borde då icke statsutskottet ha ansett angeläget vara att följa motionärerna i detta fall? Det är ju icke statsutskottets majoritet obekant, hurusom det nuvarande begravnings sättet i mycket stor utsträckning medför kostnader för kommunerna, som skulle kunna helt och hållet undgås eller i varje fall högst väsentligt inskränkas, för den händelse man tillämpade en annan begravningsmetod. Det vore, synes det mig, att i positiv riktning söka hjälpa upp kommunernas — eller dock ett stort antal kommuners — ekonomi, om statsutskottet tillstyrkte bifall till motionärernas förslag och vi ginge med på ett anslag till föreningens upplysnings-

verksamhet. Men detta har statsutskottet tydligen icke tänkt på. Jag måste för mitt vidkommande beklaga detta.

Ett annat argument, som anförts, är att eldbegängelseföreningen själv icke visat, huruvida den behöver pengar. Är detta ändå icke ett nödfallsargument? Borde icke statsutskottets majoritet ha ställt sig frågan: Är anslaget nyttigt och gagneligt för samhället? I så fall böra vi bevilja beloppet, allra helst som det är fråga om ett så litet anslag. Jag skulle tro, att efter alla de ytt- randen, som avgivits — icke minst av medicinalstyrelsen och svenska stadsför- bundet — kan det väl icke råda något tvivel om att det här gäller en icke blott ur etisk utan även ur ekonomisk och hygienisk synpunkt synnerligen nyt- tig reform. Det önskvärda hade verkligen varit, att man härvidlag från eld- begängelseföreningens sida vågat gå så långt, att man krävt, att statsmakterna skulle förbjuda det nuvarande barbariska begravningsättet. Ty det är icke, herr Olsson i Broberg, värdigt kulturella och upplysta människor att låta liken ligga och sprida förruttnelse omkring sig. Jag tror, att det varit vär- digare, om man krävt, att den nya begravningsformen skulle stipuleras såsom allmän. Men jag är övertygad om att rörelsen växer och att frågan, om den i dag faller, faller i bokstavig mening framåt.

Jag ber emellertid för mitt vidkommande att få yrka bifall till reservan- ternas förslag, och jag är därtill närmast uppkallad av herr Olssons i Berg anförande, som jag verkligen anser att man icke — åtminstone icke från vårt håll — bör stillatigande åhöra. Ty det vittnar om den högsta form av okultur.

Herr Strindlund: Herr talman! Jag vill i anledning av den siste ärade talarens yttrande säga, att hans anförande enligt min mening inte heller vitt- nade om någon synnerligen hög kultur, ty man bör icke på detta sätt bemöta äldre personer, som ha sin ställning till en sådan fråga klar.

För övrigt vill jag säga, att dessa saker inte alls böra debatteras i samband med detta statsutskottsutlåtande, och utskottet har också helt bortsett från dem. Man har inte tagit ställning till denna sida av spörsmålet, utan man har velat bedöma denna anslagsfråga helt ekonomiskt. Utskottet har därvid icke kun- nat finna, att det här skulle föreligga sådana skäl, åtminstone inte angivna i motionerna, att man borde bevilja ett direkt statsbidrag. Jag vill också påpeka, att reservanterna inte vågat taga upp motionärernas hemställan om ett anslag på 25,000 kronor utan nöjt sig med att yrka på 5,000 kronor, troligtvis i förhoppning om att, därest de kunde få riksdagen med på detta, det sedermera skulle gå lättare att få anslaget förhöjt.

Vad åberopas nu här i kammaren för skäl för att man skulle gå med på detta anslag? Jo, stadsförbundets yttrande, där bland annat sagts, att det genom denna propaganda skulle ernås väsentliga besparingar. Jag hade när- mast trott, att om så vore, skulle just stadsförbundet självt, som inom paren- tes sagt också har statsbidrag, varit det, som närmast bort taga hand om denna upplysningsverksamhet, som det heter. Under sådana förhållanden kan jag inte finna, att man bör giva statsbidrag till en propagandaverksamhet, som skulle upplysa städerna om, hur ekonomiskt detta är. Jag kan absolut inte finna, att det är nödvändigt att gå in för detta anslag, ty vilja städerna införa likbrän- ning, kunna de med hjälp av sitt stadsförbund gärna taga reda på, hur pass ekonomisk den är, och efter en sådan utredning tror jag inte man skulle behöva lämna statsbidrag för detta ändamål.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Olsson i Broberg: Herr talman! Jag vet inte, varför herr Kilbom skulle kalla upp mig i denna debatt. Jag hade inte tänkt yttra mig, men då jag nu på grund härav fått ordet, skall jag be att få säga, att jag tycker det

*Ang. ifråga-
satt anslag till
svenska eld-
begängelse-
föreningen.*

(Forts.)

Ang. i fråga-
satt anslag till
svenska eld-
begängelse-
föreningen.

(Forts.)

låter ganska egendomligt, när herr Kilbom talar om likens behandling. Ty av det som förekommer bland herr Kilboms andliga fränder är nog åtskilligt, som man åtminstone från vår sida anser som avskyvärt tillvägagångssätt i fråga om människors behandling inför döden.

Dessutom vill jag säga, att jag blev nästan förvånad över att en dylik motion väckts för att man skall kunna göra propaganda för denna sak. Man ser ju, att det litet varstädes upprättats krematorier och att således detta begravningsätt i viss mån slagit igenom, men man vet ju också, att det finns många människor, som på grund av sin religiösa uppfattning hysa avsky för detta begravningsätt. Jag tycker, att man bör taga någon hänsyn även till andra uppfattningar än den, man själv hyser, och att man i en så grannliga fråga som denna bör taga så pass mycken hänsyn till andra människor, att man inte begär statsbidrag till en dylik propaganda för att därigenom påtvinga människor en uppfattning, som de reagera emot, en propaganda, som säkert av många i landet betraktas såsom både onödigt och åstadkommande förargelse. Låt denna utveckling hava sin gång, och låt de olika kommunerna, där denna uppfattning slagit igenom, inrätta krematorier, när saken är mogen härför, men att predika eldbegängelse tycker jag är onödigt, åtminstone ha statsmakterna icke något intresse av att stödja en sådan propaganda.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Wigforss**: Herr talman! Jag vill endast säga, att om jag deltagit i utskottsbehandlingen av detta ärende, skulle jag röstat för reservanternas förslag.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den av herr Olof Olsson m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Kilbom, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 67, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den av herr Olof Olsson m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet.

Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda om omröstningens resultat, vadan namnupprop verkställdes. Därvid avgåvos 71 ja och 62 nej, varjämte 11 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 12.

Herr statsrådet *Johansson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 251, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar;

- nr 264, angående åtgärder för upphjälpande av sötvattensfisket m. m.;
- nr 265, med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 4—6, 8 och 12—15 i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21, s. 1) angående Sveriges allmänna hypoteksbank m. m.;
- nr 269, angående försäljning av visst område av kronoegendomen 1 mantal Spenshult nr 1 i Hallands län m. m.; och
- nr 271, rörande nytt avtal mellan Sveriges utsädesförening och Allmänna svenska utsädesaktiebolaget.

Dessa propositioner bordlades.

§ 13.

Härefter företogs till avgörande statsutskottets utlåtande, nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts under tionde huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till försäkringsinspektionen.

Ang. anslag till försäkringsinspektionen.

Uti innevarande års statsverksproposition hade Kungl. Maj:t under punkten 18 av tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att

dels bestämma antalet ordinarie befattningshavare vid försäkringsinspektionen på följande sätt:

Befattning.	Lönegrad.
1 överdirektör och chef, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
1 ledamot och byrådirektör	B 28
1 förste aktuarie	B 26
2 förste revisorer	B 26
1 kansliskrivare	B 11
1 kanslibiträde	B 7
1 expeditionsvakt	B 5;

Anm. Så länge den å övergångsstat uppförde registratören hos försäkringsinspektionen kvarstår å samma övergångsstat, skall den för inspektionen avsedda kansliskrivarbefattningen ej tillsättas; skolande under tiden den för denna kansliskrivarbefattning avsedda lön besparas.

dels godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet över handelsärenden den 3 januari 1930 förordade förslag till stat för försäkringsinspektionen, att tillämpas från och med den 1 juli 1930;

dels ock höja det ordinarie förslagsanslaget till försäkringsinspektionen, nu 131,700 kronor, med 8,300 kronor till 140,000 kronor.

Det av departementschefen förordade statförslaget var av följande lydelse:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis beräknade till	kronor	66,600
Arvodet å 3,000 kronor till två ledamöter	»	6,000
Till vikariatsersättningar, avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, resekostnads- och traktamentsersättningar m. m., förslagsvis beräknat till	»	44,800
Avlöning åt en å övergångsstat uppförd registrator	»	6,400
Pensioner till avskedade tjänstemän, förslagsvis beräknade till	»	3,200
Dyrtidstillägg, förslagsvis beräknat till	»	13,000

Summa kronor 140,000.

Kungl. Maj:ts förslag innebar dels förbättrad löneställning för överdirektören hos försäkringsinspektionen, dels ock förstärkning av ämbetsverkets personal med en befattningshavare på extra stat.

Ang. anslag
till försäkrings-
inspektionen.
(Forts.)

I förstnämnda avseende hade Kungl. Maj:t föreslagit, att överdirektörsbefattningen hos inspektionen, som nu vore hänförd till lönegraden A 2 enligt löneplanen för allmänna civilförvaltningen och förenad med en lön å 15,000 kronor, skulle under benämning »chef för försäkringsinspektionen» upptagas bland de i 5 § 2 mom. av allmänna civilförvaltningens avlöningsreglemente avsedda befattningar, som tillsattes genom förordnande tillsvidare, och det årliga arvodet bestämmas till 20,000 kronor.

Utskottets hemställan innefattade, att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förslag.

Vid utlåtandet var fogad reservation av herrar *Olof Olsson, Johan Nilsson* i Malmö, *Rydén, Bergström, Jansson* i Falun, *Carlsson-Frosterud, Olofsson* i Digernäs, *Andersson* i Höör, *Strindlund* och *Norsell*, vilka ansett, att utskottet bort — under uttalande, bland annat, att arvodet för den nuvarande överdirektörsbefattningen, som syntes böra benämnas »chef för försäkringsinspektionen», borde begränsas till 17,000 kronor — hemställa, att riksdagen måtte

- a) bestämma antalet — — — lika med Kungl. Maj:t — — — lön besparas;
- b) godkänna följande förslag till stat för försäkringsinspektionen, att tillämpas från och med den 1 juli 1930:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis beräknade till	kronor	63,600
Arvoden å 3,000 kronor till två ledamöter	»	6,000
Till vikariatsersättningar, avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, resekostnads- och traktamentsersättningar m. m., förslagsvis beräknat till	»	44,800
Avlöning åt en å övergångsstat uppförd registrator	»	6,400
Pensioner till avskedade tjänstemän, förslagsvis beräknade till	»	3,200
Dyrtdistillägg, förslagsvis beräknat till	»	13,000

Summa kronor 137,000;

samt

- c) höja det ordinarie förslagsanslaget till försäkringsinspektionen, nu 131,700 kronor, med 5,300 kronor till 137,000 kronor.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Herr talman! I den kungl. proposition, som ligger till grund för föreliggande utskottsutlåtande, hemställer Kungl. Maj:t, bland annat, att överdirektören och chefen för försäkringsinspektionen måtte uppföras i en löneställning av 20,000 kronor om året. När vi på avdelningen skulle behandla detta ärende grundligt, funno vi, att ingen överdirektörsbefattning var förenad med så hög lön som den av Kungl. Maj:t här föreslagna. Då förklarade man, att detta berodde på att det egentligen inte var staten, som skulle betala, utan försäkringsbolagen, och dessa hade själva föreslagit en lön av 24,000 kronor. Vi, som ställde oss på den andra linjen, ansågo, att oavsett vem som betalade, kom i alla fall chefsbefattningen för försäkringsinspektionen löneställning att indirekt inverka på övriga chefslöner i statens verk. Det sades oss då, att denna chefsbefattning var helt väsensskild från övriga, men vi kunde ändå inte komma ifrån, att innehavaren enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle vara överdirektör. Då fann man inom utskottet på att taga bort titeln överdirektör och kalla honom blott och bart för chef för försäkringsinspektionen. Detta konstverk kan man ju alltid göra med titeln — han synes ej men finns där ändå. Titeln överdirektör var ju ändå föreslagen av Kungl. Maj:t, och det var ju ändå den ställning, han skulle intaga.

Voro vi något tveksamma, några av oss, huruvida detta komme att inverka på andra löneställningar, blevo vi minsann i statsutskottet tagna ur den villfarelsen, ty då sades det direkt, att detta givetvis är entrén till en ny löneuppställning och att chefsposterna givetvis skulle ryckas upp i lönehänseende. Är det Kungl. Maj:ts mening, att vi skola höja lönerna för generaldirektörerna och överdirektörerna — ty naturligtvis kunna vi inte göra det bara för överdirektörerna, de måste väl följas åt, och dessutom finns det ju en hel del andra ämbetsmän, som man får höja lönerna åt på samma gång — då skulle man haft detta helt klart för sig och inte att man skulle bevilja blott denna löneförhöjning med det skälet, att det är andra, nämligen försäkringsbolagen, som skola betala, så att man sedan skulle kunna taga detta till intäkt och säga: Här är en överdirektör, som har 20,000 kronor i arvode, och då måste naturligtvis andra överdirektörer ställas på samma linje. Det är med ett ord sagt synnerligast för konsekvenserna, som vi hesiterat på avdelningen. Men det är naturligt, att när största delen av statsutskottets ledamöter voro mycket förtjusta i de konsekvenser, som de trodde skulle kunna uppstå, så hesiterade de inte alls för den saken utan accepterade med glädje det kungliga förslaget om 20,000 kronors lön, oaktat i den löneställning, i vilken befattningen formellt skall uppställas, det inte finns någon för närvarande med högre lön än 17,000 kronor.

Som ett ytterligare skäl för löneförhöjning har anförts, att den, som skall inspektera, skall inte ha avsevärt mindre lön än den, som skall inspekteras. Detta skäl har jag hört så ofta, men jag tror inte det är hållbart. Ty vart skulle det bära hän med t. ex. yrkesinspektionen, om detta skulle tillämpas, när man vet, att i industriella verk, som inspekteras, cheferna ha oerhört mycket högre lön än en yrkesinspektör.

Sedan kommer givetvis frågan, huruvida man med hänsyn till kompetensfordringar och dylikt har utsikt att till denna befattning för en lön av 17,000 kronor kunna få en bland Sveriges tjänstemän, som kan på ett tillfredsställande sätt sköta denna befattning. Det finns ju en hel del andra befattningshavare, som enligt min mening ha mycket maktpåliggande arbete för statens räkning. Jag skall såsom exempel blott nämna en, nämligen chefen för materialprovvningsanstalten. Han skall vara nästan uppfinnare, vetenskapsman och grundligt utbildad i så gott som allting, men han får nöja sig med 15,000 kronor i lön. Jag kan inte finna någon rimlig proportion i detta, och för övrigt skulle jag kunna anföra flera liknande exempel.

Överhuvudtaget tror jag det är betänkligt att utan vidare göra en uppflyttning av en befattning i viss löneställning och sedan säga, att detta icke har några konsekvenser. Man garderar sig ju till och med för konsekvenserna, om man vill vara riktigt försiktig, och skriver några rader om att det inte får prejudicera — det har jag så ofta varit med om i riksdagen — men några år senare gräver man omsorgsfullt upp allt dylikt och sammanställer det för att därmed ådagalägga, vilken oerhört stor beviskraft det har att man tidigare handlat på det och det sättet.

På dessa skäl och på de skäl, som anförts i reservationen, ber jag att få yrka avslag på utskottets hemställan och bifall till den av herr Olof Olsson m. fl. avgivna reservationen.

Herr Järte: Herr talman! När den föregående ärade talaren ur egen fatatur skulle söka närmare utveckla den mycket knappa motivering, som reservationerna i föreliggande betänkande göra för sin hemställan, vände han sig nästan enbart emot den omständigheten, att Kungl. Maj:t i sin proposition hade låtit försäkringsinspektionens chef behålla sin titel »överdirektör». Härifrån härledde han de farhågor, som ett bifall till statsutskottets majoritetens tillstyr-

*Ang. anslag
till försäkrings-
inspektionen.
(Forts.)*

Ang. anslag
till försäkrings-
inspektionen.
(Forts.)

kande skulle medföra. Detta skulle således innebära, att för framtiden skulle samtliga överdirektörer här i riket kunna komma och säga: Se, denne överdirektör fick så och så mycket, vilket är ett prejudikat till vår förmån.

Men, herr talman, denna argumentation brister i tvenne hänseenden. Det första är, att chefen för försäkringsinspektionen icke vidare kommer att benämnas överdirektör; den titeln har borttagits i statsutskottsmajoritetens hemställan. Nu säger visserligen herr Olsson i Kullenbergstorp att »han synes ej mer, men han finns där ändå». Jag vet inte vilken övernaturlig synkraft, som herr Olsson i Kullenbergstorp är begåvad med, då han anser sig kunna påstå, att det ändå finnes kvar någon överdirektör, ty den titeln är ju borta, och han benämnas ju endast chefen för försäkringsinspektionen. Det skälet håller alltså inte.

Gentemot det andra skälet, nämligen att vissa betänkliga lönepolitiska konsekvenser skulle härflyta av bifall till ett förslag, som i realiteten icke föreligger, vill jag framhålla, att när detta förslag har gått igenom lönenämndens nålsöga, kanslisikten hos Kungl. Maj:t och vidare statsutskottets mikroskopiskt noggranna granskning av sådana förslag, då är det verkligen ingen risk för kammarens ledamöter att här rösta för bifall till utskottets förslag. Om det är någon myndighet, som skall bevaka just dessa speciella lönereglerings-synpunkter, så är det väl civilförvaltningens allmänna lönenämnd, som är prinsessan på ärten härvidlag i högre grad än någon annan myndighet kan vara. Har allmänna lönenämnden godkänt ett förslag, då kan man sova lugnt, om man röstar för ett sådant förslag.

Härtill kommer vidare, att denna befattning intar en särställning. Det finnes bara *en* försäkringsinspektion här i riket, och den har alldeles speciella uppgifter. Ett beslut om fastställande av lön för försäkringsinspektören kan således icke alls anföras såsom prejudikat för andra chefssysslor.

Nu sade vidare herr Olsson i Kullenbergstorp, att man inte skall gå ryckvis fram med sådana här löneregleringar. Ja, men här är det långa mellanrum mellan rycken, ty såvitt jag icke missminner mig, inrättades denna befattning år 1903, alltså för 27 år sedan, och då kan man väl icke tala om någon forcerad fart, helst som det inspektionsområde, som det här gäller, har undergått en oerhörd utveckling under de sista decennierna. Vårt enskilda försäkringsväsen har under denna tid vunnit en sådan betydelse inom hela den svenska folkhushållningen, att försäkringsinrättningarna enligt min mening haft mycket goda skäl för att komma med den framställning de gjort, då de hemställt, att chefen för försäkringsinspektionen måtte jämställas med chefen för bank- och fondinspektionen och alltså erhålla en avlöning av 24,000 kronor om året — ett belopp, som de för övrigt betala med sina egna medel — i förhoppning att härigenom kunna få bästa möjliga kraft för uppgiften. Anledningen till att försäkringsbolagen kommo in med denna framställning nu i höstas, var den, att den nuvarande chefen för försäkringsinspektionen kommer att avgå från sin befattning i sommar, då alltså efterträdare kommer att utses. För min del hade jag funnit det ganska naturligt, om Kungl. Maj:t hade gått på försäkringsbolagens hemställan och hållit på likställighet i lönehänseende med bankinspektören, men Kungl. Maj:t var försiktig nog att i stället följa lönenämnden och har alltså gjort den prutmån, som överhuvud skulle kunna göras, varför det nu inte finnes mera att pruta på.

Jag nämnde, att försäkringsinspektionens verksamhet har undergått en mycket stark utveckling jämsides med själva försäkringsväsendets oerhörda uppsving. Det är några siffror härvidlag, som verkligen kunna förtjäna att införlivas med kammarens protokoll, för att belysa denna utveckling. Vad livförsäkringen beträffar utgjorde premieinkomsten år 1905 23 miljoner kronor. År 1927 hade denna siffra stigit till inte mindre än 113 miljoner. Det försäkrade

kapitalet var år 1905 0.8 miljarder, men 1927 icke mindre än 4 miljarder kronor. Brandförsäkringens premieinkomster ha stigit från 20.7 miljoner kronor i genomsnitt per år till 59.2 miljoner, och går man igenom de övriga försäkringsbranscherna, så finner man samma mångdubbling av siffrorna.

Detta innebär, med de synnerligen omfattande och mycket delikata uppgifter, som lagen ålägger försäkringsinspektören, att hans arbetsbörda har flerdubbats. Det är mycket ömtåliga förhållanden, som härvidlag kräva hans oavlåtliga tillsyn, och i vilka han har att fatta beslut. Det torde vara bekant av de senare årens händelser, hurusom ofta i stora affärsuppgörelser av icke sällan ganska bedröflig beskaffenhet just försäkringsinspektionen varit den myndighet, som fått ingripa och ställa förhållandena till rätta.

Även i andra hänseenden än dem jag förut nämnt har försäkringsverksamheten ökat. Sälunda beslöto vi i fjol den obligatoriska motorfordonsförsäringen, och härigenom har försäkringsinspektionen också förlänats ett nytt arbetsområde. Inspektören skall härvidlag icke bara öva tillsyn över försäkringsbolagens soliditet utan även över premiesättningar, skaderegleringar och förvaltningskostnader. Det är således många nya uppgifter, som ålagts försäkringsinspektionen.

Allt detta sammanlagt gör enligt min åsikt, att kammaren med gott samvete bör kunna följa statsutskottsmajoriteten, och därför ber jag nu att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Chefen för handelsdepartementet herr statsrådet **Lundvik**: Herr talman! Van vid att blicka upp till herr Olsson i Kullenbergstorp som till en det praktiska livets man i alldeles eminent grad, blev jag något förvånad över att höra honom på denna fråga lägga så pass byråkratiska synpunkter, som han gjorde. Det bestämmande skälet för honom var ju det, att eftersom chefen för försäkringsinspektionen var överdirektör och man icke har andra överdirektörer i så hög löneställning, som här föreslagits för chefen för försäkringsinspektionen, så skulle det vara en mycket farlig sak att nu gå med på Kungl. Maj:ts förslag, ty detta skulle medföra vådliga konsekvenser. Herr Olsson i Kullenbergstorp tycktes förmoda, att jag i min oskuld närde några mycket fula baktankar att använda denna tjänst såsom någon slags inkörsport för en allmän löneredering uppåt, och han lät påskina, att en annan under handelsdepartementet hörande överdirektör, vid ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag, skulle vara lika berättigad att komma upp i samma löneställning. Men är icke detta ändå att se saken bra formalistiskt? Är det icke mera reellt och, skulle jag tro, med herr Olssons kynne mer överensstämmande, att utgå från att denna befattning är jämförbar med chefernas för bank- och fondinspektionen samt sparbanksinspektionen befattningar? Med utgångspunkt härifrån vill jag nämna, att bankinspektören som bekant har en lön av 24,000 kronor, och när hans lön satts så pass högt, har det varit på grund av svårigheterna att med lägre lön få den kvalificerade kraft man behöver. Sparbanksinspektören är avlönad med 18,000 kronor, och detta beslöt riksdagen utan att saken var på annat sätt motiverad av Kungl. Maj:t, än att en avlöning av 18,000 kronor torde vara lämplig.

Nu måste man ju fråga sig: Är chefskapet för försäkringsinspektionen en mindre kvalificerad syssla, eftersom man icke ens vill giva honom en så hög lön, som man anser, att sparbanksinspektören bör ha? Vad den saken beträffar skulle jag, i överensstämmelse med den siste ärade talaren, vilja säga, att den förres befattning tvärtom är så mycket mera krävande, att goda skäl kunna åberopas för att sätta lönen ännu högre än vad Kungl. Maj:t helt blygsamt föreslagit, nämligen 20,000 kronor.

Jag vill mot herr Olsson i Kullenbergstorp också säga, att då man föreslagit

*Ang. anslag
till försäkrings-
inspektionen.
(Forts.)*

Ang. anslag
till försäk-
rings-
inspektionen.
(Forts.)

20,000 kronor, har man aldrig motiverat detta på det sätt, som han antydde, nämligen, att den som inspekterar, skall ha högre lön än den som inspekteras. Något sådant har man icke alls tänkt på, utan den tanke, som ligger bakom, har varit den, att eftersom chefen för försäkringsinspektionen har en så ytterst krävande syssla, eftersom verksamheten är så månggrenad och fonderna så kolossala — jag vill för att komplettera den siste ärade talarens siffror nämna, att bara livförsäkringsfonderna uppgå till över 1,200,000,000 kronor — och eftersom försäkringsinspektören, i motsats till de båda övriga inspektörerna, måste äga speciella tekniska och matematiska insikter jämte ingående kännedom om den vidlyftiga och svåra försäkringslagstiftningen, så är det rimligt att sätta hans lön till åtminstone 20,000 kronor. Det förhåller sig nämligen så, att man har svårt att finna alla de kvalifikationer, som krävas av den mannen, hos andra personer än dem, som redan ha sin verksamhet förlagd inom försäkringsbranschen. Men i den branschen äro lönerna för närvarande sådana, att skall man därifrån kunna få en man med nödiga kvalifikationer och nödig auktoritet, måste man giva honom åtminstone vad Kungl. Maj:t nu föreslagit. Jag vill nämna, efter uppgifter, som jag fått från sex av rikets större försäkringsbolag, att deras chefsmatematiker — och det är närmast en sådan person, som man får tänka på vid tillsättande av chef för försäkringsinspektionen — ha löner, som i genomsnitt uppgå till 22,000 à 23,000 kronor, vartill i vissa fall kommer ålderstillägg samt, undantagslöst, pensionsförmåner. Chefen för försäkringsinspektionen skulle icke få några ålderstillägg och icke heller någon pensionsrätt. Man kan förstå, att det skulle bli bra litet lockande för sådana försäkringsmän att taga emot befattningen, om de icke kunna komma upp ens till den av Kungl. Maj:t föreslagna lönen.

Men det är icke nog att man lagar så, att platsen blir besatt med en lämplig karl, det gäller också att ordna så, att befattningen blir så väl avlönad, att dess innehavare icke låter locka sig att på grund av fördelaktigare villkor återgå till den privata verksamheten. Detta synes mig vara en synnerligen viktig omständighet att beakta. Det är givetvis nödvändigt, att försäkringsinspektören utövar sin kontrollerande myndighet med vederbörlig självständighet och utan några som helst sidoblickar.

Jag skulle slutligen vilja tillägga, att även om man kan tycka, att den föreslagna lönen i förhållande till tjänstemännens löner i allmänhet är relativt hög, så bör man här tänka på, att den kontroll, som försäkringsinspektören utövar, är av den utomordentliga allmänna betydelse, att det kan vara väl motiverat, att även med hänsyn härtill sätta lönen så högt, som Kungl. Maj:t har föreslagit. Jag vill nämna i anslutning till vad herr Järte sade, att, efter vad jag inhämtat från ett föredrag, i närvarande stund icke mindre än var tredje svensk medborgare är livförsäkrad. Det är således en stor uppgift från statens sida att tillse, att kontrollen över alla dessa medel sker på ett fullt betryggande sätt.

Jag vädjar alltså till kammaren att bifalla Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Olsson i Kullenbergstorp: Herr talman! Ja det är ju rätt mycket jag fått till livs från de båda föregående ärade talarnas sida.

Vad då först beträffar talet om överdirektören, så är ju den befattningen helt och hållet borta, enligt herr Järtes åsikt. Men han är dock icke längre borta, än att han i Kungl. Maj:ts proposition, som ännu så länge gäller, finnes upptagen i personaluppsättningen vid försäkringsinspektionen, och alltså finnes han kvar, tills vi fått avgöra frågan. Den där överdirektörsbefattningen är således icke *mycket* långt borta.

Nu säger man vidare, att denna tjänsteman har en särställning. Men då vill jag påpeka, att så snart det gäller att bestämma lönen för en tjänst, det må vara vilken som helst, så har man alltid sökt göra klart för oss, att just

den tjänsten har en särställning. Detta är man nu så van vid att höra, att det imponerar inte mycket nu längre.

Så talas det om hur mycket denna person skall duga till och vad allt han skall kunna göra. Men då frågar man sig: Har då inte den nuvarande befattningshavaren på ett tillfredsställande sätt skött sin tjänst? Och han har dock bara 15,000 kronor i lön. Vi tyckte rent ut sagt på avdelningen, att det var litet märkvärdigt, om man skulle så helt och hållet underkänna den nuvarande innehavaren av denna befattning. Ty det är väl just vad man gör, när man vill höja lönen, omedelbart efter hans avgång, med 5,000 kronor.

Man förebrår mig också, att jag skulle anlägga byråkratiska synpunkter. Jag tror icke det är så farligt med mig i det fallet; men däremot är jag alldeles på det klara med, att tjänstemännen ha dylika synpunkter, och de glömma nog inte bort att göra sig påmint. Om det nu verkligen är så, att herr statsrådet finner chefsbefattningen vid försäkringsinspektionen vara så utomordentligt betydelsefull, att han inte vill inordna denna befattning i löneplanen för övriga tjänstemän, varför föreslår han då icke att helt och hållet taga bort denna befattning från löneplanen? Det har Kungl. Maj:t tidigare föreslagit, att vi skulle göra beträffande vissa andra befattningar, och här föreligger alltså en ren motsägelse.

Herr statsrådet talade vidare om den nya sparbanksinspektören. Ja, men den gången, då denna befattning inrättades, var det nog förskräckelsen på grund av Allmänna sparbankens sammanbrott, som gjorde, att en hel del åtgärder kommo till i en hastig vändning, åtgärder, som kanske icke voro så riktigt väl genomtänkta. Men då resonerade man som så, att här är det ju så gale, att man måste gripa till vad som helst för att få någonting gjort. När en händelse riktigt jagat upp sinnena, gör man lätt så där, men det är ingenting att imitera, den linjen bör man icke slå in på i fortsättningen, och det är icke alls nyttigt att förfara på det sättet.

Sedan talade herr statsrådet om, att det var ett sådant stort klientel, som det här gällde, och han erinrade om att var tredje svensk medborgare var livförsäkrad. Ja, det är möjligt, att så många medborgare äro livförsäkrade, fast jag knappast skulle tro det, men som sagt, det är ju möjligt, att så är fallet. Emellertid, låt oss då göra en jämförelse mellan innehavarna av sparbanksböcker och livförsäkringstagarna! Om herr statsrådet anser, att mängden och det yttre klientelet skall vara avgörande vid bestämmandet av lönerna för dessa chefsbefattningar, så borde väl, i betraktande av att sparbanksböckerna torde vara långt flera än livförsäkringstagarna och att chefen för sparbanksinspektionen har 18,000 kronor i lön, chefen för försäkringsinspektionen icke ha mer än 17,000 kronor.

När det nu, såvitt jag vet, icke gjorts någon anmärkning mot den nuvarande innehavaren av chefsbefattningen vid försäkringsinspektionen och han nöjt sig med 15,000 kronor, så var det ju helt naturligt, att vi på avdelningen hade svårt att se, varför man i ett enda tag, omedelbart skulle höja lönen till 20,000 kronor, helst som den löneställning, i vilken denna befattningshavare skulle bli inrangerad, faktiskt var unik, ty det fanns absolut icke någon jämförlig befattning, som var så högt avlönad. Däremot medger jag, att vi icke skulle fäst oss så mycket vid saken, om herr statsrådet ställt denna befattning helt utanför den vanliga löneställningen sådan denna angivits i 5 § av allmänna civilförvaltningens avlöningsreglemente. Det betänkliga är just, att han kommit in i den ställning i lönehänseende, som Kungl. Maj:t föreslagit, och det är det, som gjort oss så ytterligt betänksamma mot denna sak.

Herr Järte sade, att man med gott samvete kunde taga utskottets förslag. Jag tror för min del, att jag med lika gott samvete kan rösta för reser-

Ang. anslag
till försäkrings-
inspektionen.
(Forts.)

tionen, som herr Järte röstar för utskottets förslag. — Jag vet för övrigt icke vad samvetet har att göra med denna fråga. Detta tal om gott samvete föres rätt ofta fram av debattörer här i riksdagen, och de mena då förmodligen, att deras motståndare ha det dåliga eller onda samvetet. Jag vet inte vad herr Järte menade, men det vill jag säga, att mitt samvete är fullkomligt lugnt, när jag yrkar bifall till reservationen.

Herr **Bengtsson** i Norup: Herr talman! Jag kan knappt erinra mig, att jag någon gång i kammaren uppträtt för att tala till förmån för förhöjd lön, när det gäller en tjänst. När detta ärende kom in till statsutskottet från den avdelning, som förberett detsamma, och jag åhörde de argument, som man kom med från avdelningen, däribland också dem, som förfäktades av den siste ärade talaren, var jag nog mest betänkt på att följa avdelningens hemställan. Men under tiden, som debatten pågick, fick jag en annan uppfattning av denna posts vikt och betydelse för försäkringsinspektionen. Icke minst i de tider, som vi nu leva i, bör man vara angelägen om att få den rätta mannen på sådana betydelsefulla platser som denna, och man bör icke riskera, genom att giva några tusen kronor mindre i lön, få nöja sig med en mindre kvalificerad kraft. Visst har, såsom herr Olsson i Kullenbergstorp sade, Kungl. Maj:ts förslag de betänkligheter med sig, att man kan skapa prejudikat för kommande dagar. Jag vill tillägga, att om ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag hade en sådan inverkan på stats tjänstemännens löner, skulle jag icke vågat med min röst biträda detsamma, men när det här gäller en post, som icke skall avlönas av statsmedel utan av dessa företag själva, förstår jag icke, varför den lön, som åtföljer denna post, skall verka prejudicierande, när det gäller för staten direkt verksamma personer.

Nu sade herr Järte, att han bland dem, som provat den här frågan, särskilt lade tonvikt vid statsutskottets ingående prövning. Herr Järte får förlåta mig, att jag icke litar så mycket på statsutskottets prövning i lönefrågor, men desto mera på allmänna civiltjänstverksämndens lönenämnd. Särskilt tänker jag då på en viss person, som sitter i denna nämnd, nämligen herr Nilsson i Kabbarp. När han med sina argusögon ansett, att Kungl. Maj:ts förslag är den riktiga vägen, är det ingen fara å färde. Jag har följt hans verksamhet under en lång följd av år. Han är mycket orädd och självständig, och han släpper sannerligen icke någonting ifrån sig utan vidare. Han försöker alltid att lägga den rätta synvinkeln på dylika lönefrågor, och löneexpertisen, ja, det är en vetenskap, som behandlar spörsmål, som man knappast vågar yttra sig om. Därför får man lita till personer, som behärska den saken, och jag har särskilt förtroende för herr Nilsson i Kabbarp, när det gäller detta område. När han har varit med om att tillstyrka förslaget och funnit, att det icke har några farliga konsekvenser med sig för framtiden, då är jag icke rädd för att följa honom.

När det gäller de affärsdrivande verken, får man icke lägga samma måttstock på saken, som man gör under vanliga förhållanden med statens lönefrågor. Man får icke de rätta cheferna i spetsen för företagen, om man icke avlönar dem försvarligt. Jag vill i detta sammanhang understryka vad herr statsrådet yttrade, nämligen att man får akta sig för att giva vederbörande en så låg avlöning, att man riskerar, att någon kommer ifrån de enskilda företagen och säger: Vi betala så och så mycket, gå över till oss. Detta vore icke nyttigt och det ingiver icke förtroende att på en sådan post som denna ofta byta om chefer.

Nu sade herr Olsson i Kullenbergstorp en gång i sitt första anförande och två gånger i sitt sista anförande, och han lade särskild tonvikt därpå, att den nuvarande innehavaren haft en avlöning av 15,000 kronor och icke fått

den höjd. Ja, herr Olsson i Kullenbergstorp, den som känner den mannen vet, att han varit för finkänslig för att framkomma med några krav i den vägen, och sedan han tog emot befattningen, har åtskilligt ändrat sig. Jag skall berätta för kammarens ledamöter, att han och jag bott i samma socken, som för övrigt är hans födelseort. Jag tillät mig vid ett visst tillfälle spörja honom, om det var försvarligt, att hålla lönen nere vid vad reservanterna bjudit, eller om man inte hellre borde ta vad utskottet bjuder. Han svarade obetingat, att man i betraktande av arbetsuppgifterna och allt vad som i övrigt vilar på den mannen icke bör gå under det anslag, som utskottet här har föreslagit, och jag ber därför av fullaste övertygelse få säga, att kammaren gör klokt i att här icke se på, om det kostar några tusen kronor mera. Det är viktigare, att vi få den rätta mannen och en man, som är kompetent och kvalificerad för detta arbete.

Jag skall därför, herr talman, be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Andersson** i Höör: Den verkliga skillnaden mellan utskottsmajoritetens och reservanternas förslag är ju, att utskottsmajoriteten har följt Kungl. Maj:t och vill placera tjänstemannen i fråga vid en lönesats av 20,000 kronor, medan däremot reservanterna vilja placera honom enligt löneplanen och med en lön av 17,000 kronor. Nuvarande innehavaren av befattningen i fråga har haft och har fortfarande en lön av 15,000 kronor. Således innebär reservanternas förslag en ökning av 2,000 kronor. Visserligen är det icke någon så stor ökning, men innebär i varje fall en höjning. Det finnes många inkomsttagare i landet, vars årsinkomst icke går över de 2,000 kronor, som enbart denna höjning utgör.

Vidare har man sagt, att det arbete, som denne man skall utföra, är så viktigt, att man därför måste giva honom en stor lön. Jag betvivlar icke och vill icke alls bestrida den saken, men jag skall be att få dra fram exempel på med vilka han skulle komma att jämföras, om man följer reservationen. Följer man reservanternas förslag, som innebär en lön av 17,000 kronor, så blir tjänstemannen i fråga likställd med justitiekanslern och med presidenterna i alla våra tre hovrätter; presidenten i Svea hovrätt har ju ett 100-tal tjänstemän under sig, så att det är ju en befattning av icke så liten betydelse. Han blir vidare likställd med generalkrigskommissarien, generaldirektörerna i riksförsäkringsanstalten, i pensionsstyrelsen, i kammarkollegium, i statskontoret, i riksräkenskapsverket, i skolöverstyrelsen och i lantbruksstyrelsen samt med presidenten i kammarrätten. När man vill placera en tjänsteman i en löneställning, likställd med dessa personers, tycker jag icke, att man kan säga, att han får en liten lön.

Detta har varit anledningen till att jag för min del har gått med på reservanternas förslag att giva honom en lön av 17,000 kronor, och jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

Herr andre vice talmannen **Nilsson**: Herr talman! Jag har ju under några år suttit i allmänna civilförvaltningens lönenämnd och deltagit i handläggningen av en hel del lönerregleringsärenden. Jag har därvid sökt att göra rättvisa, så långt det varit möjligt. Jag har emellertid tidigare sluppit att argumentera för högre löner åt befattningshavare i statens tjänst. Den saken har ombesörjts av andra.

I princip är jag av samma mening som herr Olof Olsson i Kullenbergstorp. Man bör i alla lönerregleringsärenden göra klart för sig den inverkan löneställningen för den ene befattningshavaren kan utöva på andra tjänste-

*Ang. anslag
till försäkrings-
inspektionen.
(Forts.)*

Ang. anslag
till försäk-
rings-
inspektionen.
(Forts.)

män i motsvarande eller något så när liknande ställning. Det är alldeles uppenbart, och man måste taga hänsyn till de konsekvenser, som kunna uppstå vid lönesättningen för en befattningshavare.

För min del erkänner jag gärna, att det är i en hög löneställning, som denne man är föreslagen att placeras. Men vi skola därvidlag dock taga hänsyn till de alldeles särskilda kvalifikationer han skall besitta, och till den självständighet han måste ha. Ty om han icke innehar höga kvalifikationer och full självständighet, får han icke den betydelse, som han är avsedd att få. Det har varit i det hänseendet tillfredsställande med den nuvarande innehavaren, och jag hoppas, att så skall bli förhållandet också med den, som blir hans efterträdare.

Nu säger man, att om den nuvarande försäkringsinspektören varit avlönad lägre och likväl utfört en tillfredsställande gärning, behöver man icke höja lönen för den man som skall efterträda honom. Detta resonemang synes mig ohållbart. Man bör nämligen taga i betraktande den utomordentliga utvecklingen på försäkringsväsendets område som jämnt och ständigt äger rum. Försäkringsverksamheten på olika områden är av helt annan omfattning än när den nuvarande försäkringsinspektören trädde till. Denna betydande tillväxt på skilda områden kan mycket väl motivera den högre löneställning, som nu ifrågasättes. Och i allmänna civilförvaltningens lönenämnd, där denna fråga prövades med hänsyn till den inverkan löneställningen för chefen för försäkringsinspektionen kan få för andra befattningshavare i motsvarande ställning kom man till den uppfattningen, att ett arvode av 20,000 kronor borde beredas honom. Det är försäkringsföretagen, som ha att betala detta arvode och dessa ha ju begärt, att riksdagen skulle fastställa arvodet till 24,000 kronor. Då det allmänna icke tillskjuter ett enda öre i detta fall torde riksdagen sakna anledning att pruta för mycket. Riksdagen bör i främsta rummet taga hänsyn till dem, som saken närmast angår och som äro villiga att göra ett större offer. Det skulle te sig ganska egendomligt, om riksdagen skulle lägga hinder i vägen för försäkringsföretagen att göra en större uppoffring för att tillförsäkra sig en man, som för ämbetet är väl kvalificerad.

Jag tror sålunda, att om man ser denna sak sådan den är och fastslår, att det här icke är fråga om en statens befattningshavare i vanlig mening, bör man icke vägra att bereda honom den löneställning, som nu av Kungl. Maj:t är ifrågasatt och av utskottet tillstyrkt.

Jag tillåter mig, herr talman, att med dessa ord yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Strindlund: Herr talman! Endast några ord.

När föregående talare framhöll, att denna befattning inte är statsavlönad, så vill jag säga, att indirekt är det ju icke staten utan försäkringsbolagen, som bestrida kostnaderna för denna tjänst. Det är strängt taget icke ens försäkringsbolagen heller, ty i sista hand blir det givetvis försäkringstagarerna, som få betala med försäkringen förenade administrationskostnader. Men det har icke varit den saken, som varit utslagsgivande, då jag anslutit mig till reservationen, utan fastmer att man måste avväga lönen för denna befattning jämväl mot andra befattningar, som också ställa, efter vad jag skulle tro, rätt stora fordringar på kvalifikationer hos innehavarna. Jag kan icke finna, att det skulle vara rimligt att sätta denna befattning i betydligt högre löneställning än t. ex. presidenten i Svea hovrätt, som ju är placerad i A. 3.

Det är detta, som gör, att jag tycker att andra kammaren bör ansluta sig till reservationen, till vilken jag yrkar bifall.

Herr Hamrin: Herr talman! Endast några få ord!

Vi ha ju inom olika områden för ekonomisk verksamhet i vårt land under de sista åren tyvärr fått genomleva åtskilliga krascher och kriser, men vi ha varit fullständigt förskonade, det vill jag erinra mig, för sådana företeelser på försäkringsområdet. Jag tillmäter detta lyckliga förhållande i mycket hög grad den utmärkt organiserade och väl skötta försäkringsinspektion, som vi ha i vårt land.

Jag ber att särskilt få understryka, att det här dock gäller ett intresse, som är den stora allmänhetens i betydligt större och högre grad än mycket annat, som ankommer på statens förvaltningsinspektion. Ett misstag, begånget av en chef för ett ämbetsverk, kan i regel icke få, även om det är beklagligt nog, så vittomfattande verkningar som fallet skulle bliva, därest en sådan inspektionsmyndighet som den nu här omdiskuterade skulle på något sätt vanvårdas eller i sin ledning icke få en fullt kvalificerad person. Jag menar därför, att när man drar upp jämförelser här och talar om konsekvenser, skall man också tänka på skillnaden i detta hänseende, och jag måste bekänna, att jag är något förvånad över att höra talare, som i detta avseende låta, tillåt mig använda uttrycket, snålheten bedraga visheten.

Jag ber också, herr talman, att få påpeka, att chefen för försäkringsinspektionen, i motsats till vad fallet är med andra med honom likställda chefer, har föredragningskyldighet inför handelsministern. Jag nedsätter icke personalen inom handelsdepartementet, om jag avlägger det vittnesbördet, grundat på egen erfarenhet, att under min statsrådstid den dåvarande handelsministern lika litet som hans medarbetare hade några större insikter i de frågor, som det här gäller. Det måste bli så, att man måste lita på de uppgifter och den uppfattning, som vederbörande, d. v. s. chefen för försäkringsinspektionen, har och vad han framlägger inför statsrådet. Jag menar därför, att det i det avseendet dock råder en stor skillnad.

Vidare får jag påpeka att det just på försäkringsväsendet alltjämt pågår en utvidgning och utökning av det område, som kan bliva föremål för försäkringar.

Vi fattade för ett par tre år sedan ett beslut, som medförde betydligt ökat arbete för chefen för försäkringsinspektionen och, som jag nyss antydde, jämväl på andra områden håller försäkringsrörelsen på att utvidgas.

Under sådana förhållanden och med hänsynstagande till att det icke i varje fall gäller skattemedel, synes det mig finnas allt fog för att tillmäta en sådan avlöning, att man verkligen har utsikt att få en fullt kvalificerad och lämplig person på denna plats. Jag kan icke finna, att man har sådana utsikter, om man sätter lönen lika med den hittillsvarande, och jag anser, att man i det avseendet icke bör hesitera för att gå den väg, som majoriteten i statsutskottet föreslår.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Sköld: Herr talman! Jag har icke haft anledning att närmare syssla med denna sak, men jag måste för min del uttala min stora förvåning, när jag hör detta tal om att det för denna speciella befattning skulle krävas så oerhörda färdigheter och en sådan kompetens, att det icke skulle räcka med den avlöning, som staten i allmänhet giver till sina generaldirektörer. Vi skola dock komma ihåg, att det i och för sig inte är några märkvärdiga färdigheter, som krävas av vederbörande. Det kräves en betydande matematisk expertis, men icke större än den, som en professor besitter och en sådan har ännu inte fått 20,000 kronor i lön. Han behöver vidare en viss teknisk expertis, men inte brukar någon i detta land betala en dylik expertis med en sådan avlöning, som 20,000 kronor. Slutligen kräves det en person med noggrannhet och om-

*Ang. anslag
till försäkrings-
inspektionen.
(Forts.)*

Ang. anslag
till försäkrings-
inspektionen.
(Forts.)

döme, men såvitt jag förstår, är detta en kvalifikation, som kräves av ämbetsmän i allmänhet i särskilt framstående ställning. Under sådana förhållanden får jag säga, att om den löneställning, som här erbjödes, är likartad med den som staten giver cheferna för de centrala ämbetsverken i allmänhet, bör det kunna räcka även i detta fall.

Jag tillåter mig att yrka bifall till reservationen.

Med herr Sköld förenade sig herr *Paulsen*.

Herr **Hamrin**: En kort replik till herr Sköld.

Det är dock en bestämd skillnad mellan en matematiker, t. ex. en professor, som kan räkna och vetenskapligt behandla sina problem, och en person, som, vilket i detta fall är nödvändigt, därtill måste ha ett ekonomiskt sinne och utpräglad omdömesförmåga i dylika ting, och som måste iakttaga all försiktighet vid sina beräkningar och vid sitt ståndpunktstagande i ekonomiskt avseende, något som ju alls icke fordras, t. ex. av en professor.

Jag skall icke göra några jämförelser med generaldirektörerna. Jag har förut uttalat, att de kunna göra misstag de också, men i de flesta fall kan man räkna med att sådana misstag icke kunna ha de ödesdigra följder, som om tillräcklig varsamhet, försiktighet och omdömesförmåga fattas hos en chef av det slag, som vi här diskutera.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Andersson i Höör, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 68, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för nejpropositionen.

Kammaren hade alltså bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

§ 14.

Slutligen föredrogos vart för sig bankoutskottets utlåtanden:

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i gällande bestämmelser om pensionering av icke-ordinarie personal vid statens järnvägar m. m.;

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i för statens pensionsanstalt gällande stat; och

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående delaktighet i statens pensionsanstalt för befattningshavare hos centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund.

Kammaren biföll vad utskottet i nämnda utlåtanden hemställt.

§ 15.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Lithander*:

nr 495—497, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 196, med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusedrycker m. m.; och

nr 498—502, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 195, angående utövändet av statens tobaksmonopol;

herr *Olsson* i Kullenborgstorp:

nr 503, i anledning av sistnämnda proposition; och

nr 504, i anledning av Kungl. Maj:ts ovanberörda proposition nr 196;

herr *Magnusson* i Kalmar:

nr 505, i anledning av propositionen nr 195; och

nr 506, i anledning av propositionen nr 196;

herr *Ljunggren*:

nr 507, i anledning av propositionen nr 195; och

nr 508, i anledning av propositionen nr 196;

herrarna *Petersson* i Broaryd och *Svensson* i Grönvik, nr 509, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 187, med förslag till lag om förbud mot plockning av lingon före viss dag; samt

herr *Lilliecreutz m. fl.*, nr 510, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 188, med förslag till lag om tjurbesiktningstvång.

Samtliga avlämnade motioner bordlades.

§ 16.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 77, till Konungen i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jämte i ämnet väckta motioner.

§ 17.

Justerades protokollsutdrag.

§ 18.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Gustafson</i> i Vimmerby	under	5 dagar fr. o. m.	den 23 mars,
» <i>Sjöström</i>	»	3 »	» 23 »
fru <i>Nordgren</i>	»	2 »	» 24 »
herr <i>Norsell</i>	»	6 »	» 26 »
» <i>Carlsson-Frosterud</i>	»	4 »	» 26 »
» <i>Ward</i>	»	4 »	» 23 »
» <i>Persson</i> i Grytterud	»	den 26 mars,	
» <i>Weijne</i>	»	3 dagar fr. o. m.	den 23 »
» <i>Johansson</i> i Väby	»	5 »	» denna dag,
» förste vice talmannen <i>Hamilton</i>	»	3 »	» den 24 mars,
» <i>Petersson</i> i Lerbäcksbyn	»	3 »	» 23 »
» <i>Andersson</i> i Falkenberg	»	6 »	» denna dag,
» <i>Pehrsson</i> i Bramstorp	»	3 »	» den 23 mars,
» <i>Svensson</i> i Grönvik	»	4 »	» 26 »

herr <i>Osberg</i>	under 4 dagar fr. o. m. den 24 mars,	
› <i>Olovson</i> i Västerås	› 3 › › › 23 ›	
› <i>Nordkvist</i>	› 6 › › › 24 ›	
› <i>Lundén</i>	› 4 › › › 26 ›	
› <i>Öhman</i>	› 8 › › › 24 ›	och
› <i>Spångberg</i>	› 4 › › › 26 ›	.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 5.7 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 22 mars e. m.

Kl. 9 e. m.

För mottagande av propositioner voro kammarens ledamöter kallade att jämväl nu sammanträda.

§ 1.

Herr statsrådet *Johansson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 266, angående vissa åtgärder för mejerihanteringsens och smörexportens befrämjande;
nr 267, angående inrättande av en kommunskogslånefond;
nr 268, angående åtgärder för befrämjande av jordbrukets kreditkasserörelse;
nr 270, angående anslag till fraktlindring å jordförbättringsmedel;
nr 272, angående befrielse för Anna Jonsson från erläggande av viss arrendeavgäld;
nr 216, med förslag till lag om beräkning av lagstadgad tid;
nr 217, med förslag till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 15 § strafflagen; och
nr 218, med förslag till lag om begränsning av rätten att avverka skog å in-tecknad fastighet.

Dessa propositioner bordlades.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes:
statsutskottets memorial och utlåtanden:
nr 69, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens för budgetåret 1930/1931 åttonde huvudtitel;
nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av till statens järnvägars torvpulverfabrik vid Hästhagens mosse hörande mark m. m. jämte en i ämnet väckt motion;
nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av de ett dotterbolag till Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 tillhöriga aktierna i Aktiebolaget Göteborgs Handelsbank;
nr 72, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kapitalökning för industrilånefonden;
nr 73, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan kronan och Jönköpings stad om byte av viss mark i nämnda stad;
nr 74, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar beträffande personalorganisationen för statens vattenfallsverk m. m. jämte en i ämnet väckt motion;
nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande av återbetalningsskyldighet beträffande till viss personal vid statens fiskehamnsbyggnader utbetalda dyrtidstillägg m. m.;

Andra kammarens protokoll 1930. Nr 20.

nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande av kronans andel i vissa kostnader för reglering av sjön Balungen; och nr 77, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp för kronans räkning av vissa fastigheter m. m. vid Indalsälven;

bankoutskottets utlåtande, nr 27, i anledning av väckta motioner rörande understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer; samt jordbruksutskottets memorial:

nr 31, angående kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslaget till försöksgård å myrjord i Jämtlands län; och

nr 32, med överlämnande till riksdagen av förteckning över av vattenfallsstyrelsen under år 1929 försålda tomter.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 9.5 e. m.

In fidem
Per Cronvall.